

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Proces s československými hokejisty v roce
1950**

Bc. Martin Čáslavský

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

**Proces s československými hokejisty v roce
1950**

Bc. Martin Čáslavský

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Ph.D. Lukáš Novotný

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Rád bych poděkoval doc. PhDr. Ph.D. Lukáši Novotnému za věcné připomínky a odborné rady, které mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	1
2. Situace v Československu po roce 1945.....	5
2.1 První poválečné volby	7
2.2 Cesta k únoru.....	9
2.3 Převzetí moci.....	10
3. Vývoj hokeje v Čechách a Československu	13
3.1 Pod vlajkou Československa.....	16
3.2 První hokejový stadion	18
3.3 Poslední úspěch v rámci první republiky	19
4. Cesta k roku 1950.....	21
4.1 Poprvé mistry světa.....	22
4.2 Tragédie nad kanálem La Manche.....	24
4.3 Debata o emigraci.....	25
4.4 Podruhé mistry světa.....	26
5. Seznam hokejistů nominovaných na mistrovství světa v Londýně.....	28
6. Znemožnění odletu do Londýna a následující události	33
6.1 Emigranti z řad sportovců	34
6.2 Osudové rozhodnutí.....	36
6.3 Zatýkání hokejistů	37
7. Hokejisté ve vyšetřovací vazbě	40
7.1 Domeček	40
7.2 Pankrác.....	42
7.3 Bartolomějská.....	42
7. 4 Modrý a spol.....	44
8. Cesta k procesu	47
8.1 Komplikace při vyšetřování	47
8.2 Trestní oznámení	49
8.3 Proces s hokejisty a sdělovací prostředky	50
8.4 Důvod obžalování.....	51
8.5 Soudní proces	54
9. Otázky kolem procesu	57
9.1 Role Vladimíra Zábrodského	57
9.2 Zamítnutí odletu do Londýna	60
9.3 Možné řešení	61
10. Ve vězení	64
10. 1 Tábory nucených prací.....	66

10. 2. Přesun hokejistů do táborů nucených prací.....	67
10.3 Režim v pracovních táborech.....	69
10. 4. Cesta hokejistů pracovními tábory	70
10. 5 Amnestie	71
11. Osudy hokejistů po propuštění na svobodu	73
11. 1 Působení Vladimíra Zábrodského po roce 1950	78
11. 2 Revize rozsudku	79
12. Závěr	80
13. Resumé.....	82
14. Bibliografie	83
15. Příloha	86

1. Úvod

Dobu 50. let 20. století máme v souvislosti s naší zemí spojenou především s nejtvrdějším obdobím bolševické diktatury. Komunisté usilovně pracovali na opevnění moci nabyté v únoru 1948, a mezi nedílnou součástí jejich boje patřily politické procesy proti jejich opravdovým i domnělým nepřátelům. Mezi nejznámější z nich patří proces s generálem Heliodorem Píkou či proces se skupinou kolem Milady Horákové. Důkazem známého přísloví, že každá revoluce požírá své děti, se stal například proces se slovenskými buržoazními nacionalisty nebo odsouzení bývalého generálního tajemníka ÚV KSČ Rudolfa Slánského k trestu smrti.

Tato diplomová práce se bude věnovat jednomu z mnoha procesů odehrávajících se na pozadí oněch 50. let, kdy si nemohli být svým postavením jisti ani nejvyšší straníční představitelé. Od řady jiných byl ovšem tento soudní proces atypický. Jeho protagonisté totiž nepatřili mezi členy třetího odboje, až na výjimky byli spíše apolitičtí a pro v té době velmi mladý režim představovali cenný propagační artikl. Konkrétně se jednalo o členy československé hokejové reprezentace. Československý hokej byl v té době na vrcholu. Ze tří velkých turnajů konajících se po druhé světové válce získal národní tým dvě zlaté a jednu stříbrnou medaili. S výjimkou profesionálních hokejistů v Kanadě a USA nebylo na světě lepšího hokejového týmu. Po vítězném mistrovství světa 1949 konaném ve švédském Stockholmu se hokejistům po návratu domů dočkalo velkolepého přivítání jak ze strany veřejnosti, tak ze strany vysokých stranických činitelů. Ovšem už příští rok bylo všechno jinak. V březnu 1950 měl reprezentační výběr odcestovat na světový šampionát do Velké Británie. K obhajobě světového prvenství už ale nedošlo. Výpravě byl odlet do Londýna znemožněn. Zklamání a frustrování hokejisté vyrazili zapít žal nad zákazem startu o jednoho ze svých oblíbených podniků. Zde došlo k urážkám čelních představitelů komunistického režimu, což už v roce 1950 znamenalo reálnou možnost problémů se zákonem. Následující vývoj událostí ovšem žádný z hokejistů neočekával. O sedm měsíců později stála většina bývalého reprezentačního výběru před soudem, kde si vyslechli rozsudky zbavující je v některých případech i na deset a více let svobody. Velká většina z odsouzených pak okusila prostředí pracovních táborů a těžení uranu pro potřeby SSSR.

Práce se skládá z deseti kapitol. První z nich popisuje poválečnou cestu od osvobození Československa až po události v únoru 1948 a uchopení moci lidmi, kteří se později stali hokejistům osudní a již stáli za jejich uvězněním. Další kapitoly budou věnovány vývoji hokeje od dob Rakouska-Uherska, kdy první průkopníci poznávali zákonitosti a pravidla do Čech nově importovaného sportu, přes první mezinárodní úspěchy, až po první dva tituly mistrů světa a pozici všeobecně oblíbených a obdivovaných sportovců. Poté se děj přesune do zlomového roku 1950. Nejprve na události kolem zmařeného odletu do Londýna a k postupnému zatýkání hokejových reprezentantů. Poté už přijde na řadu oproti idylickým časům společenského obdivu a hokejových triumfů popis nesrovnatelně těžšího období. Období mučení ve vyšetřovací vazbě, oficiálně označené za výslech, vykonstruovaná obvinění, a v neposlední řadě soud. Ten v říjnu 1950 definitivně stvrdil pro řadu z obžalovaných mnohaleté tresty odnětí svobody. Hokejisté byli odsouzeni za zločiny, které nespáchali, a režimem, pro jehož slávu nemálo vykonali a ještě mnoho dalšího vykonat mohli. Vzhledem k tomu, že na pozadí celého procesu je několik nezodpovězených otázek a spekulací, bude i jim věnována jedna kapitola, kde bude snaha nalézt na otázky uspokojivou odpověď. Další část práce se bude soustředit na pobyt hokejistů za mřížemi. Nejprve na věznicích Bory v Plzni, kde si zpočátku odpykávali svůj trest, poté do prostoru uranových táborů v Jáchymově, Horním Slavkově a Příbrami. Zde přiblížíme běžný režim vězňů v pracovních táborech, některé kapitoly ze života hokejistů v táborech a období do amnestie v roce 1955 a propuštění i těch nejvážněji potrestaných na svobodu. Závěrečná kapitola mapuje osudy jednotlivých hokejistů po propuštění na svobodu.

Pro tuto práci jsem si zvolil k vypracování několik cílů. Jedním z nich je zachytit vývoj událostí tak, aby byl dobře patrný přerod uvězněných hokejistů z prakticky národních hrdinů až po nežádoucí osoby, které pro komunistický režim přestaly existovat. Především pak ale budu chtít nalézt odpovědi na otázky, jež dosud nejsou zodpovězeny a jejichž řešení provází více či méně pravděpodobné spekulace. První z nich patří kapitánovi národního týmu Vladimíru Zábrodskému. I přes výsadní postavení v československém hokeji totiž Zábrodský nebyl z ničeho obviněn a kromě krátkého výslechu mu vyšetřovatelé nevěnovali žádnou pozornost, což je s ohledem na jeho pozici značně podivné. Další otázka se věnuje tomu, kdo stál v pozadí celého procesu. Ani na to neexistuje po takřka 70 letech jednoznačná odpověď. Objevují se názory přisuzující vedení procesu československým komunistům, stejně tak jako

domněnky, že proces proběhl v režii SSSR. Poslední otázka patří polemice, proč vůbec k zatčení a následnému odsouzení hokejistů došlo.

Nejdůležitější zdroj pro vypracování diplomové práce představoval Vyšetřovací spis s názvem „Bohumil Modrý a spol.“ označený v Archivu bezpečnostních složek pod signaturou V-2654 MV. Rozsáhlý spis obsahuje výpovědi z výsledků uvězněných hokejistů i několika svědků, dobově poplatné popisy zatčených, trestní oznámení či závěrečný rozsudek, ale také například soukromou korespondenci vězňů. Kromě toho dobře poukazuje na to, o jaké informace měla Státní bezpečnost, případně Ministerstvo národní obrany při vyslýchání hokejistů zájem. Dnes lze pouze odhadovat, jak velká část výpovědí odpovídá realitě a k čemu byli hokejisté donuceni vypovídat pod nátlakem. Z archivních zdrojů byly ze stejného archivu využity i spisy týkající se Vladimíra Zábrodského. Z Národního archivu ve fondu státní prokuratury pak pro některé bližší informace o soudním procesu posloužil spis s označením 658/50.

Bohatý zdroj informací pro mě představovaly publikace od uznávaných sportovních historiků Miroslava Jenšíka a Jiřího Macků. Ať už popisy jednotlivých hokejistů, zachycení četných svědectví od mnoha hráčů nebo znalost dobového prostředí jsou podle mého zachyceny velmi dobře a pro všechny se zájmem o toto téma představují ideální zdroj informací. Publikace druhého jmenovaného obsahuje řadu cenných svědectví a vzpomínek popsanych očima přímých aktérů, dnes již z pochopitelných důvodů nedostupných. Poněkud sporně však působí místy přehnaná kritika Vladimíra Zábrodského, jemuž Jiří Macků připisuje ohledně procesu s hokejisty výrazně negativní roli i bez dostatečných důkazů. Totéž platí i pro knihu Ztracená léta: příběh hokejového zločinu od Vladimíra Škutiny a Roberta Bakaláře. Oba autoři se tématu uvězněných hokejistů věnovali již před rokem 1989, a jako první věnovali vykonstruovanému procesu pozornost ve formě článků v tehdy populárním sportovním časopisu stadion v roce 1968 a sborníku „Na západ je cesta dlouhá“, vydaným Vladimírem Škutinou v emigraci roku 1980.

Nedílnou součástí práce tvořily vzpomínky osob, které při popisovaných událostech stály v centru dění, ať už autobiografická kniha o životě Vladimíra Zábrodského, Stanislava Konopáska, nebo rozhovory pořázené s Augustinem Bubníkem či Antonínem Španingerem ohledně popisu událostí roku 1950 nebo později během pobytu

odsouzených hokejistů ve vězení a později v táborech nucených prací. Knihy od pamětníků, například od rozhlasového reportéra Josefa Laufera, pohybujícího se v prostředí ledního hokeje od jeho úplných počátků až po dobu, kterou popisuje tato diplomová práce, byly využity i při kapitolách věnujících se vývoji hokeje v Čechách a později v Československu.

V nemalé míře jsem využil i informace z dobového tisku, především pak k událostem z roku 1950. Pochopitelně nikoli z důvodu hledání objektivních informací, ale spíše pro dokreslení toho, jaké informace pouštěla KSČ prostřednictvím tisku na veřejnost a jak moc se lišily od skutečnosti. Ke studiu dobových novin bylo sáhnuto zejména z důvodu otázky, jak komunistický režim odůvodnil zmizení téměř celého reprezentačního týmu, který byl stejným režimem ještě nedávno oslavován a dáván za vzor.

Vzhledem ke kapitole popisující zejména prostředí uranových táborů tvoří bibliografii i několik publikací věnujících se právě pracovním táborům v okolí Jáchymova a Horního Slavkova. Zvláštní zmínku si zaslouží zejména kniha Tajný prostor Jáchymov, která je společným dílem Karla Kaplana a Vladimíra Pacla. Kromě politických a ekonomických otázek související s těžbou uranu podrobně popisuje běžný život vězně v pracovních táborech a mapuje jednotlivé pracovní tábory a poměry v nich. Pro oblast Horního Slavkova měla podobný význam kniha Těžba uranu v Horním Slavkově, jejímž autorem je bývalý poslanec a autor řady publikací z historie karlovarského regionu Rudolf Tomíček, který se na rozdíl od Kaplana s Paclem krátce věnoval i osudům bývalých členů hokejového národního týmu, mimo jiné i Augustina Bubníka, kolegy z poslanecké sněmovny z let 1998-2002.

Důležitou součástí bibliografie tvoří i zdroje věnující se tématům zmíněným v diplomové práci pouze okrajově, ovšem pro celou práci jsou i tato témata nezbytná. Zde mám na mysli například popis nelidského vyslýchání, které podstoupila část obžalovaných hokejistů v nechvalně proslulém „Domečku“ v pražských Hradčanech, pobyt v plzeňské věznici na Borech nebo právní publikace použité při výčtu rozsahu obžaloby vůči skupině kolem Bohumila Modrého.

2. Situace v Československu po roce 1945

Nálada drtivé většiny obyvatel v Československu z května 1945 byla nepřekvapivě euforická. Svět slavil konec války v Evropě a porážku nacistické Třetí říše a znovuobnovená země uprostřed Evropy nebyla výjimkou. Skončila nejstrašnější válka v lidských dějinách. Spojenci stojící v jedné linii proti Hitlerovi se ocitli na konci velice dlouhé a úspěšné cesty. Svět se zdál být aspoň navenek sjednocen.

To ovšem bylo pouze zdání. Velmi brzy se začaly objevovat rozpory mezi dvěma zeměmi, které vyšly z války jako dvě nejsilnější a nejmocnější země planety – USA a SSSR. Sovětský svaz při dobývání Berlína osvobodil od Německé nadvlády několik zemí ve střední a východní Evropě, a hodlal si vliv v těchto státech udržet. Figurkou na velmocenské šachovnici se tak stalo i Československo.

Edvard Beneš v roce 1938 pochopil, že západní země neposkytnou Československu dostatečnou záruku bezpečí proti Německu, které pro něj i přes totální porážku ve druhé světové válce zůstávalo nebezpečím pro vývoj a stabilitu ČSR. Považoval postoj Francie a Velké Británie v roce 1938 za zradu nejen na Československu, ale dával jim za vinu i zhroucení struktury záruk proti německé hrozbě, kterou budoval.¹ Zklamání z Mnichovské dohody tak přetavil v zásadní obrat v zahraniční politice a začal se mnohem víc orientovat na SSSR.² V sovětskou účast na straně protiněmecké koalice věřil i během trvání paktu Ribbentrop-Molotov. Podle jeho kancléře Jaromíra Smutného tvrdil, že „Rusové dokážou touto válkou svoji schopnost životní, pracovní, duševní a organizační. Sblíží se s Evropou a po válce si nikdo na bolševismus nevzpomene. Zapadne to všechno do nového řádu evropského. Bude tu tedy jediné Rusko jako jediná evropská velmoc“.³ Klíčový význam pro orientaci směrem k Sovětskému svazu měla vzájemná smlouva o přátelství a poválečné spolupráci z 12. prosince 1943. Beneš nedbal četných varování nejen domácích politiků před přílišnou důvěrou v SSSR a oponoval tím, že sovětské představitelé několikrát deklarovali politiku nevměšování se do záležitostí budoucí třetí republiky. Stalin se choval velmi prozíravě a zpočátku to byl on, kdo vycházel Benešovi vstříc. Sovětský svaz nejenom souhlasil se základními

¹ KAPLAN, Karel, *Pravda o Československu 1945–1948*, Praha 1990, s. 6.

² RENNER, Hans, SAMSON, Ivo, *Dějiny Československa po roku 1945*, Bratislava 1993, s. 8.

³ KAPLAN, s. 7.

Benešovými požadavky (uznání ČSR v předmnichovských hranicích a uznání jeho vedoucího postavení), ale pomohl mu přesvědčit západní spojence, aby udělali totéž.

Postupně se ovšem role obrátily a tím, kdo si kladl požadavky, byl buď sám Stalin, nebo KSČ, která ovšem byla pod sovětským dohledem; její postoje navíc korespondovaly s postoji SSSR. Změna ve vztahu k Sovětskému svazu logicky znamenala i velký obrat v postavení komunistů. Z antisystémové strany se záporným vztahem k první republice se během několika let stal legitimní a velice silný hráč na politické mapě. Vliv komunistů byl patrný už během jednání, z něhož vzešel Košický vládní program, kde se prosadil komunistický návrh na likvidaci původní struktury státního aparátu složený ze zastupitelstev a zemských správ a vytvoření nového typu lidově demokratického typu státního systému, jehož základní složkou by byly národní výbory (místní, okresní, zemské).⁴

KSČ chápala výstavbu nového státního aparátu jako možnost k ovládnutí státní správy, když dokázala využít toho, že ostatní strany obnovily v řadě svou činnost až po nich, čímž komunisté posilovali své pozice a dokázali zvýšit svůj vliv i v národních výborech. V únoru 1946 bylo 46 % výborů obsazeno komunisty, přestože měly být původně všechny strany zastoupeny rovnoměrně.⁵

Politický systém prodělal velkou změnu. Období třetí republiky, a tedy i volby z roku 1946 jsou všeobecně označovány za svobodné a demokratické, ovšem toto tvrzení není zcela pravdivé. Došlo k výraznému omezení politické soutěže. Povoleni byli pouze čtyři české a tři slovenské politické strany. Svého obnovení se pod záminkou kolaborace s nacisty nedočkali agráři, kteří byli největší prvorepublikovou stranou. Navíc všechny strany fungovaly v rámci národní fronty, tudíž neexistovala žádná legální opozice.⁶ Skutečnost se tak neshodovala s prvním projevem Edvarda Beneše po návratu do ČSR, který přednesl 16. května v Praze na staroměstském náměstí a v němž prosazoval kontinuitu znovuoobnoveného státu s první republikou.⁷ Beneš choval od odchodu do exilu k agrářiům nevraživost, která se postupem času prohlubovala.

⁴ RATAJ, Jan, HOUDA, Přemysl, *Československo v proměnách komunistického režimu*, Praha 2000, s. 14.

⁵ Tamtéž, s. 15.

⁶ VEBER, Václav, *Osudové únorové dny*, Praha 2008, s. 33.

⁷ PERNES, Jiří, *Kontinuita a diskontinuita ve vývoji třetí republiky*. In: *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody*, Praha 2005, s. 140.

Dával jim za vinu četné problémy, které postihly československý národ. Politické emigrace zastávala téměř výlučně středové nebo levicové postoje a označila pravicové agrárníky jako hlavní viníky likvidace ČSR a vedoucí představitele (např. Rudolf Beran, Jan Malypetr) obvinila z kolaborace.⁸ Agrárníci se tak do „nového státu“ nehodili ani z ideologického, ani z pragmatického důvodu.

Parlament byl ustanoven až 28. října 1945, do té doby se vládlo s pomocí dekretů prezidenta republiky. Komunisté neponechávali nic náhodě a už při jednání v Košicích si pojistili pro ně klíčová ministerstva. Od 5. dubna ovládali komunističtí politici rezorty vnitra, informací, zemědělství, školství a díky Ludvíku Svobodovi de facto i ministerstvo národní obrany. Vliv v armádě posilovali s otevřenou pomocí SSSR, když díky sovětské intervenci nebyl do vedení armády jmenován generál Sergěj Ingr, který pro Stalina nebyl přijatelný. U Ingra se snažili komunisté obnovit dřívější obvinění, že v červenci 1940 neoprávněně nařídil mobilizaci československé armády ve Francii bez rozhodnutí politického vedení exilu.⁹ Při zrodu první vlády pak klíčové pozice v armádě obsadili velitel vojenského sboru v SSSR Ludvík Svoboda (ministr obrany) a komunisté Bedřich Reicin (náčelník zpravodajské služby) a Jaroslav Procházka (náčelník osvětové politické služby).

Dne 29. června došlo mezi ČSR a SSSR s podepsání smlouvy, podle které byla Podkarpatská Rus podstoupena Sovětskému svazu. Tato poměrně nezvyklá změna hranic ve vztahu dvou de facto vítězných států druhé světové války a spojenců měla kořeny v Benešově snaze o přímou hranici se sovětským impériem. Po zdoluhavých jednáních nakonec území Podkarpatské Rusi předáno SSSR a nově neslo název Zakarpatská Ukrajina.¹⁰

2.1 První poválečné volby

První velké měření sil mezi stranami národní fronty měly přinést volby. I zde tahal za nitky Sovětský svaz. Podle Košického vládního programu mělo „Prozatímní národní shromáždění připravit a provést pak v nejkratší možné lhůtě všeobecné, tajné a přímé

⁸ ROKOSKÝ, Jaroslav, *Agrárníci – političtí vězni Národní fronty*. In: *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody*, s. 145.

⁹ KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2001, s. 12.

¹⁰ KAPLAN, s. 23.

volby do Ústavodárného shromáždění“.¹¹ Tento termín byl sice neurčitý, ale všeobecně se soudilo, že volby proběhnou ještě do konce roku 1945. Komunisté však byli velice nervózní kvůli volbám v Maďarsku, kde komunisté utrpěli i přes zasahování SSSR v listopadu 1945 debakl (získali pouze 14%, zatímco vítězná malorolnická strana 58%).¹² A to se jednalo o zemi, která byla zcela pod vojenským dohledem Sovětského svazu. KSC ve spolupráci se svou „centrálou“ v SSSR usilovně pracovala na získání politického monopolu v zemi a oběma se zdálo, že na volby ještě není správný čas. Proto komunisté potřebovali volby oddálit na co možná nejzazší termín, aby dokázali přesvědčivě změnit svůj předválečný obraz krajně levicové strany odmítající státní zřízení v novou, státopornou polohu strany. Nakonec byl termín voleb stanoven na 26. května 1945.

Komunisté soudili, že v Čechách volby vyhrají, ale na Slovensku byla situace jiná. Tam se počítalo s triumfem Demokratické strany. Aby došlo alespoň k částečnému rozmělnění hlasů, byly s posvěcením KSC povoleny další dvě slovenské strany. Strana práce (obdoba české sociální demokracie) a Strana slobody (slovenská verze strany národně socialistické). Z důvodu velkého úbytku voličů došlo k snížení věkové hranice voličů z 21 na 18 let. Volební účast byla povinná, v případě nedostavení se k volbám hrozila pokuta do výše až 10 tisíc korun nebo měsíční pobyt ve vězení.¹³

Pokud bychom měli brát v úvahu poslední prvorepublikové volby z roku 1935, tak více než polovina voličů musela po válce kvůli omezenému počtu stran změnit své politické preference. S neobnovením agrárníků panovala napříč národní frontou všeobecná shoda. Motivace byla v tomto případě nasnadě – každá ze stran chtěla získat co možná největší část „agrárnických“ hlasů pro sebe.

Po volbách bylo jasné, že nejlépe dokázali dané podmínky využít komunisté. V Čechách i na Moravě získali nejvíce hlasů, když se svým programem oslovili 40,17% voličů. S velkým odstupem následovali Česká strana národně sociální (23,66%), lidovci (20,24%) a sociální demokraté (15,58%). Starosti musela komunistům přidělovat pouze situace na Slovensku, kde drtivě se ziskem téměř 61,5 % zvítězila demokratická strana,

¹¹ Košický vládní program, [cit. 2019-02-02], Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_kv.pdf

¹² VEBER, s. 42.

¹³ Tamtéž, s. 51.

zatímco KSS se musela spokojit s polovičním ziskem. Celkem získali komunisté takřka 38% hlasů, což byl nejlepší výsledek, který se jakékoli komunistické straně ve světě povedlo ve svobodných volbách dosáhnout.¹⁴ Z celkového počtu 300 mandátů v Národním shromáždění pak komunističtí politici obsadili 114 křesel, udrželi si všechna pro ně důležitá ministerstva a navrch díky volebnímu úspěchu přirozeně získali i nejvyšší vládní post, když novým předsedou vlády byl jmenován Klement Gottwald.

Po volbách KSČ systematicky posilovala své pozice zejména v mocenských složkách, například ve Sboru národní bezpečnosti bylo ze 17 oblastních velitelů hned 12 komunistů. Armádu sice pod takovou kontrolou neměli, ale díky obrannému zpravodajství a metodami politického nátlaku prosazovali svou ideologii.¹⁵

2.2 Cesta k únoru

Zlomový byl rok 1947. V průběhu roku si už Beneš uvědomoval, že Stalina neodhadl dobře.¹⁶ Místo jeho idealistické představy o vzájemné spolupráci a důvěře se svět pomalu dělil na dvě části a stál na prahu studené války, což nedávalo žádný prostor pro jeho ideu o Československu jako „mostu mezi západem a východem“.¹⁷ O tom, na jaké straně železné opony se Československo ocitlo, dost dobře vypověděla situace okolo Marshallova plánu. Na jeho základě měly ze Spojených států přitéct do válkou zničené Evropy miliardy dolarů. Ministr zahraničí Jan Masaryk byl pro přijetí plánu, státní tajemník pro zahraniční věci Vladimír Clementis doporučil na schůzi vlády 24. června vyčkat na stanovisko SSSR. Rozuzlení situace se všichni dočkali 9. července. Toho dne se setkala československá delegace tvořená Gottwaldem, Masarykem a ministrem spravedlnosti Prokopem Drtinou v Moskvě se samotným Stalinem a ten je nenechal na pochybách. Vyslovil se proti přijetí Marshallova plánu, což také Československo vzápětí učinilo. Zároveň byla podepsána dohoda, kterou se SSSR zavázal do ČSR poslat 200 000 tun pšenice, 200 000 tun krmných obilnin, 65 000 tun hnojiv a 20 000 tun bavlny, což neopomněl komunistický tisk rádně oslavit.¹⁸

Komunisté přitvrzovali, začali demokratické strany obviňovat z protistátní činnosti ve prospěch imperialistických sil a zorganizovali sérii provokací. Například obvinili na

¹⁴ RENNER, SAMSON, s. 23.

¹⁵ RATAJ, HOUDA, s. 48.

¹⁶ RENNER, SAMSON, s. 10.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Rudé právo, 13. 7. 1947.

základě zfalšované výpovědi Karla Hermanna Franka generálního tajemníka národních socialistů Vladimíra Krajínu (mimořádně představitele domácího odboje) ze spolupráce s nacisty.¹⁹ 10. září 1947 pak přišla zpráva, která způsobila poprask. Sekretariáty tří ministerstev ohlásily, že jejich představitelé, tedy Zenkl, Drtina a Masaryk obdrželi na svou úřední adresu balíček, ve kterém se nacházela výbušnina. Tato událost byla v československých poměrech zcela bezprecedentní. Nutno říct, že výbušniny obsažené ve všech balíčcích byly sice velmi účinné, ale celkové provedení akce bylo velmi amatérské a k otevření balíčků, nebo dokonce explozi mohlo dojít skutečně jen shodou náhod. Proto se od počátku soudilo, že se jedná spíše o provokaci než o pokus o atentát. Komunisté dokonce obvinili samotné národní socialisty, že tento nepřilíživě propracovaný pokus o atentát zosnovali sami, aby nejsilnější vládní stranu zdiskreditovali. Jinak ovšem komunisté neměli nějaký zvláštní zájem na pokračování této kauzy a Gottwald se celou záležitostí snažil zamést pod koberec.²⁰

Paralelně vedli komunisté na Slovensku tažení proti Demokratické straně. O její oslabení se komunisté snažili už před květnovými volbami v roce 1946, když akceptovali vznik dvou dalších stran a podporovali vznik strany, která by získala katolíky pro spolupráci s komunisty. To se ale ve výsledku obrátilo proti nim, protože představitelé politického katolicismu uzavřeli s Demokratickou stranou dohodu, která jim při volbách pomohla k úspěšnému výsledku. Výsledky voleb ale komunisty logicky povzbudily k ještě silnějšímu tažení proti Demokratické straně, když obviňovali vysoce postavené členy strany Kempného, Ursínyho, Bugára a další, že udržují styky s představiteli Slovenského Štátu, kteří utekli před osvobozením Slovenska do zahraničí. Žádali trestní stíhání Kempného a Bugára a vytlačení Demokratické strany z vlády, případně pak rovnou její rozštěpení a zničení. Proti těmto cílům ale byli představitelé ostatních českých stran i samotný prezident Edvard Beneš.²¹

2.3 Převzetí moci

Na přelomu let 1947–48 už vláda pracovala v trvalém napětí. Prakticky každá otázka nebo téma k diskusi skončily hádkou. Trpělivost demokratické opozice došla svého vrcholu 13. února. Ministr spravedlnosti Prokop Drtina za národní socialisty a ministr výživy Václav Majer za sociální demokracii požadovali na zasedání vlády

¹⁹ RENNER, SAMSON, s. 53.

²⁰ VEBER, s. 153.

²¹ KAPLAN, PALEČEK, s. 14.

vysvětlení, proč bylo v Praze odvoláno 8 obvodních velitelů Sboru národní bezpečnosti. Tímto krokem by se policie v hlavním městě republiky ocitla zcela v komunistické moci. Ministr vnitra Václav Nosek nebyl na jednání přítomen, vláda mu ovšem nařídila zastavit tyto personální změny, když v této otázce přehlasovala komunisty, což povzbudilo sebevědomí národních socialistů, kteří se považovali za vůdce protikomunistické opozice.²² Komunisté ovšem neměli v plánu vzít usnesení vlády na vědomí a změny zastavit. V reakci na to zvažovali ministři za Českou stranu národně sociální, Českou stranu lidovou a Demokratickou stranu demisi. K tomu došlo 20. února, kdy se všech 12 ministrů v těchto tří stran rozhodlo rezignovat. Motiv jejich činu byl jasný – doufali, že Beneš přijme rezignaci a vypíše nové volby. V nich si demokraté věřili na lepší výsledek, než jaký zaznamenali v květnu 1946. Podpora komunistů totiž klesala, o čemž svědčí průzkum z ledna 1948, který přisuzoval KSČ/KSS pouhých 28 % hlasů.²³ Postup demokratů byl ovšem značně nekoordinovaný. Vzhledem k tomu, že vládu tvořilo 26 ministrů, tajemníků a náměstků, byli rezignující ministři v menšině. Nepodařilo se jim získat na svou stranu sociální demokraty, kteří se nepřidali ani na jednu stranu, ani nestraníka Jana Masaryka. Veškerou zodpovědnost a tíhu rozhodování tak přesunuli na bedra Edvarda Beneše, v té době už vážně nemocného a unaveného muže. Komunisté mezitím přešli do protiútoků. Organizovali obrovskou manifestaci na staroměstském náměstí 21. února, sjezd závodních rad 22. února a generální stávkou 24. února. Tyto akce měly za cíl stupňovat nátlak na Edvarda Beneše, aby přijal demisi 12 ministrů a jmenoval novou vládu podle Gottwaldova návrhu.

Dne 25. února se k demisím přidali další dva členové vlády, Václav Majer a František Tymeš, oba členové sociální demokracie. Na situaci to ovšem nemělo žádný vliv. Beneš nakonec tlaku a výhrůžkám podlehl a v rozporu s ústavou přijal všechny demise a zároveň souhlasil s Gottwaldovým seznamem jmen pro novou vládu, což Gottwald ohlásil ve svém památném projevu na Václavském náměstí. Od tohoto dne je Československo řazeno mezi země sovětského bloku. Nová vláda Klementa Gottwalda ovšem zdaleka nebyla tvořena pouze komunistickými ministry. Ministerský post zde dokonce zastával i politik s minulostí v agrární straně. Byl jím Vavro Šrobár, který obsadil post ministra pro sjednocení zákonů. Jeden z „mužů 28. října“ byl právě pro

²² VEBER, s. 219.

²³ BROKLOVÁ, EVA, *Politický systém v Československu 1945-1948*, In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody, s. 84.

svou minulost pro Klementa Gottwalda velmi cenným partnerem, neboť předseda KSČ nadále potřeboval, aby jeho vláda nebyla ryze komunistická. Stále se v ní nacházeli představitelé všech stran Národní fronty, a Šrobár byl navíc jedním ze symbolů první republiky. Jeho pozice jakéhosi garanta demokratického vývoje zesílila po smrti Jana Masaryka 10. března a po červnové abdikaci Edvarda Beneše. Právě druhý československý prezident na Šrobára naléhal, aby ve vládě pod komunistickou taktovkou vydržel co nejdéle. Podle Benešova názoru byl jediný, kdo „dokáže klást překážky zvěrstvům, kterých jsou komunisté schopni“.²⁴ Tento slib byl dodržen, jelikož Šrobár ve vládě setrval až do své smrti v prosinci 1950. Vzhledem k vysokému věku (v době jeho jmenování na ministerský post mu bylo už 81 let), zhoršujícím se zdravotnímu stavu a konečně i nepřilíš významnému postavení ve vládě ovšem Šrobár vskutku žádnou velkou překážku pro komunisty neznamenal.

Po únoru, který dostal v komunistické historiografii přídomek „vítězný“, už komunisté postupovali velice rychle, 10. března přišel o život za dosud nevyjasněných okolností Jan Masaryk, když byl nalezen mrtvý pod okny svého bytu. V květnu pak proběhly volby do Národního shromáždění, ve kterých byla možnost hlasování pouze pro jedinou kandidátku, kde měli komunisté garantováno minimálně 70% mandátů. Jedinou možnost opozice znamenaly bílé lístky. Tuto možnost využilo přes 13 % voličů, ale na upevnění komunistické pozice to samozřejmě nic nezměnilo. 7. června pak abdikoval na svou funkci Edvard Beneš, který nedlouho předtím odmítl podepsat tzv. květnovou ústavu, která by formálně zlikvidovala demokratické zřízení v zemi.²⁵ O týden později ho v úřadu nahradil Klement Gottwald. Převzetí moci komunisty v Československu bylo tímto definitivně dokonáno.

²⁴ DEVÁTÁ, Markéta, KOCIAN, Jiří, *Únor 1948 v Československu: nástup komunistické totality a proměny společnosti*, Praha 2011.

²⁵ VEBER, s. 361.

3. Vývoj hokeje v Čechách a Československu

První zmínka o ledním hokeji se datuje do roku 1894, kdy časopis Sport a hry zveřejnil článek, v němž stálo: „Hockey může se hráti tři proti třem atd. až jedenáct proti jedenácti. Způsobů hry jest mnoho a náradí jest rozličné. Míče bývají troje v užívání. Velký fotbalový kope se bruslí, menší plný hraje se rovnými nebo ohnutými kyji, lehký tenisový bije a žene se ohnutým kyjem neb lehkou holí“.²⁶ Z toho je patrné, že s ledním hokejem, který v té době už desítky let hráli nadšenci v Kanadě, neměl tento sport příliš společného. Největšího rozšíření se v posledních letech 19. století dočkala jeho verze s míčkem, hra dodnes známá jako bandy hokej, na čemž měl zásluhu zejména propagátor a organizátor nejrůznějších sportovních odvětví Josef Rössler-Ořovský. Už ve dvanácti letech se podílel na založení bruslařského klubu, později jako jeden z prvních pořádal atletické závody, patří k průkopníkům lyžování, zakládal první tenisové a jachtařské kluby, aktivně provozoval šerm a cyklistiku a roce 1896 jako rozhodčí dohlížel na první fotbalové utkání mezi Spartou a Slavii.²⁷ Ve stejném roce vydal v tisku první pravidla hokeje, na což později navázal jiný neúnavný propagátor sportu Josef Gruss, který sehnal pravidla bandy hokeje od předsedy anglického hokejového svazu a jenž si vzal na starost jejich překlad. První utkání, o němž referoval tisk, proběhlo 6. ledna 1901 mezi Slavii a BZK (bruslařský závodní klub). Slavii pomohl k vítězství 11:4 mimo jiné i Herbert Masaryk, syn pozdějšího prvního prezidenta samostatné Československé republiky.²⁸

Josef Gruss se v roce 1907 pokusil založit Český hokejový svaz, ale jeho snaha byla neúspěšná, což později odůvodňoval „zlou vůlí několika pro český sport zhoubných jedinců“.²⁹ Úspěšnější byl Emil Procházka, který se následujícího roku setkal se zakladatelem několik měsíců staré Mezinárodní federace ledního hokeje (LIHG) Louisem Magnusem. V říjnu 1908 vypracoval stanovy a 28. října poslal do Paříže přihlášku Českého svazu hockeyového (ČSH). Procházka jednal skutečně velice rychle, o čemž nejlépe svědčí skutečnost, že ČSH tehdy ještě ani neexistoval. První valná hromada svazu připadla až na 11. prosince 1908 v Praze, kde se účastníci jednání dozvěděli, že Český svaz hockeyový byl spolu s Belgií, Francií, Švýcarskem a Velkou Británií přijat do struktur LIHG. Ustanovující kongres LIHG se konal v lednu 1909 ve

²⁶ GUT, Karel, PRCHAL, Jaroslav, *Český hokej 1909/2003*, Praha 2004, s. 17.

²⁷ JENŠÍK, Miroslav, *Kronika českého hokeje 1894 – 2000*, Praha 2001, s. 10.

²⁸ GUT, Karel, PRCHAL, Jaroslav, *100 let českého hokeje*, Praha 2008, s. 8.

²⁹ GUT, PRCHAL, *Český hokej 1909/2003*, s. 18.

francouzském městě Chamonix, kde se kromě kongresu konal první turnaj pod patronátem čerstvě vzniklé federace. Pro reprezentanty Čech znamenal turnaj spíše dobrodružnou výpravu než bitvu o co nejlepší umístění. Jednalo se o iniciativu Emila Procházky, který prosadil cestu do Francie jak přes nezkušenost s „kanadským“ typem hokeje, tak i přes nedostatek financí. Na námitky pokladníka, že svaz má prostředky sotva na cestu do Chamonix, odpověděl jednoduše „tak se zpátky půjde pěšky“.³⁰ Stejně nekompromisně odmítal všechny další námitky. Zajistit výpravu se nakonec povedlo zejména díky sbírce iniciované v časopisu „Sport a hry“.

Do Francie cestovalo prvních sedm reprezentantů tehdy ještě neexistujícího státu, kteří při cestě do Chamonix zjistili, že jejich soupeři mají jinou výstroj včetně hokejek. V některých případech tento problém hokejisté koupí správného zboží přímo v Chamonix, absenci brankařské výstroje si pak Josef Gruss, hájící jako první branku národního týmu, vynahradil šálou omotanou na kotnících. V Českých zemích stále dominovala verze hokeje s míčkem, zatímco ve Francii si museli novopečení reprezentanti poradit s pukem, který viděli poprvé až po příjezdu do Chamonix. S překvapením se hokejisté vyrovnávali za pochodu i během zápasů. Josef Gruss vyprávěl o tom, jak byl „zcela vyveden z míry, když najednou soupeř zarejdl s pukem za branku a pískalka rozhodčího mlčela“.³¹ Vzhledem ke kongresu LIHG, na kterém musel být Gruss přítomen, navíc na poslední chvíli přijel z Prahy na vlastní náklady Antonín Potůček, aby měl v nově vytvořené reprezentaci kdo zaujmout místo v brance.³² Je logické, že za takových okolností byli naši hokejisté považováni za outsidersy, což potvrdily i výsledky. Historie české hokejové reprezentace se začala psát 23. ledna 1909, kdy bylo na programu utkání Českých zemí proti Francii, jež skončilo jednoznačným vítězstvím 8:1 pro domácí tým. Prvním střelcem reprezentačního gólu se stal Jan Palouš. V dalších dvou dnech sehráli hokejisté další tři zápasy. Švýcarsku podlehli 2:8, Belgii 1:4, a na závěr museli přetrpět porážku v poměru 0:11 od reprezentantů Velké Británie. Turnaj měl pro vývoj českého sportu zásadní význam. Pokud byl do té doby nejrozšířenější bandy hokej, tedy hokej s míčkem a holemi připomínající tvarem deštník (se kterými odcestovali reprezentanti i do Francie), tak po

³⁰ PALOUSH, Jan, *Mušketýři s hokejkou*, Praha 1959, s. 58.

³¹ GUT, PRCHAL, *Český hokej 1909/2003*, s. 19.

³² KUČERA, Tomáš, *200 neznámých hokejových příběhů*, Praha 2018, s. 53.

návratu prvních reprezentantů, a po zprávách z průběhu turnaje se hromadně přecházelo na tu verzi ledního hokeje, kterou známe dodnes.

Rostoucí popularita „kanadského“ hokeje vedla svaz k uspořádání prvního mistrovství Čech. Poprvé však narazili na poměrně závažný problém, který měl lední hokej provázet ještě spoustu let. Turnaj nebylo možné odehrát, protože v Praze se nenacházela dostatečně velká ledová plocha. Mistrovství tak musel svaz nejprve dvakrát odložit a nakonec zrušit úplně.³³ Pro rok 1910 ohlásila LIHG pořádání prvního mistrovství Evropy ve Francii. První turnaj skončil triumfem Velké Británie, na jejíž soupisce bylo možno nalézt například budoucího držitele Řádu britského impéria, objevitele několika druhů motýlů nebo potomka bývalého ministerského předsedy Roberta Peela.³⁴ Češi pro nedostatek financí na první evropské mistrovství neodcestovali, na dalším šampionátu o rok později v Berlíně už ale nechyběli. Navíc ke všeobecnému překvapení v konkurenci dalších tří týmů postupně porazili Švýcarsko, domácí Německo i Belgie, a stali se tak poprvé mistry Evropy. Úspěch českého mužstva byl o to pozoruhodnější, že jako jediný z účastníků nemělo k dispozici umělou ledovou plochu a jejich příprava tak byla závislá na klimatických podmínkách, které byly zrovna na počátku roku 1911 striktně proti hokejistům. Přesto Český svaz hockeyový požádal o pořadatelství evropského šampionátu pro rok 1912 a bylo jim vyhověno. ME tentokrát probíhalo za účasti pouze tří reprezentací, když cestu do Prahy vážili Rakušané a Němci. V závěrečném zápase s Německem, který měl rozhodnout o titulu, narychlo udělaný led nevydržel a podstatná část zápasu se tak odehrávala spíše na vodě. Němci v závěru utkání (tehdy se hrálo ve formátu 2x20 minut) dokázali vstřelit vyrovnávací gól na 2:2, který ovšem nebyl uznán, poněvadž branka strážena českým gólmanem byla posunuta. Němci se po dlouhých protestech rozhodli opustit hřiště, čímž došlo k ukončení zápasu.³⁵ LIHG nařídila opakování zápasu v příštím roce, a když k němu nedošlo, byl ročník 1912 anulován. Chut' si čeští hokejisté spravili v posledním předválečném ME v roce 1914. Stejně jako před třemi lety pořádali turnaj Němci a i tentokrát se museli domácí hokejisté spokojit pouze s druhým místem, protože nad jejich síly byli opět reprezentanti Čech, kteří Německo v klíčovém utkání porazili 2:0.

³³ LAUFER, Josef, *Hokej můj osud*, Praha 1960, s. 27.

³⁴ KUČERA, s. 7.

³⁵ PALOUŠ, s. 140.

To byl také poslední úspěch pod hlavičkou Českého království. Na následující čtyři roky totiž měla Evropa závažnější problémy, než pořádání hokejových turnajů a řada hráčů vyměnila brusle a hokejky za službu v armádě. Každopádně vstup českých hokejistů na mezinárodní scénu byl impozantní. Od první účasti na Mistrovství Evropy neprohráli na tomto turnaji jediný zápas a jejich předválečná bilance čítala dvě zlaté a jednu stříbrnou medaili. Podmínky na přípravu a zlepšování svých schopností přitom měli díky absenci umělého kluziště jednoznačně nejhorší.³⁶

3.1 Pod vlajkou Československa

Po válce došlo k razantní obměně na politické mapě Evropy. Staleté monarchie ve střední Evropě už neexistovaly a v Evropě vznikla řada nových států. Jedním z nich bylo i Československo. Sportovci všech odvětví tak už při sportovních kláních nereprezentovali český národ, jak tomu bylo do roku 1914, nýbrž samostatný československý stát. K obnovení hokejové organizace došlo v roce 1919, nově pod názvem Československý svaz hokejový, který pod sebou zastřešoval 25 klubů a přibližně 450 registrovaných hráčů.³⁷ Hned na rok 1920 připadala velká sportovní událost. Po osmileté pauze nastal čas na konání letních olympijských her s dějištěm v belgických Antverpách. Mnohem důležitější pro hokejovou veřejnost ale byla zpráva, že na program her zařadil Mezinárodní olympijský výbor i dva zimní sporty, krasobruslení a premiérově i lední hokej. Největším problémem představoval termín olympijského turnaje. Začínalo se 20. dubna, což opravdu nebyl vhodný termín pro reprezentaci, která stále musela při přípravě na turnaj spoléhat na přírodní podmínky. Hokejisté sice mohli oproti předválečnému období využít prostředí Vysokých Tater na Slovensku, ovšem jejich nadšení po příjezdu do Tater zchladilo zjištěním, že ledová plocha je pod metrovou vrstvou sněhu. Po třech dnech úklidu sice dokázali připravit poměrně slušné kluziště, ale zářez Tatrov zasáhla sněhová bouře, výprava rezignovala na další pokusy s odklizením sněhu a zbytek „soustředění“ strávila lyžováním.³⁸

Hokejový turnaj v Antverpách se od předválečných mistrovství Evropy lišil v počtu účastníků, do Belgie dorazili reprezentanti sedmi zemí, jednalo se tak o doposud největší akci národních týmů. Především ale pět evropských týmů mohlo vůbec poprvé změřit síly s reprezentacemi USA a Kanady. Národní tým Kanady ve skutečnosti tvořil

³⁶ JENŠÍK, s. 37.

³⁷ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 28.

³⁸ LAUFER, s. 52.

tým z Winnipegu, který si účast na olympiádě zasloužil vítězstvím na Allanově poháru, kde se utkávaly amatérské výběry z celé Kanady. Na několik reprezentantů ještě před zahájením turnaje čekal vsutku neobvyklý úkol. Pořadatelé se na předsedu Českého svazu hokejového Karla Duška obrátili s prosbou, zda by jim neposkytl noty k národní hymně. Tamní orchestr totiž hymnu mladé republiky neznal. Vzhledem k časové tísni nebyla jiná možnost, než že dva hudebně vzdělaní hokejisté Hartmann s Wälzerem s pomocí klavíru sepsali noty.³⁹

System turnaje byl velice podivný a zamotaný. Švédsko jako nováček sehrálo zápasy proti všem šesti týmům, naopak pro Francii a domácí Belgii turnaj skončil po první porážce. Los byl k našim reprezentantům vsutku nemilosrdný. Turnaj pro ně začínal 24. dubna proti Kanadě. Výsledek dopadl víceméně podle očekávání, i přes veškerou snahu zápas skončil vítězstvím Kanady 15:0. Ještě horší ale byla skutečnost, že za čtyři dny je čekal druhý soupeř ze zámoří. Ani proti němu neměli Čechoslováci žádnou šanci, když obdrželi ještě o gól více než v prvním zápase. Přesto se 30. dubna utkali se Švédy v zápase o bronz. V něm díky gólu Josefa Šroubka vyhráli 1:0 a i přes z dnešního pohledu hrozivé konečné skóre 1:31 se mohli radovat z bronzových olympijských medailí. Navíc, i když pouze neoficiálně, obhájili svůj předválečný triumf nejlepší evropské země.

Za čtyři roky už pak byl lední hokej nedílnou součástí programu I. zimních olympijských her, které se konaly na místě, kde patnáct let předtím začala reprezentační historie českého hokeje, tedy ve francouzském Chamonix. V té době se ovšem v domácím hokeji rozhořely spory, které Československý svaz hokejový na čas paralyzovaly, což mělo negativní důsledky i na olympijském turnaji.⁴⁰ V prvním zápase proti Kanadě se pochopitelně neočekával příznivý výsledek, ale porážka 0:30 byla přeci jenom příliš. Dodnes se jedná o nejhorší prohru reprezentačního týmu. Tak drtivá porážka rozpoutala velký zájem v tisku, který rozebíral situaci v českém hokeji. Například časopis Sparta se odvážil výsledek 0:30 označit za „národní zločin“.⁴¹ Po porážce 3:9 od národního týmu Švédska bylo jasné, že Čechoslováci bronzové medaile neobhájí a konečné 5. místo bylo považováno za velký neúspěch. To byl impuls

³⁹ PALOUSH, s. 195.

⁴⁰ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 35.

⁴¹ JENŠÍK, s. 54.

k zakopání válečné sekery mezi zneprátelenými stranami. Odměnou jim bylo vítězství na domácím evropském šampionátu hned následujícího roku. Zde dokázali hokejisté triumfovat i přes obrovské problémy s organizací. Turnaj byl z důvodu špatného počasí třikrát přeložen, až nakonec celé klání proběhlo ve Vysokých Tatrách. Na turnaj kvůli vysokým nákladům finančně přispělo ministerstvo průmyslu, obchodu a živností, ministerstvo zahraničních věcí a částkou pěti tisíc korun i kancelář prezidenta republiky.⁴²

3.2 První hokejový stadion

I přes triumf museli hokejoví funkcionáři řešit jeden zásadní problém. Tím byla stále neexistující umělá ledová plocha. Čeští hokejisté (ať už pod vlajkou Českého království, nebo Československa) museli získat pět titulů na Mistrovství Evropy, než se krátce po triumfu v roce 1929 (po kterém mimochodem LIHG rozhodla, že od následujícího roku se každoroční reprezentační měření sil rozroste o zámořské zástupce, což znamenalo, že na rok 1930 připadal první ročník Mistrovství světa v ledním hokeji) dočkali rozhodnutí rady hlavního města Prahy o výstavbě hokejového stadionu.⁴³ Centrem hokeje v Československu se měl stát zimní stadion na pražském ostrově Štvanice. Stavba ovšem postupovala kvůli nedostatku peněz velice pomalu, k dokončení došlo až pod tlakem z blížícího se Mistrovství světa v roce 1933, které měla pořádat Praha, a přirozeně se počítalo s tím, že turnaj bude odehrán na nově postaveném stadionu. Slavností otevření stadionu a jeho uvedení do plného provozu připadlo na 6. listopadu 1932. Jednalo se o velkou slavnost, kterou poctili svou přítomností a prodejem mimo jiné pražský primátor Karel Baxa nebo ministr průmyslu, obchodu a živností Josef Matoušek. Stadion byl slavnostně otevřen zápasem mezi Československem a Francií, který před zraky šesti tisíc diváků skončil 4:4.⁴⁴

Pražské Mistrovství světa lze po všech stránkách považovat za vydařené. Zúčastnilo se 12 reprezentací, což z MS 1933 udělalo dosud největší hokejovou akci na starém kontinentu. Zahanbit se nenechali ani domácí hokejisté. Podlehli pouze v té době neporazitelným týmům ze zámoří a v zápase o třetí místo porazili Rakousko 2:0 díky dvěma gólům nejlepšího meziválečného československého hokejisty Josefa Malečka. To byl pohříchu jeden z mála úspěchů Československého hokeje ve 30. letech 20.

⁴² Kučera, s. 132.

⁴³ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 49.

⁴⁴ *Národní listy*, 7. 11. 1932.

století. Od zavedení mistrovství světa byly díky dominanci Kanady a USA ve většině případů ve hře pouze bronzové medaile. Vzhledem k tomu, že Kanadčané tvořili většinu sestavy jak u Velké Británie, tak u Spojených států, bojovali ostatní země v podstatě proti kanadskému triumvirátu, přes který bylo velmi těžké ukořistit jakoukoli medaili. Například na olympijských hrách v roce 1936, které poznamenala nacistická propaganda, se reprezentace Československa umístila na 4. místě právě za „kanadskou“ trojici, když jim ve finálové skupině nedala ani gól. Zvítězila překvapivě Velká Británie.⁴⁵ Pro Británii to byl zároveň poslední úspěch, kterého v tomto sportu dosáhli. Britská hokejová asociace totiž rozhodla, že na dalších šampionátech už nebudou využívat služeb Kanadčanů s britskými předky, nýbrž pouze hráčů žijících ve Velké Británii, kteří ovšem zdaleka neměli takovou kvalitu.⁴⁶

3.3 Poslední úspěch v rámci první republiky

Na další úspěch si museli naši reprezentanti počkat až do roku 1938, kdy LIHG přisoudila pořádání šampionátu opět Československu. Československý hokej čekala malá revoluce, protože svaz rozhodl o tom, že vůbec poprvé bude mít reprezentace trenéra. Tím byl teprve 24letý Mike Buckna, Kanadčan se slovenskými předky, který hrál už více než dva roky za tehdy jednoznačně nejlepší hokejový tým v Československu, LTC (Lawn Tennis Club) Praha.⁴⁷ Průběh turnaje ukázal, že se jednalo o správnou volbu. Reprezentace dosáhla svého vůbec největšího úspěchu, když vůbec poprvé triumfovali nad zámořským soupeřem. Ve čtvrtfinálové skupině porazili tým Spojených států 2:0. Díky tomu měli velkou šanci na premiérový postup do finále, což jim ale znemožnila prohra 0:1 s Velkou Británií. Stejně jako před pěti lety se museli spokojit s bojem o bronz. O něj se utkali s Německem, což už té době znamenalo velice pikantní utkání s politickým přesahem. Chybělo pouze několik hodin do zápasu, když přednesl Adolf Hitler projev v berlínské opeře, ve kterém zmiňoval ochranu 10 milionů Němců žijících mimo Třetí říši (myšleno v Rakousku a Sudetech) a němečtí hokejisté před začátkem zápasu vzdávali svému vůdci hold nacistickým pozdravem. Na ledě se ovšem ukázala převaha domácího týmu, který i před zrakem prezidenta republiky Edvarda Beneše a dalšími přibližně 12 tisíci diváků zvítězil 3:0.⁴⁸

⁴⁵ VYHLÍDAL, František, KRÍŽ, František, *Kronika mistrovství světa v ledním hokeji 1920 – 2005*, Praha 2006, s. 41.

⁴⁶ Tamtéž, s. 50.

⁴⁷ JENŠÍK, Miroslav, *První mistři světa*, Praha 1997, s. 13.

⁴⁸ *Pražské listy*, 22. 2. 1938.

Zároveň se jednalo o labutí píseň hokeje v období první republiky. Následující rok přijeli na MS do Švýcarska reprezentanti už značně okleštěného státu. Opět se probojovali do boje o třetí místo, tentokrát proti domácím Švýcarům. Zápas i přes trojnásobné prodloužení gól nepřinesl, proto LIHG rozhodla o náhradním termínu, který připadl na 5. března. Zápas skončil vítězstvím Švýcarska 2:0.⁴⁹ Pouhých 10 dní poté přestalo Československo existovat.

⁴⁹ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 65.

4. Cesta k roku 1950

Během šesti protektorátních let byl lední hokej omezen téměř výlučně pouze na domácí soutěž. Jedinou výjimku, kdy nejlepší čeští hokejisté mohli změřit své síly s ostatními státy, představoval Týden zimních sportů v únoru 1940. Už podle termínu lze usoudit, že se jednalo o náhražku za Zimní olympijské hry, ovšem pochopitelně pouze za účasti států spřízněných s Třetí říší. Z politických důvodů nebylo možné pozvání na akci odmítnout. Reprezentanti Protektorátu Čechy a Morava dokázali celý turnaj vyhrát, když ve finále porazili Maďarsko 6:0, a se stejným soupeřem si pak vzápětí dvakrát zahráli v Praze. Dne 7. února 1940 porazili Maďary 2:1, a tím na téměř šest let ustaly v oblasti ledního hokeje jakékoliv mezinárodní styky.⁵⁰

S nápravou začal ČSH už před koncem války, když poslal ostatním členským zemím LIHG nabídku s uspořádáním prvního poválečného MS, ovšem v září 1946 nakonec dostala přednost Velká Británie. Britové ovšem postupně zjišťovali, že turnaje se kvůli sporům s LIHG nezúčastní Kanada; nejistá byla i účast USA. Kanadský tým byl přitom v Británii velice populární, a jeho neúčast by citelně zasáhla návštěvnost turnaje a tím i zisky pro hostitele turnaje. V říjnu 1946 tak přišla na vedení svazu nečekaná zpráva: Britové se vzdali pořadatelství, které připadlo druhému v pořadí. A tím bylo právě Československo. V šibeničním termínu necelých šesti měsíců a pod vlivem nelehké ekonomické situace tak probíhaly přípravy na domácí šampionát.⁵¹ Československý tým se mohl opět spolehnout na trenérské zkušenosti Mika Buckny, který válku přečkal doma v Kanadě. Šance na dobrý výsledek výrazně zvyšovala skutečnost, že Kanada coby jednoznačný favorit turnaje do Prahy neodcestovala. Ze Spojených států se naopak do Prahy vypravily hned dva týmy, které se až na místě spojily do jednoho. Účast byla oproti předchozímu pražskému šampionátu skromnější. Kromě Kanady chybělo především Německo coby jeden z průkopníků evropského hokeje. Ovšem jejich neúčast byla dva roky po válce pochopitelná. Zatímco Velká Británie odřekla pořadatelství mimo jiné kvůli obavám z nízké návštěvnosti, tak v Československu budil mezinárodní hokej obrovský zájem. Za vstupenky na hokej byli zájemci schopni zaplatit ohromující ceny, kromě peněz nabízely i potraviny nebo tabák, ti nejodvážnější se vydávaly za rozhlasové reportéry či dokonce za samotné hokejisty.⁵²

⁵⁰ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 68.

⁵¹ JENŠÍK, *První mistři světa*, s. 9.

⁵² LAUFER, s. 126.

4.1 Poprvé mistry světa

Jak turnaj postupoval, bylo zřejmé, že zápas mezi ČSR a Švédskem s velkou pravděpodobností rozhodne o zisku zlatých medailí. Lepší výchozí pozici měli domácí reprezentanti, kteří uhráli před vzájemným zápasem o bod více než Švédové. Pravděpodobně o žádný hokejový zápas do té doby nebyl v Československu takový zájem, jako o utkání, které mohlo ČSR zajistit historicky první titul mistrů světa. U rozhlasu poslouchali dění ze Štvanice miliony příznivců, samotný stadion musela půl hodiny před začátkem zápasu uzavřít policie. Všichni se těšili na oslavy mistrovského titulu.⁵³ Místo toho zavládlo mezi fanoušky obrovské zklamání. Švédové zvítězili 2:1 a nejen podle fanoušků, ale i podle zpráv v tisku byl titul ztracen. Švédští novináři a funkcionáři už domnělý titul předčasně oslavili a král Gustav V. dokonce poslal svým krajanům do Prahy blahopřejný telegram, přestože ještě měli před sebou zápas s Rakouskem. Švédští novináři a funkcionáři už domnělý titul předčasně oslavili. Rakušané se sice rozhodně neřadili mezi nejslabší země turnaje, ale přesto nikdo nečekal, že by mohlo dojít k senzaci. Tomu také odpovídala nízká návštěva na stadionu. Ale už v 6. minutě se outsider z Rakouska dostal do vedení. A čím déle dokázal držet těsný náskok, tím více se stadion postupně zaplňoval. V kinech, kavárnách, dokonce i v Národním divadle se lidé od účinkujících herců nebo hudebníků dozvídali o tom, jaká senzace je na spadnutí.⁵⁴ V průběhu závěrečné třetiny už byl stadion zaplněný a tlačil Rakušany za vítězství. A když čtyři minuty před koncem zvýšili vedení na 2:0, euforie na Štvanici dostoupila vrcholu. Švédové sice v závěru dokázali snížit, ale zvrátit utkání už nedokázali. Po utkání odnesli nadšení diváci Rakouské hráče (kteří si zajistili výhrou bronzové medaile) na ramenou a poté přinesli před rakouskou ambasádu nesčetné dary. Závěrečný zápas celého turnaje mezi ČSR a USA tak dal domácím druhou šanci ke stvrzení premiérového titulu. A tentokrát se jednalo o jednoznačnou záležitost. Reprezentanti zvítězili 6:1 a mohli se radovat z prvního titulu mistrů světa.

Obhajovat své pozice světových šampionů odjeli hokejisté následující rok do Švýcarska. Zimní středisko ve Svatém Mořici hostilo první poválečné olympijské hry. Tentokrát i s účastí Kanady. Klíčovým zápasem celého turnaje se pak stal zápas ČSR s Kanadou. Čechoslováci zde vůbec poprvé dokázali dříve bezkonkurenčního vládce světového hokeje obrátit o body, když zápas skončil 0:0. Protože ani jeden z týmů další

⁵³ VYHLÍDAL, KRÍŽ, s. 57.

⁵⁴ JENŠÍK, *První mistři světa*, s. 126.

body neztratil, rozhodovalo o prvenství celkové skóre, které měla lepší o 2 branky Kanada. To vyvolalo velký spor mezi trenérem Bucknou a kapitánem týmu Vladimírem Zábrodským, který kanadského kouče národního týmu otevřeně kritizoval za příliš defenzivní taktiku v zápase s Kanadou.⁵⁵ Spory mezi koučem z Kanady a nejlepším československým hokejistou ovšem trvaly již delší dobu. Doboví svědci se shodují na tom, že Zábrodský chtěl mít výsadní postavení v klubu i reprezentaci, a navíc záviděl Bucknovi na tehdejší dobu astronomický plat dosahující do výše 250 tisíc korun ročně.⁵⁶ Buckna nakonec opustil post trenéra klubu LTC Praha, který byl v poválečném Československu s přehledem nejlepší a jehož hráči z většiny tvořili reprezentační soupisku. Chyběl tak u zájezdu LTC do Moskvy, kam se jeden z nejlepších týmů Evropy vydal 20. února 1948 s jediným cílem, a sice naučit Sověty hokej s pukem.

Dosud se v Sovětském svazu provozovala pouze verze hokeje s míčkem, která byla v Čechách na vrcholu za počátku 19. století. Jedním z předních ruských hokejistů byl i Vsevolod Bobrov, který zároveň patřil k nejlepším ruským fotbalistům a v listopadu 1945 ho spolu s fotbalovým týmem z Moskvy čekal zájezd do Velké Británie. Zde měl možnost vidět utkání v ledním hokeji, kterému zcela propadl a po návratu celé výpravy do SSSR zahájil spolu se svými spoluhráči přeškolení na nový způsob hokeje. Po více než dvou letech tréninku usoudili, že přišel čas na první zahraniční konfrontaci. A vyzvali rovnou jeden z nejlepších týmů v Evropě s řadou mistrů světa z roku 1947.⁵⁷ Učitelé z Československa se hráli se svými sovětskými žáky několik poměrně vyrovnaných utkání a shodli se, že tým SSSR čeká velice slibná budoucnost. V Moskvě také potkala hokejisty jedna důležitá zpráva z domova: v Československu proběhl komunistický převrat. Slova vynikajícího hokejisty a tenisty Jaroslava Drobného „Pánové, dejte na mne, všechno je v hajzlu“⁵⁸ se později ukázala jako vskutku prorocká. Hokejisté nebyli komunismu nikterak nakloněni, navíc několik dní pobytu v SSSSR jim do určité míry ukázalo skutečnost tvář komunistické velmoci.⁵⁹ Mike Buckna, který po konci ligové sezony odešel do Kanady, poslechl rady svých známých a rozhodl se zůstat v Kanadě. Do Československa se znovu podíval až v roce 1985.

⁵⁵ JENŠÍK, *Kronika českého hokeje 1894 – 2000*, s. 142.

⁵⁶ LUKŠŮ, David, PALÁN, Aleš, Stanislav Konopásek: *Hráč, který přežil*. Praha 2007, s. 97.

⁵⁷ LAUFER, s. 147.

⁵⁸ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 80.

⁵⁹ LUKŠŮ, PALÁN, s. 127.

4.2 Tragédie nad kanálem La Manche

Už 27. února rozhodl akční výbor Národní fronty, že jedinou tělovýchovnou organizací bude Sokol, do něhož přejdou i s majetkem a členskou základnou všechny tělovýchovné, sportovní i turistické kluby, svazy nebo spolky. Hokejisté tuto změnu zprvu nijak zvlášť nepocítili. Poměry se ovšem po únoru 1948 rychle měnily a na profesionální sportovce, ať už šlo o fotbalisty, tenisty nebo hokejisty, nahlíželi mnozí jako na přežitý produkt buržoazních poměrů.⁶⁰ Výrazným zásahem do ligové soutěže bylo nově utvořené armádní družstvo ATK (Armádní tělovýchovný klub) Praha, ale reprezentace měla i nadále možnost zápasů v zahraničí. V rámci přípravy na MS 1949, konaném ve Švédsku, cestovala reprezentace do Francie, kde sehrála v Paříži zápas s místním klubem a dále měla pokračovat do Velké Británie. Cesta ovšem byla od začátku problematická. Dva hráči, náhradní brankář Zdeněk Jarkovský a obránce Zdeněk Švarc, cestovali do Paříže vzhledem k účasti ministra zahraničí Vladimíra Clementise a jeho doprovodu (a s tím související plnou kapacitou letadla) až po zápase a v době odletu do Londýna ještě nebyli na místě. Další čtveřici hráčů ve Francii zdržel problém s vízem. Konkrétně se jednalo o Vilibalda Šťovíka, Miroslava Pokorného, Ladislava Trojáka a Karla Stibora. Tato šestice tedy měla odcestovat do Británie až v pondělí, v den přátelského zápasu proti domácí reprezentaci, do kterého už měli naskočit. Ovšem hokejisté v Londýně na šestici svých kamarádů a spoluhráčů čekali do začátku zápasu marně. Přesto utkání zvládli vyhrát. Radost z vítězství jim ovšem kazila skutečnost, že letadlo z hokejisty stále není na místě. Poslední spojení s letadlem je datováno do 17:39, tedy 70 minut po odletu z Paříže, za velice špatného počasí. Pak už se kontakt navázat nepodařilo.⁶¹ Let za husté mlhy a vytrvalého deště představoval značné riziko, avšak hokejisté přemlouvali pilota Reného de Narbonnea k odstartování. Chtěli být co nejdříve v Anglii a odehrát zápas. A zkušený pilot s praxí z 2. světové války se nechal přesvědčit. Po letounu bylo okamžitě zahájeno pátrání, ale bylo stále více zřejmé, že šestice reprezentantů se návratu domů nedočká.

Zdrcený zbytek mužstva odřekl zbylých pět utkání a odletěl zpátky do Prahy, kde se mezitím rozšířily spekulace o osudu šesti neznámých hokejistů. Prvních několik dnů po zmizení letadla vydávalo Rudé právo pouze stručné zprávy o tom, že pátrání po

⁶⁰ ŠKUTINA, Vladimír, BAKALÁŘ, Robert, *Ztracená léta: Příběh hokejového zločinu, Pardubice 1990*, s. 45.

⁶¹ JENŠÍK, *Kronika českého hokeje 1894 – 2000*, s. 146.

pohřešovaných hokejstech pokračuje. Pak ovšem zprávy ustaly a spekovalo se o tom, jestli šestice reprezentantů opravdu našla v letadle smrt. Neemigrovali? Minimálně StB tuto teorii, či spíše fámu, živila. Bylo tomu už několik měsíců, kdy přes Slovensko emigroval Josef Maleček, největší meziválečná hokejová hvězda a prvorepubliková celebrita. A kolovaly domněnky o tom, že má za úkol na druhé straně železné opony vybudování exilové hokejové reprezentace, jejímž základem mohli být právě pasažéři osudného letu do Londýna. I proto se pozůstali po zesnulých hokejstech klidu rozhodně nedočkali. Naopak, čekalo je dlouhé vyslýchání a vyšetřování ze strany StB a nezřídka i dlouholetá perzekuce.⁶² Pátrání po letadle bylo bezvýsledné, až za rok vyplavilo moře dvě těla. Jedno z nich bylo identifikováno jako tělo pilota Reného de Narbonna.

4.3 Debata o emigraci

Nutno dodat, že obavy z emigrace jednotlivých hokejistů, nebo dokonce celé reprezentace, rozhodně nebyly ze strany komunistů neopodstatněné, což ukázal už následující výjezd do zahraničí. LTC Praha čekal v posledních dnech roku 1948 Spengler Cup, nejstarší klubový turnaj v rámci ledního hokeje, konající se každoročně od roku 1923 ve švýcarském Davosu. Vzápětí po příjezdu (vzhledem k nedávné tragédii nad kanálem La Manche zvolili raději cestu vlakem) a ubytování v hotelu čekala delegace v čele s Josefem Malečkem. Jeho návrh v podstatě korespondoval s obavami Státní bezpečnosti. Hráči LTC Praha (tvořící v té době většinu reprezentační soupisky) měli dle Malečkovy nabídky zůstat ve Švýcarsku a vytvořit reprezentační mužstvo v exilu.⁶³ O návrhu probíhalo mezi hráči hlasování, a těsnou většinou 8:7 byl zvolen odchod do exilu.⁶⁴ Ten se ovšem přesto neuskutečnil. Zaprvé nebyl počet hlasů pro odchod z republiky dostačující, (o emigraci by se tím zřejmě pokusil pouze v případě jednomyslného rozhodnutí) a navíc chyběl souhlas klíčového hráče, kapitána LTC i reprezentace, Vladimíra Zábrodského, který po váhání i licitování ohledně finančního zajištění celého týmu nakonec nabídku k emigraci odmítl. Bratr Vladimíra Zábrodského Oldřich označil Malečkovu nabídku v rozhovoru, který poskytl v roce 2008, jako „návrh nedomyšlený a naivní, z ekonomického hlediska nedával žádného smyslu“.⁶⁵ Záporné stanovisko kapitána a nejvlivnějšího hráče pak ovlivnilo i další hráče, tudíž se

⁶² GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 80.

⁶³ Archiv bezpečnostních složek, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 29.

⁶⁴ LUKŠŮ, PALÁN, s. 133.

⁶⁵ Rozhovor s Oldřichem Zábrodským, [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://krajane.net/articleDetail.view?id=1329>

po vítězství na turnaji chystal pražský tým zpátky do vlasti. Před návratem domů ještě na hokejisty čekal přátelský zápas v Bernu, kde už se ale nesešli v kompletním složení. První den roku 1949 opustili tým Miroslav Sláma a Oldřich Zábrodský, kteří se nezávisle na zbytku týmu rozhodli pro emigraci. „Od podzimu 1948 jsem byl rozhodnutý opustit všechno na Šampionátu ve Švédsku...Po tom, co jsem viděl v Moskvě a u nás po Únoru, a po dotírání Státní bezpečnosti, mě zviklali snadno. Rozhodl jsem se zůstat, se Slámou jsme ovšem až do silvestrovského večera nic společně neplánovali,“⁶⁶ vzpomínal na emigraci po letech Oldřich Zábrodský, jehož rodina doufala, že se vzhledem k platnosti pasu do konce ledna 1949 přeci jen vrátí. Setrváním ve Švýcarsku Oldřich Zábrodský rodiče zaskočil, s emigrací by počítali spíše v případě mladšího syna Vladimíra vedoucího poměrně nákladný životní styl.⁶⁷

Hokejisté se ovšem nedočkali žádných výtek a krátce před MS absolvovali návštěvu u předsedy vlády Antonína Zápotockého. Ten jim oznámil následující: „Ve vládě jsme dlouho projednávali otázku, zdali vás máme pustiti na mistrovství do Švédska, neboť po skutečnostech z minulé doby, kdybyste tam zůstali, měli bychom z toho velkou ostudu. Ale já jsem toho názoru, že má-li mít někdo důvěru ke mně, musím mít nejdříve důvěru já k němu. A já k vám důvěru mám. Když si někdo myslí, že na tom západu je to lepší, s pánem bohem ať si tam zůstane. My nikoho nedržíme, každý má volnou cestu.“⁶⁸

4.4 Podruhé mistry světa

Na šampionát do Stockholmu cestovala československá hokejová reprezentace v únoru 1949 v nelehké situaci. Ze 17členné sestavy, která se představila na olympijských hrách o rok dříve, už bylo pět hráčů po smrti, dva v exilu a Jaroslav Drobný dal definitivně přednost tenisu. Na MS se tak připravoval z poloviny obměněná reprezentace. Proto se na rozdíl od minulých turnajů neřadilo Československo mezi jasné kandidáty na vítězství. Celý tým se ale dokázal dát obdivuhodně dohromady. Dne 15. února 1949 dosáhl reprezentační výběr na historický milník, když vůbec poprvé porazil výběr Kanady. V závěrečném utkání pak národní tým porazil domácí Švédsko 3:0 a stvrdil tak další titul mistrů světa. Ani ze Švédska ovšem nepřicestoval zpátky domů tým kompletní. Útočník Zdeněk Marek, který po většinu turnaje plnil roli

⁶⁶ MACKŮ, Jiří, *Zapřené generace: vyškrtnutí z historie, vymazání z paměti; Obětovaní šampióni: mistři světa určeni k likvidaci*, Praha 2004, s. 90.

⁶⁷ ABS, sign. 572602 MV, č. listu 5.

⁶⁸ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 30.

náhradníka, se vytratil z hotelu při závěrečné recepci pod záminkou schůzky a už ho nikdo z výpravy neviděl.⁶⁹ Komunistický režim ovšem neměl zájem tuto nepříjemnost probírat na veřejnosti a hokejisty po návratu čekalo triumfální přivítání, které se v souvislosti se sportem dalo srovnat snad pouze s cestou stříbrných medailistů z Mistrovství světa ve fotbale v roce 1934. Hokejová reprezentace v této době platila za výkladní skříň československého sportu. „Chci vás ujistit, že celý národ, pracující lidé, dělníci, všechna mládež sledovali s nebývalým napětím vaše zápolení na ledě a zahrnou vás vděčnou láskou za váš světový úspěch.“⁷⁰ Takto uvítal tehdejší komunistický ministr informací a osvěty Václav Kopecký čerstvé mistry světa. „Zajistí vám takové existenční podmínky, abyste byli stoprocentně spokojeni a mohli se bez všedních starostí věnovati plně sportu“, sliboval jménem sjednocené tělovýchovy generální tajemník České obce sokolské Josef Špirk.⁷¹

Možnosti k výjezdům za hranice železné opony ovšem postupem času ubývaly. LTC Praha nedostal po neblahé zkušenosti s emigrací Oldřicha Zábrodského a Miroslava Slámy z minulého ročníku příležitost k obhajobě prvenství na Spenglerově poháru, a reprezentace dostala po několika zápasech sehraných na domácí půdě vzápětí po návratu z vítězného MS jedinou příležitost k zájezdu do zahraničí. Po 10 měsících opět cestoval národní tým do Švédska, aby zde sehrál dva přátelské zápasy, na kterých se s hostiteli domluvili už při odjezdu z únorového šampionátu. Zápasy z 9. a 11. prosince 1949 znamenaly pro reprezentanty zároveň jedinou přípravu pro nadcházející Mistrovství světa, které hostila Velká Británie. Tedy země, kde mělo proběhnout už první poválečné MS v roce 1947, ovšem na poslední chvíli bylo přesunuto do ČSR, a domácí hokejisté využili výhody domácího prostředí dokonale. O tři roky později měla reprezentace cestovat do Londýna jako hlavní favorit na další prvenství s pozicí nejúspěšnější poválečné reprezentace. Vedoucí výpravy, pracovník KSČ Josef Matějka jménem celého týmu slíbil, že v Londýně čestně obstojí.⁷² Zahájení šampionátu stanovil pořadatel o něco později, než bylo obvyklé. Místo klasického únorového termínu byly první zápasy na programu až 13. března. Dva dny před zahájením turnaje má do dějiště turnaje odcestovat Československá hokejová reprezentace.

⁶⁹ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 85.

⁷⁰ JENŠÍK, *Kronika českého hokeje 1894 – 2000*, s. 150.

⁷¹ MACKŮ, s. 97.

⁷² Tamtéž, s. 203.

5. Seznam hokejistů nominovaných na mistrovství světa v Londýně

Miroslav Blažek: před londýnským turnajem měl na kontě jediný reprezentační start. Nominaci si vybojoval povedenými výkony v domácí soutěži, když patřil mezi nejlepší ligové střelce a opory týmu z Vítkovic. Odměnu měla na závěr sezony 1949/1950 představovat první účast na reprezentačním turnaji. Po obnovení Československa byl členem mládežnické organizace národně socialistické strany.⁷³

Vladimír Bouzek: ve své době patřil mezi nejvýznamnější hokejisty pocházející z Moravy. Do hokejové reprezentace se dostal právě včas, aby stihl zažít všechny tři pro československý hokej tolik úspěšné turnaje. Odchovanec hokejového týmu z Třebíče, od roku 1949 působil v Ostravě, kde zvládal kombinovat hraní v nejvyšší fotbalové i hokejové soutěži. Ve fotbalových Vítkovicích hrál v útoku spolu s fotbalovou legendou Josefem Bicanem.⁷⁴ Kromě toho úspěšně absolvoval i studium na FF UK. Jako host odjel s LTC Praha na konci roku 1948 na Spenglerův pohár do Švýcarska. Po setrvání a emigraci ale netoužil.

Augustin Bubník: patřil mezi nejmladší, ale zároveň také nejdůležitější reprezentanty. Byl nejlepším střelcem v sezoně, která předcházela světovému šampionátu v Londýně. Přesto se s ním pro MS 1950 počítalo jako s obráncem. Už od 16 let hrál za nejlepší hokejový klub v Československu, LTC Praha. Patřil mezi skupinu hokejistů, která během pobytu ve Švýcarsku nesouhlasila s případným odchodem do exilu, což odůvodnil starostmi o rodinu v případě emigrace.⁷⁵ Jako jediný z hokejistů měl záznam v trestním rejstříku, za což mohla událost z léta 1949, kdy při automobilovém závodu v ulicích Prahy spolu s Vladimírem Zábrodským usmrtil při nehodě kolemdoucího. Naštěstí pro něj odhalilo vyšetřování závadu na voze a Bubník byl potrestán pouze pokutou 10 tisíc korun, 14 dny vězení a roční podmínkou k tomu.⁷⁶

Václav Bubník: rodák z Prahy, který spolu s několika dalšími hráči přestoupil v roce 1949 do ambiciózního klubu z Ostravy s době poplatným názvem Sokol Vítkovické

⁷³ ABS, sign. 572602 MV, č. listu 18.

⁷⁴ JENŠÍK, *První mistři světa*, s. 122.

⁷⁵ ABS, sign. 572602 MV, č. listu 5.

⁷⁶ MACKŮ, JIŘÍ, *Kauza Zábrodský: hokejový génius, ale jinak lotr; Na oltáři komunismu: v ohnisku zájmu nelítostného režimu*, Praha 2005, s. 16.

železářny Klementa Gottwalda, který se okamžitě zařadil mezi nejlepší ligové týmy. Několik hráčů z Vítkovic si díky tomu vybojovalo pozvánku do reprezentace, což byl i případ Václava Bubníka, který měl odlétat do Londýna s tím, že si na světovém šampionátu připíše první reprezentační start. Jeden ze tří hokejistů se stejným příjmením v reprezentačním týmu. Jednalo se ovšem pouze o shodu jmen, v příbuzenském vztahu spolu nebyli.⁷⁷

Vlastimil Bubník: nejmladší člen reprezentační nominace, do Londýna měl odlétat krátce před 19. narozeninami. Stejně jako několik dalších reprezentantů provozoval na nejvyšší úrovni oba dva v Československu nejpopulárnější kolektivní sporty. Zatímco v ledním hokeji reprezentoval na počátku kariéry tým z Vítkovic, své fotbalové umění předváděl v Brně. Turnaj ve Velké Británii měl pro talentovaného hokejistu představovat reprezentační premiéru.

Zlatko Červený: rodák z chorvatského Zábřehu a opora týmu z Českých Budějovic patřil mezi první generaci reprezentantů z jihočeského města. Rok 1950 měl být jeho kariérním vrcholem. Krátce před třicátými narozeninami se chystal na první velkou reprezentační akci. Po únoru 1948 vstoupil do KSČ.⁷⁸

Přemysl Hainý: členem reprezentačního týmu se stal před olympiádou ve Svatém Mořici. Od té doby patřil mezi stálice v reprezentační obraně. Výjimku představoval tragický zájezd do Francie a Velké Británie v listopadu 1948, kde chyběl. Při zájezdu do Švýcarska s LTC Praha patřil ke skupině, která hlasovala pro návrat domů.⁷⁹ Dobrý poměr ke komunistickému zřízení ovšem vzhledem k členství v Československé straně lidové (do února 1948) zřejmě neměl.

Josef Jirka: pro mistrovství světa v roce 1950 měl mít nelehkou úlohu – po konci kariéry proslulého Bohumila Modrého se s ním počítalo jako s jeho nástupcem v roli reprezentační brankářské jedničky, k čemuž mu pomohlo zejména narukování do armádního klubu ATK, se kterým slavil ligový titul. Politicky sympatizoval se stranou sociálně demokratickou, jejímž byl od ledna 1946 členem. V roce 1948 však jeho

⁷⁷ JENŠÍK, Kronika českého hokeje 1894 – 2000, s. 154.

⁷⁸ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 10.

⁷⁹ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 265.

členství ve straně ukončeno kvůli neplacení příspěvků.⁸⁰ Mezi podporovatele spolupráce sociální demokracie s komunisty ale zřejmě nepatřil, protože při zájezdu LTC Praha na konci roku 1948, kde probíhala debata o emigraci, hlasoval pro odchod do exilu.

Vladimír Kobranov: jak jeho jméno naznačuje, pocházel z ruské rodiny, jeho rodiče z Ruska emigrovali po bolševické Říjnové revoluci.⁸¹ Už v 18 letech získal ocenění pro nejlepšího střelce československé hokejové ligy. Kariéru v národním týmu začal ve Svatém Mořici na olympijských hrách, a rychle se vypracoval mezi jeho opory. Vzhledem k věku se ho v roce 1949 týkal odvod do armády a působení v týmu ATK, kde v sezóně 1949/50 vyhrál ligu.

Stanislav Konopásek: celou dosavadní kariéru už od dětství působil v LTC Praha. Od osvobození Československa patří mezi klíčové reprezentační hráče a spolu s Vladimírem Zábrodským a Václavem Roziňákem tvořili jednu z nejlepších útočných formací starého kontinentu jak v klubu, tak v reprezentaci. Jeho nejzářivějším momentem v národním týmu byl vítězný gól v zápase s Kanadou na MS 1949.⁸² Patřil mezi účastníky zájezdu do Švýcarska na konci roku 1948, kde hlasoval pro setrvání v zahraničí.⁸³

Jiří Macelis: rodák z Českých Budějovic a opora místního hokejového týmu si stále místo v reprezentaci vybudoval před turnajem ve Stockholmu, kde se spolu se spoluhráči mohl radovat ze zlatých medailí. Původem útočník, ovšem hrající trenér a kapitán národního týmu Vladimír Zábrodský ho v reprezentaci využíval jako obránce.⁸⁴ Po únoru 1948 vstoupil do KSČ, podle svých slov nikoli z politického přesvědčení, ale protože do strany vstoupili všichni zaměstnanci obchodního domu, kde pracoval.⁸⁵

Bohumil Modrý: s hokejem začal Modrý až v 16 letech, do té doby se věnoval házené. Přesto již za rok patřil do reprezentačního kádru a záhy i mezi nejlepší gólmany starého

⁸⁰ Tamtéž, č. listu 21.

⁸¹ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 283.

⁸² JENŠÍK, *První mistři světa*, s. 78.

⁸³ LUKŠŮ, PALÁN, s. 133.

⁸⁴ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 85.

⁸⁵ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 143.

kontinentu. Nebyl ovšem pouze vynikajícím hokejistou, ale i vzdělaným člověkem, vystudoval obor stavebního inženýrství. Po olympijském turnaji v roce 1948 dokonce obdržel nabídku z NHL, která tedy byla cizincům prakticky uzavřena. On sám ale toužil spíše po amatérské smlouvě s možností zaměstnání v jím vystudovaném oboru. Ministr informací Václav Kopecký mu přislíbil možnost vycestování pod podmínkou, že pomůže československé reprezentaci k další zlaté medaili. Zřejmě i proto byl proti odchodu celého týmu LTC Praha do exilu. Na šampionátu ve Stockholmu Modrý (podle spoluhráčů chytající v nejlepší formě své kariéry) úkol splnil a byl klíčovým hráčem na cestě za zlatými medailemi. Kopecký se ovšem se splnění slibu neměl.⁸⁶ Zklamáný Modrý ztratil motivaci k dalšímu hokejové kariéře, a po poklesu výkonnosti se v lednu 1950 rozhodl pro ukončení reprezentační kariéry a pomalu se připravoval na odchod ze světa sportu. Od konce války se nevěnoval pouze hokeji, ale působil i jako správce cihelny v Lanškrounu a díky své profesi stavebního inženýra obdržel nabídku na vypracování návrhu územního rozvoje města Lanškrouna. V letech 1946–1948 byl členem národně sociální strany.⁸⁷

Čeněk Pícha: patřil mezi několik hráčů z Českých Budějovic, kteří spolutvořili reprezentační soupisku. S hokejem začal až v patnácti letech, a rovnou začal trénovat a hrát s dospělým týmem.⁸⁸ Premiéru v reprezentačním dresu si odbyl na začátku roku 1948 při přípravě na olympijský turnaj. Pro ten se ještě do konečné nominace nevešel, ale poté už patřil mezi stabilní kráče národního týmu a pomohl k zisku zlatých medailí na MS 1949.

Václav Roziňák: dlouhou dobu klíčový hráč menšího pražského klubu Stadion Podolí, kde hrál nejen lední, ale i pozemní hokej.⁸⁹ Z Podolí odešel do LTC Praha až v roce 1948. Jako mnohé jeho spoluhráče, i jeho reprezentační kariéru přibrzdila druhá světová válka. Po jejím konci patřil mezi stabilní členy reprezentace. Politicky se nikterak neangažoval, ovšem patřil mezi hráče, kteří ve Švýcarském Davosu vyslovili souhlas s návrhem Josefa Malečka, tedy odchodem celého mužstva do emigrace.

⁸⁶ MACKŮ, *Zapřené generace; Obětovaní šampioni*, s. 90.

⁸⁷ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 22.

⁸⁸ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 78.

⁸⁹ Tamtéž, s. 86.

Josef Stock: po konci druhé světové války vstoupil do KSČ, jejímž členem byl až do nástupu do vojenské služby v roce 1948.⁹⁰ Patřil mezi přední ligové útočníky, ovšem stálým reprezentace nebyl. Do března 1950 nastoupil pouze do tří reprezentačních zápasů a nezúčastnil se žádného velkého turnaje. Mistrovství světa ve Velké Británii mělo pro něj tedy představovat premiéru na té nejvyšší hokejové úrovni.

Antonín Španinger: sportovní univerzál, ještě v roce 1949 nastupoval za armádní tým ATK Praha jak ve fotbalové, tak hokejové nejvyšší soutěži. Primárním sportem pro něj byl ale lední hokej, kde patřil mezi nejlepší obránce v Československu, a pro rok 1950 si dokázal vybojovat místo v reprezentační nominaci.

Vladimír Zábrodský: kapitán LTC Praha i národního týmu. Jedna z nejvlivnějších postav československého hokeje a jeden z nejlepších hráčů Evropy, o čemž svědčí i nabídka profesionální smlouvy z Kanady. Jeho otec vedl mládežnické výběry LTC Praha a přivedl do tohoto klubu oba své syny.⁹¹ Bratr Vladimíra Zábrodského Oldřich ovšem 1. ledna 1949 zvolil útěk z komunistického režimu. To ovšem jeho mladšímu Vladimírovi (od 1948 členovi KSČ)⁹² nezabránilo v prominentním postavení a blízkými vztahy s politickými i sportovními špičkami své doby.⁹³ Po odchodu kanadského trenéra Buckny, na kterém měl Zábrodský svůj podíl viny, vykonával funkci hrajícího trenéra. Kromě toho patřil i mezi nejlepší československé tenisty a po boku dalšího skvělého hokejisty Jaroslava Drobného několikrát reprezentoval Československo v Davis Cupu, nejslavnější mezinárodní tenisové soutěži.

⁹⁰ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 298.

⁹¹ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 16.

⁹² ABS, sign. 604934 MV, č. listu 26.

⁹³ MACKŮ, *Kauza Zábrodský; Na oltáři komunismu*, s. 72.

6. Znemožnění odletu do Londýna a následující události

Den v sobotu 11. března začal pro hokejovou reprezentaci posledním tréninkem před odletem do dějiště světového šampionátu. Do Londýna mělo letadlo s hokejisty vzlétnout v 11:30 a výprava odjela na letiště přibližně s dvouhodinovým předstihem. Na ploše ruzyňského letiště již stál připravený speciál, do kterého si výprava uložila zavazadla. Těsně před stanoveným časem odletu přijel na letiště v té době již bývalý brankář národního týmu Bohumil Modrý, aby se rozloučil se svými nedávnými spoluhráči. Protože po chvíli odjel, tak nemohl vědět, že čas odletu do Londýna je odložen. Zpoždění letu bylo reprezentantům vysvětleno až ve 13 hodin, a zpráva to pro ně nebyla vůbec povzbudivá. Příchozí náměstek SVTVS (Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport) Vladimír Pokorný informoval vedoucího výpravy Matějku o tom, že výprava prozatím nesmí usednout do letadla.⁹⁴ Důvodem mělo být neudělení britských víz pro rozhlasové reportéry Josefa Laufera a Otakara Procházku.

Mužstvo se mělo rozhodnout, zda počkat na vyřešení problému ze strany Velké Británie, nebo odletět bez dvojice reportéru. Rozhodnutí týmu znělo jednomyslně pro odlet s tím, že Laufer s Procházkou mohou přiletět později, k výkonům na ledě přeci nejsou reportéři potřeba, navíc i v Londýně by si mohli v krajním případě i s pohružkou odstoupení z turnaje vynutit jejich přítomnost.⁹⁵ S tím ovšem Pokorný s Matějkou nesohlasili. Vyzývali k jednotě a přiměli hokejisty schválit návrh, podle něhož se zúčastní šampionátu pouze pod podmínkou udělení víz pro dvojici reportérů.⁹⁶ Po zjištění, že další sraz výpravy proběhne v pondělí (tedy v den zahájení šampionátu), ovšem začne mezi hráči panovat nespokojenost a kapitán týmu Vladimír Zábrodský oznámí vedoucím, že v takovém případě neručí za výsledky a výkony mužstva.⁹⁷

V pondělí se tak hokejová reprezentace shromáždila podruhé, tentokrát v Tyršově domě, sídle hokejového svazu a ČOS. Krátce po poledni jim předseda sokolské obce Josef Truhlář sdělil krátce, že hokejisté do Londýna nepoletí.⁹⁸ Jako důvod je oficiálně uvedeno neudělení víz pro Josefa Laufera a Otakara Procházku, přestože pracovnice na hokejovém ústředí ujišťovala několik hodin předtím znepokojené mužstvo, že víza jsou

⁹⁴ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 332.

⁹⁵ MACKŮ, Jiří, *Kauza Zábrodský; Na oltáři komunismu*, s. 28.

⁹⁶ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 180.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 53.

připravena na britském konzulátu. Navíc Truhlář vzápětí doznává, že dostal příkazem přednést hokejistům zprávu o zákazu.⁹⁹ Je zřejmé, že reprezentanti oficiálnímu důvodu nevěřili a hledali skutečný důvod, proč by jim nemělo být umožněno obhajovat zlaté medaile. Jejich nespokojenost s verdiktem byla naprosto zřejmá. Mezi reprezentanty panovala všeobecná shoda na tom, že odlet do Londýna byl znemožněn z politických důvodů, jelikož KSČ se v případě vycestování na světový šampionát obává možné emigrace celého týmu.

6.1 Emigranti z řad sportovců

Pravda je taková, že komunisté velice dobře věděli o hlasování ohledně odchodu týmu LTC Praha do exilu, ke kterému došlo na přelomu let 1948/1949 ve Švýcarsku. Věděli, že hokejisté nejsou novému režimu nakloněni zrovna přátelsky. A samozřejmě vládnoucí garnituře nepřidalo ani rostoucí množství útěků ze spárů komunistického režimu. O emigraci Josefa Malečka, Oldřicha Zábrodského, Miroslava Slámy a Zdeňka Marka již byla řeč. Československo ovšem nadále přicházelo i o další elitní sportovce. Dalším takovým příkladem byl Jaroslav Drobný. Jako hokejista pomohl ke zlatým medailím v na mistrovství světa v Praze roku 1947 a k stříbru na olympijských hrách o rok později. Patřil mezi nejlepší československé hokejisty, dokonce obdržel nabídku ze zámořské NHL, tedy nejprestižnější hokejové soutěže na světě. Tým z Bostonu mu nabízel smlouvu na 20 000 dolarů za sezonu. Drobný ovšem pragmaticky odmítl, zčásti kvůli špatnému zraku a zčásti kvůli své skromnosti, když tvrdil, že by v konfrontaci s nejlepšími hokejisty světa neobstál.¹⁰⁰ Dalším důvodem byla skutečnost, že i přes nezpochybnitelné hokejové kvality se Drobný po olympiádě ve Švýcarsku věnoval výlučně jinému sportu, ve kterém dosahoval v celosvětovém porovnání ještě vyšší úrovně, konkrétně tenisu. Jednalo se o těžké rozhodování, ale na naléhání funkcionářů a expertů z Československa i zahraničí nakonec hokejovou kariéru ukončil.¹⁰¹ Pro tenis, dle komunistické mantry typického příkladu buržoazního sportu vyšší třídy, ale neměl ideální podmínky k tomu, aby se udržel ve světové špičce. Rozhodnutí k emigraci definitivně uzrálo v červenci 1949 během tenisového turnaje ve švýcarském Gstaadu. Spolu se svým spoluhráčem Vladimírem Černíkem dostal příkaz k návratu do vlasti. Po nepříjemném rozhovoru s dvojicí československých diplomatů, kteří je nevybíravě

⁹⁹ MACKŮ, *Kauza Zábrodský; Na oltáři komunismu*, s. 203.

¹⁰⁰ MACKŮ, *Zapřené generace; Obětovaní šampióni*, s. 97.

¹⁰¹ FELDSTEIN, Petr, *Utečenci: 25 příběhů sportovců, kteří odešli za svobodou*, Praha 2004, s. 51.

nabádají ke splnění rozkazu, se rozhodne zůstat.¹⁰² Všechny tenisových úspěchů od emigrace dosáhl Drobný už jako občan Egypta, kde našel azyl po té, co postupně neuspěl s žádostí o udělení občanství ve Švýcarsku, Spojených státech a Austrálii. Pro komunistický režim tak přestal existovat, sobě samotnému otevřel cestu k závratné kariéře, jejíž vrchol představoval triumf ve Wimbledonu v roce 1954 a následné umístění na prvním místě v tenisovém žebříčku.¹⁰³

Mnohem více ale v souvislosti se znemožněným odletem do Londýna vyděsila vládnoucí garnituru kauza odehrávající se bezprostředně před začátkem hokejového mistrovství. Alena „Ája“ Vrzáňová, 18letá krasobruslařka přijela do Londýna obhajovat světové prvenství. Šampionát se konal 6. – 8. března 1950, tedy pouze několik dní před začátkem hokejového šampionátu na stejném místě. Vrzáňová titul obhájila, ale místo oslav jí doma čekalo zatracení. Už v lednu 1950 jí totiž sdělil otec, že si spolu s matkou přejí, aby v Londýně zvolila odchod do emigrace.¹⁰⁴ Politické prostředí v té době nebylo k mladé krasobruslařce nakloněno příliš přívětivě. I přes úspěchy na světové scéně byla kritizována za „kapitalistický“ přístup ke sportu, tréninky v zahraničí a odjezd do Londýna jí téměř nebyl umožněn. Po návratu pro Vrzáňovou připravovala strana místo dalších úspěchů na světové scéně pobyt v SSSR, kde měla trénovat a vychovávat budoucí světové krasobruslařské hvězdy.¹⁰⁵ Zatímco předchozí odchody do exilu držela komunistická strana v tajnosti, útěk čerstvé mistryně světa a jedné z tváří Československého sportu přímo během bedlivě sledované události nešlo přejít bez povšimnutí. Ještě 9. března oslavoval tisk Vrzáňovou jako „skvělý úspěch sjednocené tělovýchovy“ kterého se podařilo dosáhnout navzdory tomu, „že rozhodčí postupovali tak, jako by si řekli, že Vrzáňovou nesmějí nechat vyhrát“.¹⁰⁶ Za pouhých třináct dní už pro novopečenou emigrantku měli pouze výrazy vyjadřující nejhlubší opovržení nad tím, že „vstoupila do služeb mezinárodního kapitalismu“ a prorokovali jí „cestu zrady, na jejímž konci je lavička v Hyde Parku nebo skok do Temže“.¹⁰⁷

Emigrace Vrzáňové pouhých několik desítek hodin před předpokládaným odletem z Prahy příliš nepotěšila ani samotné hokejové reprezentanty. Někteří z nich, například

¹⁰² JENŠÍK, *První mistři světa*, s. 95.

¹⁰³ FELDSTEIN, s. 60.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 69.

¹⁰⁵ MACKŮ, *Kauza Zábrodský; Na oltáři komunismu*, s. 121.

¹⁰⁶ *Rudé právo*, 9. 3. 1950.

¹⁰⁷ *Rudé právo*, 22. 3. 1950.

Přemysl Hainý, dávali už sobotní prostoje do souvislostí s útekem hvězdné krasobruslařky z Československa

6.2 Osudové rozhodnutí

Hokejisté, do osudného 13. března 1950 natěšení na účast na turnaji v Londýně, se s pocitem bezmoci a rozčarování rozcházejí. Ovšem pouze na několik hodin. Zlatko Červený navrhuje události posledních dnů zapít v hospodě U Herclíků, zvané též Zlatá hospůdka, jejímž nájemcem byl bývalý hokejista Mojmír Ujčík. Jeho bratr Zdeněk navíc v té době hrál za pražskou Spartu, není tedy divu, že mezi sportovci se tento podnik těšil oblibě a že Červeného návrh hokejisté přijali. Jíří Macelis do celé akce zahrnul i přivítání svého novorozeného syna.¹⁰⁸

Zatímco v Londýně soubojem domácího týmu proti Francii odstartovalo mistrovství světa, U Herclíků postupem času přivítali většinu národního týmu, který měl tou dobou v hlavním městě spojeného království pilovat poslední detaily v přípravě na obhajobu světového prvenství. Mužstvo není přítomno celé, chybí moravská čtveřice Vlastimil Bubník, Václav Bubník, Vladimír Bouzek a Miroslav Blažek. Všichni dali přednost návratu na Moravu a vstřebání zklamání z neúčasti v rodinném kruhu. Vladimír Kobranov se zdržel v hostinci pouze na krátkou chvíli, poté odvezl svou přítelkyni domů a při návratu viděl před hospodou automobily a příslušníky SNB, proto ani nezastavil a odjel vrátit auto, které si vypůjčil od Augustina Bubníka.¹⁰⁹ Absentoval i kapitán Vladimír Zábrodský, který se ke spoluhráčům při podobném typu zábavy přidal pouze zřídka, jelikož ve volném čase trávil čas spíše se známými z tenisových kruhů.

S dobou strávenou v hostinci rostla frustrace hokejistů nad zmařenou účastí v Londýně, z čehož už bezprostředně po oznámení vinili představitele KSČ. Olej do ohně jejich hněvu přilila rozhlasová reportáž věnující se právě důvodům pro zrušení odletu do Londýna. Hokejisté vyslechli U Herclíků oficiální důvod pro svou neúčast na šampionátu. Augustin Bubník s Václavem Roziňákem nemínili reportáž nechat bez odezvy a přímo z hospody volali autorovi reportáže Edmundu Koukalovi, aby právě vyřčená slova odvolal, jinak přijdou na veřejnost se svou verzí celé události. Projevy nespokojenosti s komunistickým režimem nadále nabývaly na intenzitě. Zlatko Červený

¹⁰⁸ LUKŠŮ, PALÁN, s. 150.

¹⁰⁹ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 287.

v jednu chvíli stál na židli a provolával smrt komunismu.¹¹⁰ Právě Červený byl spolu s Roziňákem v protirežimních protestech nejaktivnější, jejich verbálním projevům po chvíli přestal hostinec stačit a oba měli potřebu svou nespokojenost s událostmi posledních dní vyjádřit i na ulici. Největší ohlas pak mezi reprezentanty vyvolala posměšná píseň na adresu ministra informací Václava Kopeckého. Toho Václava Kopeckého, který většinu z nich před rokem velkolepě vítal poté, co si národní tým ve Stockholmu vybojoval mistrovské vavříny.

6.3 Zatýkání hokejistů

Hokejisté nemohli tušit, že jejich počínání sledují již delší dobu od výčepu dva v civilu oblečení příslušníci StB. Dostavili se na udání jisté Anny Kalvodové, která do Zlaté Hospůdky přišla na večeři.¹¹¹ Kolem 19. hodiny už ale podávala hlášení na oddělení StB, kde si stěžovala na přítomnost a chování mladíků, kteří „se mimo jiné hrubé a sprosté vyjadřování běžné vyjadřovali sprostě o lidové demokracii, komunistické straně a vládě“.¹¹² Kalvodová ve výtržnicích hokejové celebrity nepoznala, jejich identitu odhalili až příchozí příslušníci StB, a zanedlouho na jejich telefonický apel připravovala nedaleká služebna výjezdovou pohotovost na adresu Pštrossova ulice 192, tedy na sídlo hospody U Herclíků. První konflikt mezi hokejisty a příslušníky vznikl krátce po 21. hodině. Do té doby na sebe nikterak neupozorňující členové Státní bezpečnosti vyzvali Roziňáka s Červeným, aby šli s nimi. Snaha o zajištění Václava Roziňáka, který se už chystal domů za dvouměsíčním synem, ovšem vyvolala fyzický konflikt s Červeným, který poté, co byl jedním ze zasahujících chycen za rameno, udeřil dotyčného pěstí do tváře. To byl pro dvojici příslušníků jasný signál k tomu, že hokejisty neodvedou v poklidu a bez potyček, proto podle předem dohodnutého postupu dorazilo ke Zlaté hospůdce několik automobilů s policisty. Po jejich příjezdu přišlo na řadu zatýkání prvních reprezentantů. Nikdo z nich netušil, do jakého maléru se právě dostali.

V pondělí ráno se Václav Roziňák, Zlatko Červený a Augustin Bubník probouzeli s tím, že je za několik hodin čeká odlet do Londýna, kde budou obhajovat zlaté medaile. Druhý den už je čekalo probuzení ve vyšetřovací vazbě, kam byli zavřeni režimem, pro jehož slávu měli toho času bojovat na ledě a ne jeden ze zajištěných už pro propagandu

¹¹⁰ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 182.

¹¹¹ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 214.

¹¹² Tamtéž.

komunistického režimu a tělovýchovy odvedl svým hokejovým umem velice cenné služby. I taková byla realita v Československu na počátku 50. let. V době zatýkání hokejových reprezentantů už za sebou měla komunistická vláda několik politických procesů proti nepřátelům režimu buď ve stadiu přípravy (např. proces se skupinou kolem Milady Horákové) nebo už s konečnými rozsudky. Nejznámějším z nich byl proces s generálem Heliodorem Píkou, mimo jiné na jeden rok předsedou LTC Praha.¹¹³ Ovšem že by další na řadě měli být sportovci, navíc ti, kteří patřili mezi cenné vývozní artikly nového režimu a těšili se mezi lidmi všeobecné popularity, to se zdálo nemyslitelné. Stejného názoru byl první noc ve vazbě i Václav Roziňák. Očekával přespaní ve vazbě, pokutu kvůli rušení veřejného klidu a propuštění. Z míry ho vyvedli až spoluvězni na cele, kdy byl dvojnásobný světový šampion pochopitelně středem pozornosti. Druhého dne dopoledne ho čekalo fotografování a otisky prstů. Až poté ho spoluvězni vyvedli z přesvědčení o rychlém návratu domů. Roziňákovi totiž sebrali otisky všech deseti prstů. To bylo podle jeho zkušenějších „kolegů“ poznávací znamení pro ty uvězněné, o které se místo obyčejné policie zajímala StB.¹¹⁴ Ke stejnému poznatku zřejmě postupně dospěl i Červený, který kromě zranění policisty přímo U Herlíků podle slov Václava Roziňáka „vyváděl tak, že mu museli policisté nasadit želízka“.¹¹⁵ Však na to StB velmi dobře pamatovala při sepisování jeho povahy, kde v té době už bývalého reprezentačního gólmana vylíčila jako „krajně násilnické, sobecké a sprosté povahy“.¹¹⁶ Všichni tři byli ze Zlaté hospůdky převezeni do vyšetřovací vazby v Bartolomějské ulici. Delší pobyt zde ovšem čekal pouze Václava Roziňáka. Augustin Bubník putoval po několika hodinách k „vojenské“ části vyšetřovaných do nechvalně proslulého Domečku na Hradčanech a Zlatka Červeného eskortovali policisté do vyšetřovací věznice na Pankráci.

Mezi 14. a 18. březnem pak postupně došlo k zatčení téměř všech účastníků posezení ve Zlaté hospůdce. Hned druhý den, tedy v úterý 14. března, byl zatčen Vladimír Kobranov, který se v hostinci přitom zdržel pouze na několik minut. Ještě o den později byl zatčen Jiří Macelis, který dokonce stihl dojet vlakem domů do Českých Budějovic v době, kdy už například jeho klubový spoluhráč Červený pobýval ve vazbě. Antonín Španinger se o policejním zájmu o svou osobu dozvěděl od vedoucího sportovní

¹¹³ LUKŠŮ, PALÁN, s. 157.

¹¹⁴ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 216.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 215.

¹¹⁶ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 10.

jednotky, kterým v té době byl slavný atlet Emil Zátopek.¹¹⁷ Že (podobně jako mnozí další) nepřikládal nebezpečí velký význam, dosvědčuje skutečnost, že vzápětí zahájil trénink s armádním fotbalovým týmem, odkud byl policií odveden. V porovnání se zbytkem mužstva se dočkal poměrně pozdního zatčení Stanislav Konopásek. Člen elitního reprezentačního útoku slýchal zprávy o dalších zatčených, a až 24. března po dlouhém čekání i pro něj přijeli policejní příslušníci a odvezli do vazby v Bartolomějské ulici.¹¹⁸ Výjimku představoval Čeněk Pícha, který i přes účast při událostech U Herclíků zatčení unikl. Takové štěstí naopak neměl provozovatel hospody Mojmír Ujčík, jehož čekal nedobrovolný pobyt pod policejní kontrolou také. O štěstí mohla hovořit již zmiňovaná moravská čtveřice Vlastimil Bubník, Václav Bubník, Vladimír Bouzek a Miroslav Blažek. Jejich okamžitá cesta domů jim zřejmě zajistila pobyt na svobodě. Zdálo se, že seznam zatčených hokejistů je kompletní. Přípravy k jednomu z dalších politických procesů v režii komunistické totality tak mohly být zahájeny.

¹¹⁷ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 217.

¹¹⁸ LUKŠŮ, PALÁN, s. 152.

7. Hokejisté ve vyšetřovací vazbě

7.1 Domeček

„Jakmile jsme zašli do Domečku, použil násilí, například pendreku, měl takové důtky, kde na konci byly kuličky. Tím člověka mlátil zezadu a zepředu, kolikrát až jsem upadl a on se choval jako bestie, která se tam na nás krutě vyžívala. Samozřejmě, jeho výrazy a všechno způsobily, že člověk měl strach, že vlastně může přijít o život...Nejhorší bylo, když vyšetřovatelé ze mě nedostali to, co chtěli. Kdy jsem se nemohl přiznat k tomu, z čeho mě podezírali, tak ty dny a noci tam byly nejhorší...Hlíдали nás tam chlapi, byli to také bestie skoro stejně staří jako my, možná o nějaký rok starší, a ti tam chodili na chodbách a stále kopali do dveří a my jsme museli jít dělat buď kliky, nebo dřepy, nebo utíkat. Zkrátka chtěli nás pokaždé zdeptat tak, aby nás vyšetřovatelé dostali v takovém stavu, ve kterém si s námi mohli dělat, co chtěli...Jednou mi dali takový železný pásek kolem hlavy a ten utahovali, že si člověk myslí, že mu rozdrtí hlavu. Svázali vám ruce, takže jste se nemohl nijak bránit, a dělali si z vás, co chtěli. Já jsem opravdu za tu dobu, co jsem tam byl, ztratil třicet kilo váhy.“¹¹⁹ (Augustin Bubník)

„Tři dny a tři noci světlo. Chodit dokola. Kavalec jsem musel vyndat na chodbu. Bez jídla, beze všeho, tři dny a tři noci jsem musel chodit dokola. Každou hodinu se otevřely dveře. Kliky, dřepy. A já si říkal pro sebe: ‚Vy volové, mě utahat nemůžete.‘ Tak jsem chodil, bez jídla, bez pití. První den to šlo, v noci jsem chodil. Druhý den už mne začaly bolet nohy, tak jsem sundal boty, chodil jsem bos. Třetí den jsem už lezl po čtyřech, krev z nosu.“¹²⁰ (Antonín Španinger)

Podobné zkušenosti mohl na konci čtyřicátých let a v první polovině let padesátých získat každý „nepřítel státu“, což byl jeden z termínů, kterým komunistický režim rád označoval své skutečné i domnělé nepřátele, které obvinil z těch nejzávažnějších zločinů. Autorem první vzpomínky ovšem nebyl žádný dlouholetý politik ani odpůrce komunismu, ale v té době 21letý Augustin Bubník. Pouze o dva roky starší byl na jaře 1950 Antonín Španinger, druhý pamětník výslechů z Domečku. Pod na první pohled nevinným označením „Domeček“ se skrývá jeden ze symbolů komunistického teroru a

¹¹⁹ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019–03–31]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=208

¹²⁰ Rozhovor s Antonínem Španingerem, [cit. 2019–03–31]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/spaninger-antonin-20071021-0>

pravděpodobně nejhorší místo, kam se mohl dosud neodsouzený „třídní nepřítel“ dostat. Jednalo se o vyšetřovací věznici, či vzhledem k metodám vyšetřovatelů spíše o mučírnu, která byla součástí bývalé pražské vojenské věznice, situované na pražských Hradčanech. A onou „bestií“, která používala nejrůznějších praktik k zlomení vyslýchaného, rozuměl Bubník Františka Pergla, vedoucího onoho Domečku. Jeho sadistické metody byly proslulé, mezi samozřejmosti v životě uvězněných patřil pobyt v zimě, permanentním hladu, bez jakékoli lékařské pomoci, s minimálním hygienickým režimem. Vězňům byl zpravidla ordinován jediný lék, ovšem s o to větší intenzitou, a sice „černý penicilin“. Takto označoval Pergl, vojenskou hodností kapitán, svůj obušek. Jeho metody byly příliš tvrdé dokonce i pro samotné komunisty. 18. března 1951 na něj čekalo zatčení, ve vazbě strávil dva a půl roku, než byl v září 1953 odsouzen za sabotáž na 11 let.¹²¹ Jak doslova stálo v rozsudku, František Pergl „úmyslným neplněním a porušováním povinností vyplývajících z jeho služby jako správce vojenské věznice způsobil vážnou poruchu v činnosti HIS (Hlavní informační správy) tím, že v úmyslu donutit vyšetřované k doznání, avšak aniž by věděl, zda podezření vůči nim je odůvodněné, soustavně jednak sám se dopouštěl na nich násilností a jednak vydával příkazy k týrání strážným a vytvořil z jemu svěřené věznice mučírnu, která snese srovnání s kriminály gestapa“.¹²² Trest si v plné výši neopykal, dne 18. března 1957 (na den přesně šest let po jeho zatčení) se dočkal podmínečného propuštění, když již dříve žádal prezidenta Zápotockého o udělení milosti kvůli zdravotním důvodům.¹²³

V březnu 1950 měl ještě jako šéf hradčanského Domečku v tomto zařízení prakticky neomezenou moc a v rozmezí několika dnů do jím vedené věznice přijela šestice nových „klientů“. Každý z nich patřil ještě před několika dny mezi největší hokejové, potažmo sportovní celebrity a těšil se velké přízni fanoušků. Všichni se ještě před necelým měsícem radovali z titulu v domácí soutěži. Teď je čekal naprosto jiný zápas v pro ně ještě nedávno naprosto nepředstavitelných podmínkách. Už podle počtu příchozích je jasné, že pod péčí obávaného Františka Pergla, přezdívaného pro svou postavu mezi vězni „suchá lípa“, neputoval celý národní tým. Do Domečku putovali po prvotním výslechu na velitelství StB v Bartolomějské ulici, týkajícím se čistě události

¹²¹ BÁRTOVÁ, Markéta, „Řekl mi, že mi páni vzkazují, že chcípnu jako pes“. In: Paměť a dějiny 3/4, 2017, s. 62–72.

¹²² BÁRTOVÁ, Markéta, *František Pergl, správce vojenské vazební věznice 5. oddělení hlavního štábu ministerstva národní obrany v letech 1949-1951*. In: Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie, 3/4, 2016, s. 13–20.

¹²³ BÁRTOVÁ, „Řekl mi, že mi páni vzkazují, že chcípnu jako pes“, s. 62-72.

ohledně nevhodného chování při týmovém posezení, výlučně reprezentanti armády, tedy hráči týmu ATK Praha. Jmenovitě Augustin Bubník, Josef Stock, Antonín Španinger, Josef Jirka, Vladimír Kobranov a Přemysl Hainý.

7.2 Pankrác

„Byla to doba bití a ponižování. Dostal jsem tolik ran do obličeje, že se mi přední zuby začaly viklat a později jsem si je mohl sám rukou vytahovat...Seděl jsem v cele, kde nás bylo jedenadvacet. Byl s námi například profesor Kosovský z Univerzity Karlovy. Toho nosili skoro po každém na celu rozbitého a zkrvaveného v prostěradle.“¹²⁴ (Zlatko Červený)

Další skupinka uvězněných skončila v pankrácké věznici. Podmínky zde za hradčanským Domečkem příliš nezaostávaly, co se nešetrných metod týče. Autorem předcházejících vzpomínek na nedobrovolný pobyt ve věznici, která smutně proslula především v období nacistické okupace (byl zde vězněn a popraven například generál a protektorátní premiér Alois Eliáš nebo spisovatel Vladislav Vančura) byl Zlatko Červený, jeden z prvních zatčených hokejistů. Vedení věznice usilovně pracovalo nejen na jeho fyzické, ale i psychické devastaci. V době příchodu do vazby stihla Červeného osobní tragédie, když zemřel jeho otec.¹²⁵ Účast na pohřbu, třeba i s pouty na rukou, mu ovšem umožněna nebyla. Druhým vězněm na Pankráci byl hostinský Mojmír Ujčík. Ten kromě událostí přímo ve Zlaté hospůdce neměl příliš informací, které by mohl vypovědět. Přesto i jeho čekaly zdánlivě nekonečné výslechy.¹²⁶

7.3 Bartolomějská

„Po sepsání první výpovědi se pak dlouhé týdny nic nedělo. Stále v civilu, mohli jsme dostávat i balíčky. Na cigaretových papírcích, z nichž si vězni při procházce na dvoře balili cigarety, jsem se naučil psát motáky a strkal je do otvorů v límci. S každou dávkou špinavého prádla se tak manželka dozvídala poslední novinky.“¹²⁷ (Václav Roziňák)

„Proti estébákovi, který mě vyslychal, nemůžu říct ani slovo, že by se mnou špatně zacházel. Dokonce mi i jednou přinesl cigarety...Na rozdíl od jiných vězňů komunismu,

¹²⁴ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 220.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 69.

¹²⁷ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 221.

kteří si v kriminálu vytrpěli svoje, mě nic zas tak hrozného nepotkalo. Bití ani jiné týrání jsem naštěstí nezažil.“¹²⁸ (Stanislav Konopásek)

O třetí části zatčených bylo možné říct, že v nastalé situaci měli štěstí v neštěstí. Čekalo na ně vyšetřování ve věznici umístěné v Bartolomějské ulici. Dvojici Václav Roziňák a Jiří Macelis doplnil o několik dní později Stanislav Konopásek. Jak je z vyprávění patrné, panoval zde relativně mírný režim, o dárkách v podobě cigaret nebo možnosti posílat domů (byť ilegálně) zprávy z věznice, o tom se mohlo vězňům umístěným v hradčanském Domečku či ve vazbě na Pankráci pouze zdát. O absenci fyzického a psychického týrání ani nemluvě. Je až s podivem, jaký kontrast panoval mezi podmínkami v jednotlivých věznicích. Přestože jak Roziňák, tak Konopásek patřili mezi služebně nejstarší reprezentanty a mohli pro vyšetřovatele pod nátlakem poskytnout cenný zdroj informací, líčení jejich pobytu ve vazbě v porovnání s ostatními působí až idylicky.

Mnoho politických procesů v režii komunistů mělo společného jmenovatele, a sice osobu, která by v celém procesu vystupovala jako hlavní obžalovaný. Někdo, kdo by patřil k organizátorům skutků, ze kterých byli ostatní obviňováni. Vedoucí postava procesu, kterou byla například Milada Horáková nebo později Rudolf Slánský, v době zatýkání hokejových reprezentantů ještě prakticky všemocný souputník Klementa Gottwalda. U připravovaného procesu s hokejisty byl od počátku ze všech zatčených hlavním kandidátem Augustin Bubník. Už v roce 1948 se setkal s emigranty v čele s největší předválečnou hokejovou celebritou Josefem Malečkem, zúčastnil se hlasování o emigraci (byť hlasoval pro návrat domů),¹²⁹ úvahy o emigraci ho podle StB provázely i na MS ve Stockholmu, k tomu měl i škraloup za nešťastné usmrcení kolemjdoucího při jízdě automobilem z léta 1949. Pro osobu Augustina Bubníka ovšem existoval daleko závažnější problém a obvinění. Do března 1950 měl řadu schůzek s Martinem Bowem, jenž byl vedoucím v oddělení pro vystavení víz v Military Permit Office pro zónu v západním Německu. S Bowem se Bubník seznámil v dubnu 1949 a Bowe si jako velký sportovní fanoušek s mladým hokejistou rozuměl. Dokonce se spolu v roce 1949

¹²⁸ LUKŠŮ, PALÁN, s. 150.

¹²⁹ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=208

zúčastnili několika automobilových závodů v několika československých městech.¹³⁰ Kromě toho udržoval milostný poměr s Bibi Wenzelovou, manželkou Petera Weznela, šéfa československého zastoupení letecké společnosti Pan American.¹³¹ Martin Bowe navíc zaměstnal ve svém úřadu obě Bubníkovy sestry.¹³² V době eskalující studené války nemohly tyto styky s „nepřáteli“ skončit bez povšimnutí, i kdyby je neudržel známý hokejista. O stycích s Wenzelovou dobře věděla StB, která Bubníkovu milenkou sledovala.

Události se ovšem vyvíjely jinak. Při rozsáhlém vyslýchání Augustina Bubníka v Domečku postupně přicházelo na přetřes jméno v té době již bývalého reprezentačního brankáře, který byl už stranou celého dění. Při výsledku 23. března vypovídal Bubník o činnosti Bohumila Modrého. Mimo jiné i o jeho kontaktech, touze opustit Československo a o možnosti dostat za hranice legálně prozatím svou ženu a děti. V den odletu pak měl podle Bubníka Martin Bowe, blízký přítel Bohumila Modrého, jet do okupační zóny USA v Německu. Zde Bubníkuv výslech pro tento den skončil. Na konci 46. stránky vyšetřovacího protokolu je uvedeno jeho přerušení 23. března 1950 v 17:15.¹³³ Druhý den navštívili Bohumila Modrého dva příslušníci StB.

7. 4 Modrý a spol.

„Bylo to těsně před velikonoce, co si Bóžu odvezli. Vrátili jsme se zrovna s dětmi z Krkonoš a uklízeli. Klepeme na dvoře koberce, když za námi přišli dva pánové. Pane Modrý, potřebujeme s vámi mluvit. Pojed'te s námi. A ještě dodali, že si má vzít s sebou auto, aby se měl čím vrátit domů. Už jsem ho ale neviděla. Jen večer telefonoval, abych neměla strach, že se domů na noc nevrátí. Když jsem se ptala, kdy přijde, odpověděl, že když ne zítra, tak za dvacet let. A smál se přitom.“¹³⁴

Takto vzpomínala Erika Modrá na situaci, kdy se zcela neočekávaně musela rozloučit se svým manželem. Dnes lze jenom spekulovat nad tím, jestli Augustin Bubník skutečně pod tlakem drastických výsledkových metod vedoucího věznice Františka Pergla prozradil něco, o čem komunisté i přes sledování dotyčných osob neměli doposud tušení, nebo byla celá akce ze strany komunistů pečlivě naplánovaná a

¹³⁰ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 225.

¹³¹ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 225.

¹³² ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 191.

¹³³ Tamtéž, č. listu 230.

¹³⁴ ŠKUTINA, Vladimír, a kol., *Na západ je cesta dlouhá*, Curych 1980, s. 76.

se zatčením Modrého se už počítalo dlouho dopředu. Ovšem časová návaznost mezi Bubníkovou výpovědí a Modrého zatčením je pozoruhodná. Pokud někdo mezi hokejisty vyčníval, byl to právě ing. Bohumil Modrý. V první řadě samozřejmě nesporným hokejovým umem. Ale do centra pozornosti se dostal z jiných důvodů. V první řadě to byl prototyp „buržoazního“ typu člověka, který se do nového režimu nehodil. Do komunistického převratu byl členem České strany národně sociální a nadále zůstával věrný demokratickým ideálům a s komunistickým režimem nikterak nesympatizoval. A pokud byly v souvislosti s Augustinem Bubníkem zmiňovány kontakty s americkým úředníkem Martinem Bowem, tak k jejich seznámení došlo právě prostřednictvím Modrého, který se s Bowem znal již delší dobu.¹³⁵ K tomu bylo nutné přidat i dlouhodobé kontakty v Kanadě, kam měl Modrý přislíbeno po mistrovství světa v roce 1949 odejít a nesplnění tohoto slibu s ním velmi otřásl. Ublížila mu i činnost za protektorátu. Pokud Modrý nechtěl odjet na práce do Třetí říše, měl v domácím prostředí jedinou možnost, a sice vstup do Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, kolaborantské organizace budovaná podle vzoru německé Hitlerjugend. Modrý zde působil po dobu jednoho roku a pomáhal Němcům se stavebními plány.¹³⁶

Z výše uvedeného je patrné, že Bohumil Modrý měl za sebou daleko více pro komunisty naprosto nepřijatelných skutků, než původně zvažovaná hlava „protistátního spiknutí“ Augustin Bubník. Komunisté ani neřešili, že těžko mohl spolu s ostatními plánovat setrvání v Londýně, když by do britské metropole vůbec necestoval. Modrý se jednoduše jako inteligentní a populární osobnost, navíc s jasně patrným protikomunistickým zaměřením, vyšetřovatelům do připravovaného procesu hodil. Modrého čekal převoz do pankrácké věznice, kde doposud pobývali pouze hostinský Mojmir Ujčík a Zlatko Červený. Ironií osudu rozhodnutí Modrého nepokračovat v reprezentačním dresu umožnilo právě Červenému zaujmout jeho místo v československé nominaci. Teď se spolu sešli v jedné věznici, ačkoli o tom vzájemně nevěděli. Když se na dovolené v Krkonoších, kam odjel se svou rodinou poté, co se byl s bývalými spoluhráči 11. března rozloučit na letišti, dozvídá o smutném osudu většiny reprezentantů, tedy o znemožnění obhajovat mistrovský titul a následném zatýkání, oddechne si, že už není součástí sestavy.¹³⁷ Za několik dní přesto skončí v jedné z cel

¹³⁵ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 26.

¹³⁶ Tamtéž, č. listu 22.

¹³⁷ JENŠÍK, *První mistři světa*, s. 24.

pankrácké věznice. Jako hlavní součást případu, jehož vyšetřovací spis ponese název „Modrý a spol.“.

8. Cesta k procesu

Pokud měli komunisté zájem na tom, aby proces s hokejovými reprezentanty probíhal za stejného zájmu veřejnosti a s podobnou publicitou, jako v té době pečlivě připravovaný proces se skupinou okolo Milady Horákové, v průběhu vyslýchání hokejistů museli ze svých plánů slevit. Přes veškerou snahu reprezentovanou brutálním fyzickým i psychickým nátlakem totiž bylo stále více zřejmé, že důkazy proti nim, byť nezřídka vykonstruované a samotnými hokejisty podepsané z donucení, nejsou dostatečné. Vytvořit imperialistického špiona, zrádce dělnické třídy a spoustu dalších libovolných titulů dle komunistické vynalézavosti šlo evidentně lépe z opozičních politiků nebo demokraticky smýšlejících a vysoce postavených členů armády než z vesměs velice mladých sportovců, povětšinou politicky nikterak vyhraněných a širokou veřejností oblíbených. Je třeba mít na paměti, že od triumfálního návratu ze Stockholmu, kde Československá reprezentace získala titul mistrů světa a vůbec poprvé porazila národní tým Kanady, uplynul pouze rok. Sportovci, tehdy stejně jako dnes, patřili v případě mezinárodního úspěchu automaticky mezi oblíbence velké části obyvatel. A přesvědčit je, že ve skutečnosti šlo o špiony a přísluhovače kapitalismu, nebylo jednoduché.

8.1 Komplikace při vyšetřování

Průběh příprav na proces nepokračoval zrovna podle plánu. Důkazy proti skupině Modrý a spol. byly poměrně chatrné a vyšetřování vázlo. Důkazem budiž zpráva útvaru 701-A (pod touto zkratkou figurovalo velitelství StB) z 5. dubna 1950 vytýkající útvaru 601-A (1. oddělení krajského velitelství StB) nedostatečnou činnost ve věci vyslýchání armádních hokejistů: „Přesto, že máte k dispozici protokolární výpovědi hokejistů ATK vypracované orgány armády (protože část mužstva jsou vojíni v činné službě), zjišťujeme, že vyšetřování bylo prováděno bezdůrazně a nyní je dokonce zastaveno. Protože se mužstvo organisovaně chystalo nevrátit se zpět do ČSR a jeho členové jednali ve věci s členem amerického velvyslanectví, žádáme o sdělení, proč bylo šetření zastaveno. Upozorňujeme, že s. ministr vnitra rozhodl, aby případ byl důsledně zpracován, žádáme, aby se vyšetřování urychleně a důsledně provádělo.“¹³⁸

Jak ze zprávy vyplývá, na celém případě měl zájem i samotný ministr vnitra Václav Nosek. Jeho stanovisko vzápětí po zatčení prvních hokejistů znělo jednoznačně: „Ve

¹³⁸ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 23.

věci zatčených hokejistů sděluje s. Nosek, že za žádných okolností nemají být propuštěni, naopak nechat celou záležitost co nejpřísněji vyšetřit, rozšířit trestní oznámení na hostinského a na všechny ostatní účastníky. Pozatýkat všechny proviněné a co nejpřísněji potrestat.¹³⁹ Zadáni se vyšetřovatelům nedařilo splnit. Ne snad, že by jim nechyběla snaha, ale styky dvou hokejistů s americkým úředníkem pracujícím v Praze, hanobení režimu v opilosti od několika dalších a jedno hlasování o případné emigraci, kterého se zúčastnila pouze polovina z dvanácti obžalovaných, to byly při vši vážnosti situace nedostatečně závažné skutky pro pořádání monstrprocesu podobnému tomu, který v té době připravovala KSČ pro Miladu Horákovou a spol. To ovšem komunistům nebránilo v konfiskaci majetku. Například automobily Škoda Tudor, na které dostala pětice hráčů národního týmu poukaz se slevou jako odměnu za vítězství na MS ve Švédsku (jmenovitě šlo o Zábrodského, Konopáska, Roziňáka, Modrého a Bubníka), se stály majetkem státu, jak zněl oficiální termín. Samozřejmě bez jakékoli náhrady.¹⁴⁰

Vyšetřování i přes intervence ze strany velitelství StB nezaznamenávalo přílišný progres, což prokazuje další nelichotivá zpráva útvaru 701-A, datovaná k 27. dubnu: „Obdrželi jsme závěrečnou zprávu čj. A - 19267/302405-50 ze dne 27. IV. 1950 o zadržených hráčích národního hockeyového mužstva. Celá zpráva ukazuje na to, že šetření bylo provedeno nedostatečně a zdlouhavě. Skutková podstata trestných činů Modrého a Bubníka není úplná a u soudu může přispět k jejich osvobození. Žádáme důrazně, aby celý případ byl znovu důkladně zrekapitulován a byla nám předložena závěrečná zpráva, která bude plně vyčerpávat skutkovou podstatu trestných činů všech zúčastněných osob.“¹⁴¹

Tento dokument ukazuje, jaká panovala ohledně vyšetřování nervozita. Pokud se mluvilo o hrozbě osvobozujících rozsudků u dvou hlavních postav celého procesu, musely být důkazní materiály proti hokejistům přes veškerá vynucená i dobrovolná doznání vskutku chatrné. Vyšetřovatelé očividně potřebovali na shromáždění důkazů a přípravu procesu více času, jinak by hrozilo, že celá snaha skončí fiaskem.

¹³⁹ KAPLAN, PALEČEK, s. 120.

¹⁴⁰ LUKŠŮ, PALÁN, s. 127.

¹⁴¹ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 1.

8.2 Trestní oznámení

Přesto hned 28. dubna, tedy následujícího dne po (z hlediska vyšetřujících) nepřiliš optimistické zprávě velitelství StB bylo podáno na šestici hokejistů působících v armádě trestní oznámení podané hlavním štábem MNO (Ministerstvo národní obrany) ke Státní prokuratuře Praha – Pankrác.¹⁴² Všechny vojíny základní služby, jmenovitě Augustina Bubníka, Přemysla Hainého, Josefa Jirku, Vladimíra Kobranova, Josefa Stocka a Antonína Španingera, zároveň čekal převoz do pankrácké vazební věznice. Největší míra provinění padla na Augustina Bubníka, kterému přitížily styky s úředníkem Martinem Bowem a údajnému slibu k přemlouvání ostatních spoluhráčů k emigraci během turnaje v Londýně. Naopak v případě reprezentačních nováčku Španingera a Stocka bylo nejzávažnější obvinění toho charakteru, že neoznámili zájem mužstva nebo jednotlivců emigrovat. Ovšem prozatím chyběla jakákoli zmínka o události, která celou akci odstartovala, tedy návštěva hospody U Herclíků. Postupně byli na Pankrác převezeni i Stanislav Konopásek, Václav Roziňák a Jiří Macelis, kteří doposud byli zajištěni ve vazbě na Bartolomějské ulici.¹⁴³

Pobyt v pankrácké věznici od května 1950 symbolizoval z pohledu uvězněných hokejistů především čekání. V určitém slova smyslu se možná i jednalo o úlevu, výslechy totiž již nadále nepokračovaly, což především šestici hráčů se zkušenostmi z Domečku rozhodně vadit nemohlo. Někteří byli po „pěči“ ordinované sadistickým kapitánem Perglem v takovém stavu, že jim spoluvězni na Pankráci přenechávali své obědy.¹⁴⁴ Vyšetřovatelé se v této době definitivně rozhodli, že hlavní postavou připravovaného procesu bude Bohumil Modrý, a pravděpodobně už došlo pouze k vyslýchání osob s kontakty na bývalého reprezentačního brankáře. Jednalo se o jeho manželku Eriku, ale i o osoby, které mu měly pomoci v útěku z Československa. StB získala svědectví od jistého Františka Kokošíka, toho času odpykávajícího si dva roky vězení za podvody a vydírání.¹⁴⁵ Kokošík měl podle své výpovědi Modrého i s rodinou ke konci roku 1949 dostat za hranice na Západ, za což měl předem od Modrého obdržet pět tisíc korun. Ale 3. prosince 1949 se podle Kokošíka rozhodl Modrý úmluvu zrušit.

¹⁴² ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 165.

¹⁴³ LUKŠŮ, PALÁN, s. 157.

¹⁴⁴ Rozhovor s Antonínem Španingerem, [cit. 2019–04–02]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/spaninger-antonin-20071021-0>.

¹⁴⁵ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, podsvazek, č. listu 158.

Dospěl totiž k názoru, že se pokusí dostat z Československa legální cestou.¹⁴⁶ Tento svědek samozřejmě představoval pro vyšetřovatele velice cenný důkazní materiál. Ale samotní hokejisté byli prozatím ponecháni svému osudu a vyčkávali, co bude dál.

8.3 Proces s hokejisty a sdělovací prostředky

Mezi širokou veřejností byli ovšem odsouzeni k zapomnění. Těžko říct, jestli komunisté nechtěli na zatýkání a následně věznění hokejistů příliš upozorňovat kvůli pozitivnímu obrazu zatčených v očích národa, nebo od počátku věděli, že můžou mít problémy s hledáním důkazního materiálu, ale v tisku nebylo možné zjistit o osudech hokejistů prakticky nic. Ještě v prvních dnech po zákazu vycestování na mistrovství světa novináři vydávali články, které striktně odsuzovaly přístup víceméně celého západního světa. Jako kdyby se v případě neudělených víz pro dvojici reportérů spikl proti Československu celý kapitalistický svět. Například v článku nazvaném „Odmítnutí jedné provokace“ z 15. března viděl redaktor za neúčasti Československé reprezentace snahu o pošpinění lidově demokratické republiky. Přeci nebylo podle jeho názoru možno ukázat v jednom z hlavních měst světového kapitalismu, jaké úspěchy přináší socialistický přístup ke sportu.¹⁴⁷ V dalších dnech se pak zpravodajství omezilo na telegrafické oznamování výsledků jednotlivých zápasů spolu s kritikou úrovně celého turnaje,¹⁴⁸ slabou návštěvností a s tím související finanční ztrátovou celého turnaje. Poměrně kuriózní chybu si na své konto připsal armádní týdeník Naše vojsko, který ve vydání ze 17. března otiskl na titulní straně fotografii z ligového utkání ATK Praha – Sokol NV Bratislava.¹⁴⁹ To by vzhledem k úspěchům hokejového klubu bylo celkem pochopitelné, kdyby fotografie nezobrazovala při útočné akci Augustina Bubníka, toho času již několik dní podstupujícího tvrdé výslechy ve vazbě na Hradčanech, o čemž ovšem věděla pouze hrstka zasvěcených. Stejně jako o následujících událostech týkajících se dvanácti zatčených, jelikož od té doby bylo na celý případ uvaleno ze strany tisku informační embargo. Dne 20. července 1950 odeslalo krajské velitelství pražské Státní bezpečnosti trestní oznámení na šestici dosud neobžalovaných osob, konkrétně na Bohumila Modrého, Zlatka Červeného, Stanislava Konopáska, Jiřího Macelise, Václava Roziňáka a Mojmíra Ujčíka.¹⁵⁰ Vzhledem k tomu, že nikdo z nich

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ *Rudé právo*, 15. 3. 1950.

¹⁴⁸ *Rudé právo*, 17. 3. 1950.

¹⁴⁹ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 223.

¹⁵⁰ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 4.

nebyl v době zatčení aktivním členem armády, podávala na ně trestní oznámení jiná instituce.

8.4 Důvod obžalování

Z formálního hlediska byl tedy každý ze zatčených příslušnými orgány již obžalován. Samotní vyšetřovatelé v archivních materiálech usvědčili sami sebe, že vypracovat dostatečně silné obvinění pro potřeby soudu nepředstavovalo jednoduchý úkol. Avšak zdálo se, že svůj úkol nakonec dokázali splnit. Hokejisté zřejmě už při vyslychání zjistili, že jsou obviněni z daleko závažnějších zločinů, než za opilecké hanobení lidově demokratického zřízení nebo za posměšnou písničku na adresu ministra informací a osvěty Václava Kopeckého. Podle obvinění byli všichni obžalovaní posuzováni jako „nenapravitelní nepřátelé lidově demokratického zřízení“¹⁵¹ reprezentující Československo pouze z důvodu finančního prospěchu a škála jejich obvinění obsahovala nejrůznější prohřešky. Některým hokejistům přitížilo, že na zahraniční zájezdy vozili z domova nejrůznější zboží, které pak prodávali v cizině. Do této kategorie patřil například Josef Jirka, jenž pod psychickým i fyzickým nátlakem obvinil ze stejných praktik všechny své spoluhráče. Jeho brankářskému kolegovi Zlatko Červenému pak dokonce komunisté vyčetli i vstup do KSČ po únoru 1948. Jelikož tak podle vyšetřovatelů učinil z prospěchářství a kariérismu.¹⁵² Krom toho mu přitížilo i převážení kabátu, který patřil Oldřichovi Zábrodskému, toho času už přes rok v emigraci. Stejný škraloup měl ve vyšetřovacím spisu i Vladimír Kobranov, pro změnu vezoucí kravaty pro Jaroslava Drobného. Účastníci zájezdu do Švýcarska na přelomu let 1948 a 1949, kde se projednávala možná emigrace celého týmu LTC Praha, ale v menší míře i členové reprezentace na světovém šampionátu ve Švédsku na jaře 1949 čelili obvinění z úmyslu zůstat v zahraničí. Toto obvinění platilo i pro hráče hlasující ve Švýcarsku proti možnosti emigrace, tedy například pro Augustina Bubníka nebo Přemysla Hainého. Tito dva navíc coby příslušníci armády měli počítat s tím, že by po případné emigraci museli čelit otázkám týkajícím se stavu Československé armády. Obvinění ovšem nebyli ušetřeni ani hráči, kteří nikdy předtím do zahraničí necestovali na žádný klubový ani reprezentační turnaj. Ti sice logicky nemohli v cizině uvažovat o emigraci, když se za železnou oponu ani nepodívali, ale dle obžaloby pro ně bylo přitěžující okolností, že se měli dozvědět o spekulacích mezi hokejisty ohledně emigrace, ale příslušným orgánům nic nenahlásili. Toto obvinění platilo mimo jiné pro

¹⁵¹ Tamtéž, č. listu 5.

¹⁵² Tamtéž, č. listu 10.

Josefa Stocka či Antonína Španingera. Stejný princip uplatňovali i v případě osudného posezení U Herclíků. Ta část reprezentantů, která nikterak neurážela komunistický režim ani jeho vrcholné představitele, měla podle znění obžaloby zabránit tomu, aby k pohoršujícím výrokům došlo. Do řádků plných odsouzení neopomněl zapisovatel zmínit ani s ohledem na dobu jaksi povinné pasáže o zradě a zneužití důvěry, kterou do nich vkládal pracující lid, financující ze svých prostředků jejich sportovní kariéru.¹⁵³ V podstatě tak obvinili souhrnně všechny obžalované (samozřejmě s výjimkou provozovatele hospody U Herclíků Mojžíra Ujčíka), že okrádali republiku, kterou se zároveň nestyděli hanobit.

Z právního hlediska zaštitili komunisté obžalobu dvanácti obviněných známým zákonem 231/1948 Sb. Pod tímto označením se skrýval zákon vydaný Národním shromážděním republiky Československé dne 6. října 1948 nesoucí název „Zákon na ochranu lidově demokratické republiky“.¹⁵⁴ Hokejisté, alespoň tedy šestice obžalována až k 20. červenci 1950, patřily mezi poslední osoby, které byly na základě tohoto zákona obviněny. Zákon, se kterým se počítalo od počátku jako s provizorním k zakotvení a ochraně pounorového uspořádání, byl k 1. srpnu 1950 zrušen a nahrazen trestním zákonem č. 86/1950 sb.¹⁵⁵ Členové zlikvidované hokejové reprezentace a hostinský Mojžíra Ujčík ovšem byli souzeni ještě na základě starého zákona, podle kterého například 8. června 1950 odsoudil Státní soud v procesu se skupinou kolem Milady Horákové čtyři osoby k trestu smrti a osm dalších k dlouholetým trestům těžkého žaláře. Nejzávažnější obvinění ukrýval § 1, a sice velezradu. Za velezradu se mimo jiné dle znění zákona považovalo usvědčení z pokusu „zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení nebo společenskou nebo hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou“.¹⁵⁶ Kvůli nekonkrétnosti termínu se dal vyložit opravdu široce a obvinění z velezrady neminulo ani osm bývalých členů hokejového národního týmu. Jako velezrádce klasifikovala obžaloba Bohumila Modrého, Augustina Bubníka, Vladimíra Kobranova, Přemysla Hainého, Josefa Jirku, Václava Roziňáka, Jiřího Macelise a Stanislava Konopáska.¹⁵⁷ Zbývající čtveřice obžalovaných byla obvinění z nejzávažnějšího zločinu ušetřena, jejich primárním prohrěškem vyjádřeným v řeči

¹⁵³ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 168.

¹⁵⁴ Zákon č. 231/1948 Sb., [cit. 2019–04–02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231>.

¹⁵⁵ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*, Praha 2008, s. 41.

¹⁵⁶ Zákon č. 231/1948 Sb., [cit. 2019–04–02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231>.

¹⁵⁷ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 368.

paragrafů byl § 3, tedy pobuřování proti republice.¹⁵⁸ Pod tyto dva zločiny spojili vyšetřovatelé celou skupinu Modrý a spol. Někteří jednotlivci nebo skupinka několika jedinců obdržela ještě jiná, v nastálé situaci méně závažná obvinění. Například trojice Roziňák, Bubník, Červený musela vysvětlovat porušení § 24, tedy hanobení ústavních činitelů. Samotný Zlatko Červený při svých pobuřujících výrocích podle výpovědi myslel až na nejvyšší místa, proto jako jediný porušil i § 23 posuzující „ubližení na cti prezidentu republiky,“¹⁵⁹ a kvůli poranění důstojníka StB Emila Číže při zásahu u Herlíků si vysloužil i pro podobný typ procesu vcelku neobvyklý přečin, a sice zločin veřejného násilí.

Dne 29. září 1950 státní žalobce Vladimír Bureš podal ke státnímu soudu souhrnnou obžalobu na všech dvanáct obviněných. Rozděлил obviněné do dvou skupin podle míry provinění. První navrhoval mírnější tresty do deseti let odnětí svobody a do této skupiny patřili Červený, Macelis, Jirka, Ujčín, Hainý, Stock a Španinger. Druhou skupinu tvořili dle Bureše hlavní viníci a organizátoři trestných činů. Pro ty doporučoval přísnější trestní sazbu, od deseti do pětadvaceti let vězení a skupinu tvořili Konopásek, Bubník, Modrý, Roziňák a Kobranov.¹⁶⁰ Každý z obžalovaných měl svého advokáta. Někteří z nich měli upřímnou snahu dosáhnout u Státního soudu pro své klienty co možná nejnižší trest. Například JUDr. Ladislav Kvasnica, hájící dvojici Vladimír Kobranov, Antonín Španinger chtěl u soudu prosadit přehodnocení zločinu velezrady na přečin nedovoleného opuštění republiky, za což by hrozil hokejistům znatelně mírnější trest.¹⁶¹ Právní zástupce Václava Roziňáka a Augustina Bubníka, JUDr. Vladimír Lindner, dokonce do poslední chvíle věřil, a tvrdil to i svým klientům, že ve smyslu obžaloby není možné hokejisty odsoudit a nejvážnějším prohřeškem byly výtržnosti v hospodě. Však také oba za tuto odvahu zaplatili znemožněním vykonávat advokátní praxi a Vladimír Lindner dokonce čelil, byť nakonec neprokázanému, obvinění ze špionáže a velezrady a strávil čtyři měsíce ve vazbě.¹⁶² Krom toho Bureš označil Modrého za hlavní postavu při přípravě emigrace, kterou celé mužstvo plánovalo během turnaje v Londýně.¹⁶³

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Zákon č. 231/1948 Sb., [cit. 2019–04–02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231>.

¹⁶⁰ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 95.

¹⁶¹ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 250.

¹⁶² ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 96.

¹⁶³ Národní archiv Praha, Státní prokuratura Praha, Pst I 658/50.

8.5 Soudní proces

Samotný soudní proces neměl dlouhého trvání. V pouhých dvou dnech, 6. a 7. října 1950 dokázal Státní soud, kterému v procesu s hokejisty předsedal JUDr. Karel Kruk, posoudit rozsah a míru tak závažných obvinění, jako byly velezrada a s tím související podezření ze špionáže nebo činnosti směřující z rozkladu lidově demokratickému zřízení a prostudovat stovky stran archivního materiálu. Plynulosti soudu napomohlo i to, že prokuratura neuznala za nutné, aby hájící strana přivedla do soudní síně obhájce svědčící ve prospěch obžalovaných. Ovšem žalující strana také neměla k dispozici žádného svědka, přestože každý z reprezentačních spoluhráčů, který unikl zatčení, podstoupil v rámci vyšetřování jeden nebo více výslechů. Celý proces probíhal s naprostým vyloučením veřejnosti, údajně z obav soudu, že „by procesu mohlo být zneužito reakčními vrstvami“.¹⁶⁴ Do soudní síně tak neměl přístup žádný z rodinných příslušníků. Jedinou výjimku představoval Václav Švadlena, redaktor Rudého práva. Těžko říct, z jakého důvodu, jelikož v tisku nepadla o procesu žádná zmínka. Titulní stránky Rudého práva z období kolem procesu patřily jiným, patrně důležitějším článkům. Například o úctyhodném počínu úderníků z ústeckého kraje, kterým se povedlo pro rok 1950 jako prvním splnit předepsané dodávky brambor.¹⁶⁵ Advokát Bohumila Modrého Vladimír Bartoš se otázal předsedy soudu, zda alespoň rozsudek bude vyhlášen veřejně. Dostalo se mu kladné odpovědi, ovšem skutečnost byla jiná, i vynesení rozsudku proběhlo za naprostého utajení.¹⁶⁶ První den procesu patřil pouze dvojici obžalovaných, které bylo možno označit jako hlavní osoby celého procesu, tedy Bohumila Modrého a Augustina Bubníka. Na oba dva bylo shromážděno nejvíce důkazních materiálů, proto pro ně Státní soud vyhradil hned polovinu času. Zbylých deset obžalovaných přišlo na řadu 7. října a vzhledem k časové tísní nedostali na obhajobu, pokud vůbec byla možná, takřka žádný čas. Pro každého z obžalovaných bylo druhý den procesu vyhrazeno v soudní síni necelých 30 minut, ve kterých se žalobci omezili na ověření osobních údajů, shrnutí dosavadní sportovní kariéry jednotlivých hokejistů a jejich posudky.¹⁶⁷

Večer 7. října začal předseda soudu JUDr. Kruk předčítat rozsudek jménem republiky. Na úvod zjistili všichni obžalovaní, že byli uznáni vinnými. Několik

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ *Rudé právo*, 8. 10. 1950.

¹⁶⁶ TOMÍČEK, Rudolf. *Těžba uranu v Horním Slavkově*. Sokolov 2000, s. 251.

¹⁶⁷ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 95.

obžalovaných nakonec dosáhlo v části svého obvinění zproštění rozsudku. Přemysl Hainý a Jiří Macelis vyslechli osvobozující rozsudek ve věci podezření z velezrady. Zproštění v určitém bodu obvinění se dotýkalo i Josefa Stocka s Antonínem Španingerem ve věci §35. Tento paragraf v Zákoně na ochranu lidově demokratické republiky postihoval Nepřekažení nebo neoznámení trestného činu. Podle původní obžaloby měli Stock a Španinger ohlásit chystanou velezradu, soud se však nakonec usnesl, že vzhledem k jejich postavení v reprezentačním výběru coby nováčků nebylo takové, aby o údajně chystaném odchodu do exilu věděli.¹⁶⁸ Předseda soudu pokračoval ve čtení rozsudku a odsoudil všechny obžalované k trestu odnětí svobody v následujícím pořadí a v uvedené výši.

Ing. Bohumil modrý na 15 let a k peněžitému trestu 20 tisíc Kč.

Augustin Bubník na 14 let a k peněžitému trestu 20 tisíc Kč.

Vladimír Kobranov na 10 let a k peněžitému trestu 16 tisíc Kč.

Přemysl Hainý na 1 rok a k peněžitému trestu 10 tisíc Kčs.

Josef Jirka na 6 let a k peněžitému trestu 10 tisíc Kčs.

Václav Roziňák na 10 let a k peněžitému trestu 10 tisíc Kčs.

Stanislav Konopásek na 12 let a k peněžitému trestu 20 tisíc Kčs.

Jiří Macelis na 2 roky a k peněžitému trestu 15 tisíc Kčs.

Zlatko Červený na 3 roky a k peněžitému trestu 15 tisíc Kčs.

Antonín Španinger na 8 měsíců a k peněžitému trestu 5 tisíc Kčs.

Josef Stock na 8 měsíců a k peněžitému trestu 5 tisíc Kčs.

Mojmír Ujčík na 3 roky a k peněžitému trestu 20 tisíc Kčs.¹⁶⁹

Osud jednoho z nejlepších reprezentačních týmů v československé historii byl tímto definitivně zpečetěn., Bohumil Modrý, Augustin Bubník Vladimír Kobranov, Stanislav Konopásek, Josef Jirka, Václav Roziňák, a Antonín Španinger chtěli využít poslední

¹⁶⁸ NA Praha, Státní prokuratura Praha, Pst I 658/50.

¹⁶⁹ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 372.

naději na osvobození a podali odvolání k nejvyššímu soudu. Ovšem už reakce prokurátora Vladimíra Bureše výmluvně zobrazovala jejich šanci na úspěch. „Odvolání hodlám ohlásiti, avšak vzíti zpět, poněvadž vyměřené tresty považuji za přiměřené“.¹⁷⁰ Termín projednání všech odvolání byl stanoven na 22. prosince 1950, a dopadl podle očekávání, soudce Nejvyššího soudu Křepela odvolání zamítl.¹⁷¹ Do výše trestu byl započítán i čas strávený ve vazbě, který se u dvanáctky odsouzených pohyboval v rozmezí od 13. do 24. března 1950. Tato skutečnost znamenala pro dva nejmírněji potrestané, tedy Antonína Španingera a Josefa Stocka, že si takřka celou výši trestu odseděli ve vyšetřovací vazbě na Hradčanech a na Pankráci a za několik dní po vynesení rozsudku došlo k jejich propuštění. Pouze něco málo přes čtyři měsíce zbývalo z trestu Přemysla Hainého, proto i on zbytek trestu strávil na Pankráci. Zbýlých devět odsouzených čekal nedlouho po rozsudku převoz do Plzně na věznici Bory.¹⁷²

¹⁷⁰ NA Praha, Státní prokuratura Praha, Pst I 658/50.

¹⁷¹ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 387.

¹⁷² Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=208.

9. Otázky kolem procesu

Od zatčení nejlepších československých hokejistů, jejich následného vyslyšení a soudního procesu uplynulo téměř 70 let. Stále jsou ovšem otevřeny otázky, na které neexistuje uspokojivá odpověď. A vzhledem na nedostupnost archivních materiálů či mlčení klíčových osob, jichž se týkají otázky okolo celého případu, je vysoce pravděpodobné, že nezvratné důkazy nezbytné pro uspokojivé vyřešení těchto ožehavých otázek nebudou k dispozici nikdy a zůstane tak pouze u domněnek, teorií a spekulací, ovšem bez možnosti doložení a dostatečného zdokumentování. Těm nejzásadnějším otázkám bude věnována následující kapitola.

9.1 Role Vladimíra Zábrodského

Jak již bylo lehce zmíněno v předchozí kapitole, zřejmě největší kontroverzi, která navždy vytvořila bariéru mezi tak úspěšným reprezentačním týmem z druhé poloviny 40. let, byla doposud nevyjasněná role kapitána a později i hrajícího trenéra národního mužstva, Vladimíra Zábrodského. Základní fakta hovoří jasnou řečí. Z týmu, který měl cestovat do Londýna, se zatčení vyhnulo velice málo sportovců. Moravské čtveřici Václav Bubník, Vlastimil Bubník, Vladimír Bouzek a Miroslav Blažek zachránil především okamžitý odjezd domů. Nemladší z reprezentantů Vlastimil Bubník dlouhé roky poté vzpomínal, jaké měl onoho 13. března 1950 štěstí. „Mně vlak ujel a tak jsem chtěl jít za ostatními. Jenže Bouzek mě přemluvil, abych raději jel domů s ním, přes Třebíč.“¹⁷³ Moravské části reprezentace bezpochyby pomohlo k setrvání na svobodě i jejich nepřilíš výrazná role v národním týmu a v československém sportu obecně (na rozdíl od Bohumila Modrého). Pro tři z nich měl být turnaj v Londýně první velkou akcí. Výjimku představoval pouze Vladimír Bouzek, dvojnásobný mistr světa a olympijský medailista. Především se však Bouzek jako hostující hráč zúčastnil Spenglerova poháru na konci roku 1948, tudíž přišel do styku s emigranty a obdržel nabídku k emigraci. Z tohoto pohledu byl pro StB rozhodně nejzajímavější postavou ze všech moravských hráčů. Bouzek ovšem při výslechu nikomu nepřítížil, odmítl, že by se zúčastnil nebo byl alespoň svědkem jakýchkoli invektiv na adresu komunistického režimu, a tím pro něj vyšetřování skončilo.¹⁷⁴

Československý Čeněk Pícha byl jediným hokejistou, který nebyl obviněn i přes skutečnost, že osudného setkání U Herclíků se zúčastnil také. Ve chvíli, kdy začala

¹⁷³ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 213.

¹⁷⁴ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 311-316.

šarvátka mezi Červeným, Roziňákem a příslušníky StB, se ovšem povedlo jemu a Antonínu Španingerovi přes kuchyni a pavlač utéct na dvůr sousedního domu, odkud vyběhli na ulici a nastoupili do okolo jedoucí tramvaje.¹⁷⁵ Zatímco Španingera čekalo velmi drsné vyslyšení v hradčanském Domečku, Pícha nebyl ani obžalován a byl podroben pouze výslechu.

S postavením Vladimíra Zábrodského se ale žádný z „přeživších“ hokejistů nemohl ani zdaleka rovnat. Za vše hovoří už jeho přezdívka „Šéf“. Dokonale vystihuje jeho roli v klubu i reprezentaci. Jak v LTC Praha, tak v národním týmu působil jako kapitán, a trenér zároveň. Byť formálně vykonával po odchodu Mika Buckny trenérskou funkci bývalý fotbalový reprezentant (a zasloužilý straník) Antonín Vodička, prakticky řídil hru národního týmu Zábrodský. Jeho hokejoví současníci ovšem jedním dechem vedle výjimečného umění na ledě zmiňují i druhou stranu mince. Pokud se při spekulacích o Zábrodského nekalé roli při uvěznění hokejistů zmiňuje jeho absence při srazu U Herclíků, tak je potřeba dodat, že absence kapitána byl obvyklý scénář všech podobných sezení. Přátelské vztahy se svými spoluhráči nikdy moc nepěstoval. Pamětníci se shodují na tom, že je spíše využíval ve prospěch vlastní kariéry a nedalo se mu příliš důvěřovat. „Vladimír Zábrodský byl fantastický hráč, kterého já jsem obdivoval za to, co všechno dovedl, ale jinak to byl člověk, který neznal mezí v penězích, kterých chtěl mít stále víc a víc, a já pamatuju, že když jsme jezdili do ciziny, tak když jsme dostávali diety, tak třeba my mladí jsme měli mít diety dvacet pět franků, tak oni nám dali jen pět franků a on si zbytek nechal, ale my mladí jsme se nemohli ozvat, protože by nás příště nevzali nebo by nás vyhodili z toho mužstva.“¹⁷⁶ Takto popsal svého spoluhráče Augustin Bubník. Právě nezměrná náklonnost k penězům patří k dalším špatným vlastnostem, která je hokejové legendě připisována. Jednání o emigraci celého týmu LTC Praha zkrachovala z velké části právě díky přemrštěným finančním požadavkům Vladimíra Zábrodského, stejně jako za koncem respektovaného kanadského trenéra se slovenskými předky Mika Buckny stála především touha Zábrodského po vysokém finančním ohodnocení, které doposud patřilo Bucknovi. Právě okolo švýcarských událostí z přelomu let 1948 a 1949 se objevuje další otazník okolo reprezentačního vůdce. Pokud jedním z hlavních bodů

¹⁷⁵ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 215.

¹⁷⁶ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/bubnik-augustin-1928>.

obžaloby byla snaha hokejistů o emigraci, proč nebyl jakkoli potrestán hlavní mluvčí celého týmu vyjednávající ve Švýcarsku možnost odchodu celého týmu do exilu? Ohledně událostí ve Švýcarsku byl dokonce při trestním oznámení na hokejisty z armádních kruhů za osobu řídící jednání o emigraci označen „Zábrodský starší“,¹⁷⁷ což je neurčitý termín, který mohl ukrývat jak otec hokejových bratří, Oldřich Zábrodský starší, tak i Vladimír jako starší z bratrské dvojice. Vladimír Zábrodský ovšem jakoby pro potřeby soudu prakticky neexistoval. Neuškodila mu ani emigrace mladšího bratra Oldřicha, jeho činnost v redakci Svobodné Evropy ani vydávání „reakčně zaměřených sportovních časopisů“.¹⁷⁸ Jediná dochovaná výpověď z 16. března 1950 nenaznačuje, že by Zábrodský svým spoluhráčům jakkoli přitížil. Nejzajímavější na celém poměrně fádne vedeném výslechu je zřejmě závěrečná část, kde na „svou čest a svědomí“ prohlašuje, že nebude s nikým mluvit o věcech, z nichž byl vyslýchán.¹⁷⁹ Na rozdíl od ostatních účastníků jednání o odchodu do exilu nepadla na toto téma při výslechu Zábrodského jediná otázka. Výslech byl omezen výhradně na události posledních dní. Od té doby pro vyšetřovatele přestal existovat.

„Nesměl se objevit v žádném protokolu. Několikrát jsem při výslechu dostal přes hubu, když jsem odmítl podepsat výpověď s argumentem, že já nic nevyjednával, protože všechno bylo věcí pana Zábrodského. Ostatní dopadli stejně. Během procesu jeho jméno ani jednou nepadlo.“ (Augustin Bubník)¹⁸⁰

„U soudu nám prokurátor zakázal, abychom o něm jakkoli mluvili.“ (Přemysl Hainý)¹⁸¹

„Když jsem se při své obhajobě zmínil o Zábrodském, prokurátor Bureš reagoval hodně podrážděně: To jméno sem vůbec nepatří, nechci je už ani jednou slyšet!“ (Václav Roziňák)¹⁸²

Logicky se přitom nabízelo, aby byl Zábrodský jedním z hlavních svědků celého procesu, když už nepatřil mezi obžalované. I přes to, že se kolektivu vždy spíše stranil, musel vědět řadu pro vyšetřovatele bezpochyby cenných informací. Přitom výslech

¹⁷⁷ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 168.

¹⁷⁸ ABS, sign. 572602 MV, č. listu 8.

¹⁷⁹ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 361.

¹⁸⁰ MACKŮ, *Kauza Zábrodský; Na oltáři komunismu*, s. 35.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

neminul ani hráče, kteří nemohli být vzhledem k mizivým zkušenostem s citlivými otázkami ohledně případné emigrace nebo hanobení státního zřízení nijak prospěšní. Například 18letý Vlastimil Bubník podstoupil několik výslechů na brněnské centrále Státní bezpečnosti, přestože měl za sebou jedinou sezonu v dospělém hokeji a s většinou reprezentačního týmu se téměř neznal.¹⁸³

Není divu, že bývalým spoluhráčům Vladimíra Zábrodského přišlo víceméně úplné ignorování „Šéfa“ ze strany orgánů StB velmi těžce vysvětlitelné. A do vzájemných vztahů mezi Zábrodským a zbytkem hokejistů události okolo procesu vnesly trvalou atmosféru napětí a nedůvěry. Sám Zábrodský spolupracoval na vydání několika životopisných knih a poskytl několik rozhovorů, kde jakoukoli vinu na uvěznění svých reprezentačních spoluhráčů kategoricky odmítl. Podle jeho popisu se o celé kauze dozvěděl až ráno 14. března, kdy byl telefonicky kontaktován manželkou Václava Roziňáka, dělající si starost o osud svého manžela a novopečeného otce. I přes intervence u vedoucího výpravy Josefa Matějky prý nedokázal o událostech z předchozího večera nic zjistit.¹⁸⁴ Nutno podotknout, že i přes rozpaky ohledně jeho role v celém procesu nikdo z bývalých spoluhráčů, s výjimkou Augustina Bubníka, nepodezíral Zábrodského, že by jim jakkoli přitížil. Především však o vině Vladimíra Zábrodského není dodnes jediný hmatatelný důkaz

9.2 Zamítnutí odletu do Londýna

Další spekulace provází otázku, proč bylo hokejistům znemožněno reprezentovat svou zemi na světovém šampionátu v Londýně a z jakého důvodu následně došlo k jejich zatčení a odsouzení. Oficiální komunistická verze pro obě události hovoří jasnou řečí. Jak již bylo zmíněno, zrušení letu do Londýna svalovala vládnoucí garnitura na britskou ambasádu, jejíž vinou nebyla udělena víza pro dvojici rozhlasových reportérů Josefa Laufera a Otakara Procházku. Tento poměrně banální důvod přijali už bezprostředně po oznámení hráči s neskryvaným podezřením. Navíc netrvalo dlouho, než bylo odhaleno, že se ze strany komunistů jedná o mystifikaci. Britské informační středisko vystavilo kopie víz ve své výkladní skříni, což přilákalo pozornost desítek kolemjdoucích, než byl na příkaz z vyšších míst rozkopán chodník před výlohou a obehnat ho bedněním, aby na výlohu informačního střediska nebylo vidět. Navíc při druhém srazu národního mužstva 13. března donesl Augustin Bubník

¹⁸³ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampioni, s. 233.

¹⁸⁴ ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 360.

kopie víz, které získal od své sestry pracující v American permit office.¹⁸⁵ Jak později potvrdili samotní reportéři, jejich víza byla v pondělí 13. března již připravena, oba dva potřebné dokumenty obdrželi a navíc nikdy předtím nebyl odlet reprezentace fixován na reportéry.

Další verze připisuje podíl na zlikvidování hokejové reprezentace Sovětskému svazu. Motivem by v tomto případě měla být snaha o odklizení silného protivníka na hokejovém kolbišti pro nastupující reprezentaci SSSR. Teorie o procesu v režii SSSR je ovšem nepravděpodobná. Je pravda, že v Československu již v té době působili sovětští poradci Lichačev a Makarov s cílem najít nepřítele uvnitř komunistické strany a předat československým soudruhům zkušenosti s organizováním pompézních soudních procesů, ale v té době měli na starost důležitější úkoly než likvidovat hokejový národní tým. Přestože pro SSSR měl nově provozovaný sport nemalý význam, nepředpokládá se, že by se uchýlil k tak krajnímu prostředku v politicky poměrně okrajové oblasti. Dočasným vyřazením československé reprezentace z dění by si nově nastupující sovětský tým samozřejmě automaticky nezajistil nadvládu, na hokejovou scénu stále patřily velice silné národní týmy ze zámoří či Švédska. Především však hokejová reprezentace SSSR vstoupila na scénu až na MS v roce 1954, tedy celé čtyři roky po rozprášení československého týmu, který se už pomalu vzpamatoval z katastrofálních důsledků procesu.¹⁸⁶ Termín první mezinárodní akce se sovětskou účastí tak v porovnání s uvězněním většiny reprezentačního týmu nevyznívá příliš logicky a tuto teorii můžeme takřka jednoznačně vyloučit.

9.3 Možné řešení

Přestože lze takřka s jistotou potvrdit, že proces proběhl pod vedením KSČ, poměrně pravděpodobně působí verze, že ze strany určitých osob ze Sovětského svazu přesto došlo k zásahům do chodu procesu. Paradoxně však vlivné postavy ze SSSR mohly fungovat spíše v roli zachránců svých známých z řad hokejistů. To by podalo uspokojivou odpověď na vyjmutí Vladimíra Zábrodského z celého dění a jeho takřka úplnou ignoraci ze strany vyšetřujících. Pokud totiž šlo o někoho z hokejových hvězd té doby říct, že se přátelí s vlivnými osobami, byl to právě reprezentační kapitán a trenér v jedné osobě. Známosti s domácími politickými špičkami byly jedna věc. Ovšem

¹⁸⁵ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019–04–05]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/bubnik-augustin-1928>.

¹⁸⁶ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 101.

rodina Zábrodského, především pak jeho otec, byl v blízkém vztahu s Valerianem Zorinem. Bývalý sovětský velvyslanec v ČSR, v roce 1950 náměstek ministra zahraničí Andreje Vyšinského a šéf pražské rezidentury KGB v Praze. Podle Ondřeje Němce, bývalého spoluhráče Vladimíra Zábrodského, byl Zorin u Zábrodských častým hostem na večerích a s otcem reprezentační opory byl v kontaktu.¹⁸⁷ Zorin byl nepopíratelně velice vlivnou postavou a Oldřich Zábrodský starší rozhodně mohl své známosti využít k tomu, aby uchránil syna od vidiny dlouholetého žaláře a zničení sportovní kariéry. Ondřej Němec informace o kontaktech vlivného muže ze Sovětského svazu a rodiny Zábrodských nezískal od nějakého pochybného zdroje, ale od samotného Zorina, s kterým podle svých slov „na zvláštní povolení Kopeckého jezdili chytat ryby do vojenského pásma na Máchově jezeře“.¹⁸⁸ Němec jako další známý Zorina byl ušetřen především díky tomu, že pro rok 1950 se do nominace na světový šampionát nevešel a v době rychle eskalujících událostí o zrušení letu až po zatýkání hokejistů pobýval s reprezentačním B týmem v Polsku. Dalším vlivným přítelem rodiny Zábrodských, tentokrát už především samotného Vladimíra, byl Anatolij Tarasov. Tarasov patřil k průkopníkům hokeje v SSSR a se Zábrodským, hovořícím plynule Rusky, se seznámil při zájezdu LTC Praha do Moskvy v únoru 1948, kdy členové elitního evropského klubu přiletěli do SSSR jako učitelé ledního hokeje. Právě díky jazykové vybavenosti Zábrodského spolu navázali čilý pracovní kontakt. I Tarasov při svých pobytech v Praze hokejovou hvězdu pravidelně navštěvoval.¹⁸⁹ Sám Zábrodský odmítal, že by se někdy sešel s Valerianem Zorinem. Ovšem variantu, že by měl díky vlivným známostem v roce 1950 „imunitu“ a vyhnul se uvěznění, sám nevylučuje.¹⁹⁰

Komunisté nebyli v lehké situaci. Hokejová reprezentace pro ně byla z propagandistického hlediska velmi užitečný nástroj, navíc se hokejisté těšili mezi širokou veřejností značné oblibě. Problémem však nejen u hokejistů, ale i u dalších sportovců, byla jejich touha po svobodě. Z republiky po únoru 1948 zmizela řada více či méně známých hokejistů nebo sportovní univerzál Jaroslav Drobný. Nejvíce ale komunisty otřásla emigrace Aleny Vrzáňové čerstvě po obhajobě zlaté medaile na krasobruslařském MS v Londýně. Tuto událost už nešlo jen tak přejít a pro

¹⁸⁷ MACKŮ, *Kauza Zábrodský; Na oltáři komunismu*, s. 74.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 75.

¹⁹⁰ LUKŠŮ, David, PALÁN, Aleš, *Vladimír Zábrodský – skutečný příběh hokejové legendy*, Praha 2010, s. 222.

Československo šlo o velmi nepříjemnou záležitost. Případná emigrace celé hokejové reprezentace by pro komunisty znamenala z propagandistického hlediska katastrofu. Otázka kolektivní emigrace visela mezi hokejisty již více než rok a komunisté si samozřejmě nemohli být jisti tím, že na některém turnaji v zahraničí přeci jenom nepřeváží názor, že by bylo dobré zůstat v zahraničí. Tím spíš, když v únoru 1950 přeci jenom došlo k založení jakési obdoby exilového hokejového týmu pod názvem „Lions O. K. team“, jehož soupisku tvořili například Josef Maleček, Oldřich Zábrodský, Miroslav Sláma nebo Oldřich Kučera, který stejně jako Maleček reprezentoval Československo ještě v prvorepublikových časech a z republiky odešel již v roce 1947 kvůli nabídce ze Švýcarska.¹⁹¹ Nebylo by velkým překvapením, pokud by tým vedený Malečkem a bratrem hrajícího trenéra v Londýně opět přesvědčoval národní mužstvo k emigraci. Zlikvidovat tak úspěšný a ještě nedávno oslavovaný tým představovalo volbu menšího zla.

¹⁹¹ KUČERA, s. 67.

10. Ve vězení

„Po odsouzení nás naložili do autobusu doprovázeného policejními auty. Autobus měl začerněná okna, aby nebylo vidět, koho vezou. Odvezli nás na Bory a začal znova obrovský tanec. Šafarčík a všichni vedoucí s pendrekou v ruce nás zmlátili jak dobytek, rozstrkali nás na cely, kde začal kriminální režim. Pracovali jsme s povříslý, čistili poháry, které oni nakradli na hradech. Najednou jsem slyšel: Gól, protože vedle byl zimní stadion. To mě u srdíčka strašně bolelo. Říkal jsem si: za co já jsem tady a támhle hrají kluci hokej.“¹⁹² (Augustin Bubník)

„Už nevím, jak dlouho nás drželi v samovazbě. V tak přísné izolaci že jsme nesměli ani na vycházky. Nejednou jsme v noci slyšeli, jak bachaři mlátí vězně. Na Borech jsem poprvé v životě zažil, co je hlad...Přišel jeden z bachařů, konečně mě odvedl pryč a strčil na společnou celu, právě tam asi deset nebo dvanáct vězňů večerelo. Když viděli, jak vypadám, dali mi něco ze svého.“¹⁹³ (Václav Roziňák)

„Naši věznitelé měli radost z toho, že nás mohli ponížit. ‚Ty že seš mistr světa? Pro mě seš dobytek!‘ řval na mě jeden. ‚A když seš teda mistr, tak mi tady uděláš sto dřepů!‘ Nezbylo než je udělat, pokud člověk nechtěl riskovat, že mu dozorce rozkope obličej anebo nakope ledviny. To byly Bory...“¹⁹⁴ (Zlatko Červený)

Pokud měla vyšetřovací vazba v Domečku na Hradčanech obávanou postavu vyžívající se v týrání vězňů ve Františku Perglovi, plzeňská věznice na Borech měla kpt. František Šafarčíka, od ledna 1949 vedoucího této věznice.¹⁹⁵ Režim zde sice nebyl až tak brutální jako ve smutně proslulém Domečku, ale po měsících relativního klidu na Pankráci museli hokejisté opět přivyknout o poznání tvrdšímu režimu. Komunisté samozřejmě neměli v plánu nechat si politické vězně své tresty „pouze“ odsedět v cele. Na samotce tvořila jejich časovou náplň zejména práce, obvykle draní peří. Vězni museli splnit stanovenou normu, v opačném případě nedostali svůj příděl jídla.¹⁹⁶ Uvolnění paradoxně přišlo až se zamítnutím odvolacího rozsudku a definitivní jistotě

¹⁹² Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019–04–04]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/bubnik-augustin-1928>

¹⁹³ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 257.

¹⁹⁴ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 110

¹⁹⁵ BURSÍK, Tomáš, *Násilí páchané na politických vězňích na Borech v letech 1948–1952*. In: Paměť a dějiny 4, 2008, s. 113–123.

¹⁹⁶ HASLINGER, Josef, *Jáchymov*, Brno 2012, s. 182.

pobytu ve vězení. Stejně, jak popisoval Václav Roziňák, naložili dozorcí i s ostatními hokejisty a rozdělili je na společné cely na speciálně zřízené oddělení pro politické vězně s označením D1, samotnými vězni nazývaný Kreml. „Kremlu“ velel strážmistr Václav Trepka, který spolu se svými podřízenými také nezacházel v rukavičkách. Mezi „prominentní“ vězně, kterým dozorcí věnovali obzvláštní pozornost, patřil i Bohumil Modrý.¹⁹⁷ Pracovní činnost sice z časového harmonogramu nezmizela, ale práce v kolektivu byla přeci jen snesitelnější. V náplni práce se k draní peří přidalo i čištění nakradených cenností z drahých kovů, případně práce pro výrobce psacích potřeb KOH-I-NOOR. Nejoblíbenější činnost představovalo leštění cenností, jelikož při této práci neexistovaly žádné normy. Mimo jiné měli uvězněni hokejisté na Borech vůbec poprvé možnost sejít se svými příbuznými. Styl návštěvy ovšem odpovídal nekompromisnímu režimu ve věznici, bylo jim dovoleno spolu mluvit pouze 10 minut přes dírkovaný plech.¹⁹⁸

Na oddělení D1 se sešla vskutku vybraná společnost a hokejisté sdíleli celu s mnohými významnými osobnostmi třetího odboje. Například Augustin Bubník měl za spoluvězně Pravomila Raichla, vyznamenaného z bojů na Dukle a za účast v protikomunistickém odboji odsouzeného na doživotí, nebo bývalého starostu Brna Josefa Podsedníka, člena národně socialistické strany odsouzeného na 18 let odnětí svobody.¹⁹⁹ Vladimír Kobranov svůj trest odpykával mimo jiné s Karlem Janouškem, maršálem britského letectva a veteránem obou světových válek, nebo brigádním generálem Karlem Palečkem. S Bohumilem Modrým pak sdílel celu třeba Vladimír Valenta, uznávaný filmový scénárista a budoucí herec z Oscarem oceněného filmu *Ostře sledované vlaky*.²⁰⁰ Jak později přiznával Augustin Bubník, pobyt v „Kremlu“ s válečnými hrdiny, knězi nebo politiky a naslouchání jejich zkušenostem byl pro něj coby mladým hokejistou velkou životní školou.²⁰¹ Krutou ironií osudu ležela Borská věznice nedaleko zimního stadionu, kde v té době hrál své zápasy druholigový klub z Plzně. Oslavy gólů vstřelených domácím týmem mohli slyšet i obyvatelé věznice.²⁰²

¹⁹⁷ HEJL, Vilém, *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990, s. 239.

¹⁹⁸ LUKŠŮ, PALÁN, Stanislav *Konopásek: Hráč, který přežil*, s. 165.

¹⁹⁹ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=208.

²⁰⁰ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampioni, s. 259.

²⁰¹ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=208.

²⁰² Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/bubnik-augustin-1928>

Problém pro chod věznic představovala její přelidněnost, pouze za rok 1948 se počet vězňů umístěných na Borech více než zdvojnásobil a vzhledem ke stále se zvyšujícímu počtu politických vězňů docházelo k dalšímu nárůstu.²⁰³ I proto přišla v průběhu roku 1951 na Borech reorganizace a přemístění části uvězněných na jiná místa. Mezi ně patřila například věznice v Leopoldově na Slovensku, pro politické vězně velice frekventované místo. S bývalými hokejovými reprezentanty však měli komunisté jiné plány. V té době se na západě Čech rychle rozrůstala soustava táborů, ve kterých žili, či spíše přezívali vězni, určení na těžbu uranové rudy. Bylo sem posíláno stále více vězňů, ať už čerstvě odsouzených, nebo již v probíhajícím výkonu trestu, a většina hokejistů nebyla výjimkou. Tak se postupně dostali do oblasti kolem Jáchymova a Horního Slavkova.

10. 1 Tábory nucených prací

Sestrojení atomové bomby a její užití v praxi ukázalo, o jak ničivou zbraň se jedná. I fanaticky bojující Japonci po výbuchu bomby v Hirošimě a posléze v Nagasaki poznali, že takové síle nejde čelit. A pro Sovětský svaz od této chvíle představovalo sestrojení vlastní atomové bomby jednu z priorit. Problém pro splnění tohoto úkolu představoval nedostatek zásob uranu na vlastním území. Podle výpočtů jaderných fyziků je nutné k úspěšnému nukleárnímu výzkumu a následným ověřováním pokusům mít k dispozici alespoň 1000 tun uranu a takové množství si mohli v průběhu druhé světové války bez problému zajistit pouze Američané. Sověti do roku 1945 takové možnosti neměli. V Jáchymově se již v této době těžilo menší množství uranové rudy pro výrobu pestrých uranových barev a radia pro lékařské účely. Pro Sovětský svaz to byla jediná konkrétní příležitost, jak získat ve své sféře vlivu uran okamžitě, bez zdlouhavých průzkumných a důlních prací.²⁰⁴ Ve dnech 27. a 28. srpna navštívila doly sovětská delegace vedená generálem Michajlovem, aby celou oblast důkladně prozkoumala a vyžádala si vzorky uranové rudy. Od té doby probíhala mezi ČSR a SSSR jednání o těžbě uranové rudy a dodávkách do Sovětského svazu, a 23. listopadu 1945 došlo k jejímu podepsání.²⁰⁵ Prudký vzestup těžby a rychlá výstavba uranového průmyslu byly náročné jak na investice, tak na doplňování pracovní síly. Únorový převrat pochopitelně zasáhl i doly

²⁰³ BURSÍK, Tomáš, *Násilí páchané na politických vězňích na Borech v letech 1948–1952*. In: *Paměť a dějiny* 4, 2008, s. 113–123.

²⁰⁴ LEPKA, František, *Český uran: 1945-2002 neznámé hospodářské a politické souvislosti*, Liberec 2003, s. 6.

²⁰⁵ KAPLAN, Karel, PACL, Vladimír, *Tajný Prostor Jáchymov*, České Budějovice 1993, s. 7.

na Jáchymovsku, které se postupně dostávaly zcela pod vliv SSSR. Už od roku 1946 se vedení dolů domáhalo dalších zaměstnanců. Pracovní kapacity zčásti pokryli němečtí zajatci, ale jejich postupný odchod do konce roku 1949 hon na pracovní síly ještě vystupňoval. V důsledku toho od ledna 1949 probíhala jednání jáchymovské komise a dolů s ministerstvem spravedlnosti o nasazení vězňů v uranových dolech a v únoru se všechny strany shodly na potřebě pěti tisíc vězňů do konce roku 1949.²⁰⁶ Při použití ekonomické terminologie je ale možné v případě pracovní síly říct, že poptávka stabilně převyšovala nabídku. Od července 1949 navíc zahájil svou činnost první tábor v Horním Slavkově, dalším hornickém městě s nalezištěm uranu, vzdáleném přibližně 30 kilometrů od Jáchymova.

Táborový systém v západních Čechách se skládal z deseti táborů na Jáchymovsku a ze čtyř táborů v oblasti kolem Horního Slavkova. V jáchymovské oblasti šlo o tábory Barbora (nebo též Vršek), Bratrství, Eliáš I, Eliáš II, Mariánská, Nikolaj, Rovnost, Svornost, Vykmanov I a Vykmanov II. V Horním Slavkově byly vybudovány tábory Ležnice, Prokop, Svatopluk a Tábor XII. K vybudování všech pracovních táborů došlo v rozmezí března 1949 a konce roku 1951. Třetím místem pro soustředění politických vězňů za účelem těžby uranové rudy byla Příbram, kde fungovaly tábory Vojna a Bytíz.²⁰⁷ Od poloviny 50. let pak došlo ze strany SSSR s poklesu zájmu o uran, a proto se postupně připouštělo k postupnému uzavírání táborů. Posledním táborem, který ukončil svou činnost, byla Rovnost k 1. červnu 1961. Na začátku 50. let se ale jednalo především díky vlivu SSSR o rychle rostoucí odvětví a díky neustálému shánění dalších pracovních sil přišla v průběhu roku 1951 řada i na bývalé hokejové reprezentanty.

10. 2. Přesun hokejistů do táborů nucených prací

Dva tábory na Jáchymovsku, Vykmanov a Bratrství, plnily funkci tzv. ústředního tábora. Ústředním táborem prošel každý vězeň umístěný k výkonu trestu do uranových dolů. Nováčci přijeli před velitelský barák, v šatech, ve kterých byli kdysi zatčeni, si vyslechli důkladnou přednášku o jejich spravedlivém trestu a o nepřátelích lidu. Poté všechny nově příchozí ostříhali dohola, svlékli donaha, a zasypali práškem DDT. Na konci celé procedury obdržel každý vězeňské oblečení a číslo, které bylo od té doby jeho jménem. Celá procedura trvala nezdědka i 16 hodin.²⁰⁸ Po přespání v „kulturním

²⁰⁶ Tamtéž, s. 37.

²⁰⁷ HEJL, s. 235.

²⁰⁸ KAPLAN, PAČL, s. 109.

domě“, což byl velice eufemistický výraz pro dřevěnou boudu s lůžkem na prkenné podlaze. Druhý den ráno, po dalším seřazení, už pro vězně přijížděly autobusy z okolních táborů. Tak se vězeňskou terminologií stávali z řadových vězňů muklové, tedy muži určení k likvidaci.

Z „hokejové“ skupiny, čítající doposud devět členů, skončila největší část na „dvanáctce“, tedy táboře XII v Horním Slavkově. Tábor byl v době příchodu hokejistů nově v provozu, což skýtalo nově příchozím velkou výhodu vybrat si v rámci možností svůj vězeňský barák a své spolubydlící. Tak došlo k tomu, že v jednom dřevěném baráku s kapacitou obvykle pro 20 lidí spolu bydleli Václav Roziňák a Stanislav Konopásek, a za sousedy měli mimo jiné Josefa Jirku a krátce i Augustina Bubníka, zatímco v jiném baráku pobýval Zlatko Červený.²⁰⁹ Vězně nezřídka potkalo během pobytu v pracovních táborech několikrát stěhování, například Augustin Bubník nejprve pobýval na jáchymovském táboře Nikolaj, který byl určen převážně pro retribuční vězně, odsouzené už po druhé světové válce za kolaboraci s nacistickým Německem. Zde byli političtí vězni pravidelně terčem šikany přepadového komanda pod vedením bývalého konfidenta gestapa Jeníčka.²¹⁰ Zanedlouho se stěhoval na tábor XII. Stěhování mezi jednotlivými tábory nebylo nic neobvyklého, Vladimír Kobranov takto postupně vystřídal zařízení v Příbrami, Horním Slavkově i Jáchymově.

Zanedlouho po příchodu hokejistů na tábor XII došlo k jednomu z nejznámějších útěků z pracovních táborů během jejich existence. Útěk dvanácti mužů byl ovšem jedním z uprchlické skupiny prozrazen a postupně došlo jejich dopadení, či v některých případech rovnou zastřelení.²¹¹ Mrtvá těla pak byla svezena zpět do tábora a ráno při táborovém nástupu musel kolem nich každý vězeň projít a prohlédnout si, jak dopadne v případě pokusu o útěk. Kdo se podle názoru bachařů nepodíval dost pozorně, jako například Václav Roziňák, byl za svými mrtvými spoluvězni poslán podruhé.²¹² Augustin Bubník měl ovšem vážnější starosti. Několik uprchlíků s ním pracovalo během směny na šachtě, a proto ho čekalo vyšetřování ohledně jeho informací o útěku ostatních vězňů. Vyšetřováním se podle jeho slov rozuměl přibližně půlroční pobyt ve

²⁰⁹ LUKŠŮ, PALÁN, Stanislav *Konopásek: Hráč, který přežil*, s. 169.

²¹⁰ HEJL, s. 253.

²¹¹ TOMÍČEK, s. 242

²¹² LUKŠŮ, PALÁN, Stanislav *Konopásek: Hráč, který přežil*, s. 169.

vazbě v pražské Ruzyni, kde za pomoci fyzického týrání měl být donucen k přiznání.²¹³ V Ruzyni byl Bubník už v období, kdy ve stejné věznici podstupoval vyšetřování Rudolf Slánský.

10.3 Režim v pracovních táborech

Základní režim v táborech se v jednotlivých zařízeních příliš nelišil. Veškerému času vězňů vládla pevnou rukou režim. Můžeme jím nazvat soubor pravidel, předpisů a rozkazů, kterým se každý musel podřídít. Pravidlem byl budík v pět hodin ráno, kterým se budila do práce ranní směna. Provoz v dolech obvykle probíhal na tři osmihodinové směny. Pracovní podmínky v jáchymovských dolech byly velmi náročné. Vězni, především v počátečním období, přichází do dolů bez jakéhokoli zaškolení a poučení o bezpečnosti práce. Někteří z nich byli navíc po krutých výsleších ve vyšetřovací vazbě ve velice špatném zdravotním stavu a ani ostatní nebyli většinou na takovou fyzickou námahu absolutně připraveni. Toto vše bylo ještě umocněno nedostatečnou mechanizací a technickou zaostalostí strojů a nářadí. Vězňům rozhodně nepomáhala ani strava v lágrech, která pro takovou fyzicky náročnou práci dostatečná opravdu nebyla. Denní dávka byla obvykle 200g chleba a k večeři dostal každý trochu polévky.²¹⁴ Samozřejmostí byla různá politická školení, kde měli být lidé odsouzení komunistickým režimem k práci v uranových dolech přesvědčeni, že komunistický režim představuje ráj na zemi. V dolech nepracovali pouze političtí vězni, naopak početně představovali v porovnání s civilními zaměstnanci či vězni odsouzenými za různé kriminální delikty menšinu.²¹⁵ Mezi nejčastější činnosti odsouzených během volna patřila četba knih, ale prakticky všechny knihy (s výjimkou těch propagujících komunistický režim) byly zakázané. Tyto knihy se vězni většinou snažili získat od civilních zaměstnanců dolů. Velký zájem byl také o studium cizích jazyků. I tato činnost ale byla postihována. Roli učitelů nejčastěji převzali účastníci protinacistického odboje, kteří strávili válečná léta na západě. Samozřejmě v přísném utajení.

V prostoru kolem Jáchymova, Horního Slavkova a Příbrami fungovalo celkem 16 táborů. Některé považovali samotní vězni za v rámci možností snesitelné. Mezi ně patřil například tábor Eliáš, určen pro vězně s kratší dobou trestu. Opak představoval například tábor Nikolaj pod vedením Ladislava Šambergera, o němž se hovořilo jako o

²¹³ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019–04–04]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=208.

²¹⁴ KAPLAN, PAČL, s. 120.

²¹⁵ LEPKA, s. 21.

táboru likvidačním. Samostatnou kapitolu ovšem tvořil tábor L, což bylo krycí označení pro tábor Vykmánov II. Zde se nacházela několikapatrová „Věž smrti“. Zjednodušeně řečeno, do horního patra věže se vkládal surový uran vytěžený v dolech, který propadával dolů a díky mletí a drcení na konci, v dolním patře věže, zbyla pouze čistá uranová ruda. Při tomto procesu ale docházelo k uvolňování enormního množství radioaktivního prachu s neblahými následky pro zdraví. I proto sem komunisté posílali především politické vězně.²¹⁶

10. 4. Cesta hokejistů pracovními tábory

Z hokejistů byli do „elka“ přerazeni na čas Stanislav Konopásek, Václav Roziňák, Augustin Bubník a Bohumil Modrý. Na posledně jmenovaném zanechala těžká fyzická práce rozhodně nejhorší důsledky. Modrý strávil v táborech nucené práce (kromě „tábora smrti“ ještě v táborech XII a Barbora) něco málo přes rok. Potýkal se s bolestí páteře, čím dál silnějším kašlem a celkovou slabostí. Nejednou musel být svými spolupracovníky v dolech ze šachty vynesena, protože na konci směny už se ani nedokázal udržet na nohách.²¹⁷ Modrému nakonec pomohla jeho původní profese stavebního inženýra. Na začátku roku 1953 byl přesunut z uranových lágrů do Opavy, kde se stal součástí tzv. Basaprojektu. Jednalo se o projekt ministerstva vnitra, které vytvořilo projekční skupinu, v rámci níž vězni s technickým vzděláním pracovali na projektech pro státní podniky. Zanedlouho byl Modrý převezen do Prahy, kde v projektech pokračoval.²¹⁸

V té době už dvě z devíti osob umístěných v pracovních táborech byli opět na svobodě. Jiří Macelis vzhledem k dvouletému trestu nepobyl v táboře Bratrství příliš dlouho a v polovině března 1952 byl propuštěn. O rok déle trvalo věznění Zlatka Červeného, než si i on mohl užít svobody, stejně jako Mojmír Ujčík, jenž byl jako jediný umístěn do klasické věznice v Ostrově u Karlových Varů. Přestože jako pomocný dělník plnil plán na 140%, s žádostí o podmíněčné propuštění neuspěl a trest na tři roky odnětí svobody si odpykal v plné výši.²¹⁹ Snahy o prominutí trestu jednotlivým hokejistům se ovšem objevovaly stále častěji. Těžko říct, jaký na to měla vliv změna postu hlavy státu. Klementa Gottwalda vystřídal Antonín Zápotocký, tedy

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ HASLINGER, s. 198.

²¹⁸ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 126

²¹⁹ Národní archiv Praha, Státní prokuratura Praha, Pst I 658/50.

muž, který měl k hokejové reprezentaci proslov před světovým šampionátem ve Švédsku v roce 1949, a který podle svých slov prosazoval i přes několik emigrací jejich odjezd na turnaj, ale na jeho adresu mířilo stále více žádostí o milost. Jednu z nich dokonce podali zaměstnanci brněnské zbrojovky, požadující propuštění Augustina Bubníka.²²⁰ O motivu nemohlo být pochyb, jednalo se o fanoušky místního hokejového klubu. Veřejnost ani po několika letech nezapomněla na hokejový um uvězněných členů národního týmu.

Bohumil Modrý dokonce prezidentu republiky napsal osobně. V dopise datovaném k 27. říjnu 1953 připisuje uvěznění hokejistů „živlům, které byly vlasti nepřátelské“.²²¹ Oním živlem pochopitelně nemyslel Antonína Zápotockého, ale skupinu kolem Rudolfa Slánského, jehož odsouzení dokazuje činnost republiky nepřátelských jedinců. Známa operní pěvkyně Marie Podvalová, jejíž bratr sdílel vězeňský barák v Příbrami spolu s Vladimírem Kobranovem, dokonce využila svých známostí a přivedla některé rodiče hokejistů až do prezidentské kanceláře.²²² Zápotocký na tyto snahy nijak zvlášť nerefletoval, ale již dříve vyhlásil částečnou amnestii, která snižovala trest některým vězňům o jeden rok. Josef Jirka se dokonce dočkal zkrácení trestu o celou polovinu a v roce 1953 se tak dostal z tábora XII opět na svobodu.

10. 5 Amnestie

V lednu 1955 pobývali Bubník, Roziňák a Konopásek na táboře Bytíz v Příbrami. Režim zde byl poměrně mírný, vězni dokonce dostali k začátku roku 1955 povolení sehrát přímo v lágru hokejové utkání Čechy-Morava. Dnem i nocí se starali o vybudování kluziště, vytvoření mantinelů, v truhlárně si pak vyřezávali hokejky. K tomu psali domů pro brusle, které v táborových podmínkách nebylo možno sestojit.²²³ K prvnímu utkání pro trojici mistrů světa po bezmála pěti letech už ale nedošlo. Jako blesk z čistého nebe přišla amnestie. Dne 21. ledna 1955 byl Augustin Bubník převezen na Ústřední tábor v Jáchymově. Zde obdržel pytel s věcmi, které měl na sobě při zatýkání v hospodě U Herclíků, a dočkal se toho, na co by ještě několik dní zpátky neodvážil ani pomyslet. Byl na svobodě.

²²⁰ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 280.

²²¹ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 128.

²²² MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 281.

²²³ ŠKUTINA a kol., s. 93.

Již o den dříve prošel branou Ústředního tábora na svobodu Vladimír Kobranov. Jako úplně první byla ale propuštěna hlavní postava celého procesu. „Když ho propustili z vězení, čekal na chodníku naproti domu, kde pracovala maminka. Bylo chladno a on měl skloněnou hlavu proti větru. Maminka vyšla ven, viděla na protější straně ulice stát toho muže a pomyslela si: ten kloní hlavu jako Bóža. Šel k ní, bledý a vyhublý, podíval se na ni, a řekl: To jsem já, Eričko.“²²⁴ Takto popsala dcera Bohumila Modrého Blanka první setkání svých rodičů od března 1950. V polovině února došlo při propouštění z pracovních táborů i na Václava Roziňáka a počátkem března 1955 došlo i na poslední z bývalých hokejových hvězd. Stanislav Konopásek, který byl z hokejistů zatčen jako úplně poslední, jako poslední brány pracovního tábora i opustil.²²⁵ Jedna z nejtemnějších kapitol v historii československého sportu tak byla uzavřena. Nespravedlivě odsouzení členové hokejového národního týmu z roku 1950 byli všichni takřka po pěti letech na svobodě.

²²⁴ HASLINGER, s. 208.

²²⁵ LUKŠŮ, PALÁN, Stanislav *Konopásek: Hráč, který přežil*, s. 182

11. Osudy hokejistů po propuštění na svobodu

Likvidace téměř celého reprezentačního týmu měla pochopitelně devastující důsledky i pro československý hokej. Mistrovství světa v letech 1950 a 1951 se Československo vůbec nezúčastnilo. Z reprezentačního výběru pro rok 1950 zůstal v národním týmu pouze trojice Václav a Vlastimil Bubníkové a Miroslav Blažek. Poslední z „moravské“ skupiny hráčů, která se vyhnula zatčení, tedy Vladimír Bouzek, dostal při sestavování nové reprezentace možnost převzít funkci kapitána.²²⁶ Přítel řady uvězněných hokejistů však odmítl a ukončil reprezentační kariéru, oficiálně s ohledem na věk, ve skutečnosti právě kvůli vazbám na své bývalé spoluhráče. Jak sám podotkl, nad nabízenou funkcí pociťoval znechucení.²²⁷ Požadavky pro reprezentanty komunistické země byly v listopadu 1950 vytyčeny jasně. „Budeme od nich žádat zaprvé, aby měli jasno v hlavě, pokud jde o poměr k lidové demokracii.“²²⁸ Tak pravil dobový tisk. První turnaj, do kterého zasáhl nově vytvořený reprezentační tým, byly olympijské hry roku 1952, kde československý výběr skončil až na čtvrtém místě. Další tři roky trvalo, než dosáhli hokejisté na medaili z mistrovství světa. A na titul ze světového šampionátu pak hráči i fanoušci čekali až do roku 1972, tedy plných 23 let od titulu posledního. Taková byla sportovní cena za zlikvidování reprezentačního týmu v roce 1950. Z jedenácti odsouzených hokejistů se již do národního týmu nevrátil žádný. Zčásti čistě z důvodu sportovní výkonnosti, na níž se roky věznění zákonitě musely podepsat, zčásti z důvodů politických. Možnost, aby lidovou demokracii reprezentoval „zrádce lidu“, zkrátka nepřipadala v úvahu. Až do roku 1954 byl reprezentační dres zapovězen i pro Vladimíra Zábrodského, jenž v celém procesu nikterak postihnout nebyl. Nakonec se do reprezentace vrátil, ale po nepovedené olympiádě v roce 1956 byl z národního týmu vyřazen nadobro.²²⁹

Společný jmenovatel pro většinu odsouzených představovala láska k hokeji. Dokázat to můžeme prostým konstatováním, že každý z odsouzených, bez rozdílu délky trestu, se po návratu na svobodu vrátil na hokejová kluziště. Pochopitelně s výjimkou Mojmíra Ujčíka, už v roce 1950 bývalého hokejisty. Jako první se mohli ze svobody těšit Antonín Španinger a Josef Stock. Oba vzhledem k osmiměsíčnímu trestu pobýli ve vězení pouze krátkou dobu (připomínám, že do výše trestu započítával rozsudek

²²⁶ JENŠÍK, *Kronika českého hokeje 1894 – 2000*, s. 158.

²²⁷ MACKŮ, *Kauza Zábrodský; Na oltáři komunismu*, s. 160.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ LUKŠŮ, PALÁN, *Vladimír Zábrodský – skutečný příběh hokejové legendy*, s. 258.

Státního soudu i pobyt ve vazbě) a poté se coby příslušníci armády vrátili na vojnu. Ovšem součástí trestu byl i roční zákaz hraní hokeje. Proto návrat k vojenskému klubu ATK, kde oba působili před zatčením, nepřipadal v úvahu. Španinger i Stock zbytek vojny odsloužili na Slovensku u Pomocných technických praporů, útvaru známému díky názvu knihy Miroslava Švandrlíka spíše pod lidovým označením „Černí Baroni“. Až poté jim bylo dovoleno vrátit se k hokeji.²³⁰ Španinger strávil celý zbytek kariéry v Českých Budějovicích, odkud pocházel. Nejvyšší hokejovou soutěž hrál ještě v polovině 60. let. V roce 1956 měl šanci na návrat do reprezentačního výběru chystajícího se na olympijské hry. Jeho nominace však byla podmíněna podepsáním spolupráce s StB. Španinger odmítl a reprezentační dres mu zůstal zapovězen.²³¹ Zemřel ve věku 83 let dne 4. ledna 2010. Josef Stock po propuštění působil dlouhá léta v Karlových Varech, v sezoně 1966/67 krátce trénoval historicky nejúspěšnější český hokejový klub z Brna, působícím tehdy pod době poplatným názvem TJ ZKL (Tělovýchovná jednota Závody kuličkových ložisek).²³² Krom toho trénoval několik klubů v nižších soutěžích a Polsku. V Brně Josef Stock i zemřel, a sice 17. května 1984.

Pouze o několik měsíců později než Španinger se Stockem byl vzhledem k ročnímu trestu odnětí svobody propuštěn Přemysl Hainý. Několik let působil v klubu Tatra Smíchov, nástupnickému klubu zlikvidovaného LTC Praha. Poté se přesunul do Kladna, kde v roce 1959 pomohl k zisku prvního ligového titulu pro místní klub. Po konci hráčské kariéry plynule přešel do role trenéra, a v roce 1965 mu bylo umožněno odejít do Švýcarska trénovat klub Servette Ženeva. Zde si vedl velmi dobře, dokonce obdržel nabídku na vedení švýcarského reprezentačního týmu.²³³ Na velkorysou nabídku ale nemohl reflektovat, protože se musel vrátit domů. Ve své vlasti tři roky trénoval Spartu, než v roce 1972 odešel podruhé (a definitivně) do zahraničí. Působil v hokejově poměrně exotických zemích, jako Nizozemsko a Jugoslávie.²³⁴ Přemysl Hainý zemřel 25. října 1993.

Jiří Macelis už se po propuštění do Českých Budějovic nevrátil, byl v rodném městě nežádoucí. Po propuštění hrál několik let za Karlovy Vary. Mezi účastníky politického

²³⁰ Rozhovor s Antonínem Španingerem, [cit. 2019–04–14]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/spaninger-antonin-20071021-0>

²³¹ Tamtéž

²³² GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 147.

²³³ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 134

²³⁴ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 84.

procesu bylo takových hráčů víc a mnohé další zkoušel šéf karlovarského klubu, krajský prokurátor JUDr. Dušek, do jím vedeného klubu angažovat.²³⁵ Macelis patřil mezi opory karlovarského týmu čtyři roky. Poté působil už pouze v druhé nejvyšší soutěži. Svůj hokejový i osobní život spojil Macelis s Hodonínem, kde od roku 1958 hrál, posléze i trénoval a 16. dubna 1998 ve věku 75 let i zemřel.

Další cennou posilou pro hokej v Karlových Varech byl Zlatko Červený. V dresu klubu ze západních Čech strávil po propuštění v roce 1953 jednu sezonu, než se vrátil domů do Českých Budějovic. Zde odváděl místnímu klubu několik let cenné služby, než ukončil kariéru. V Budějovicích poté několik let působil i jako kouč hlavního týmu. Posléze napodobil rodák ze Záhřebu svého otce a vycestoval kvůli trenérské kariéře do Jugoslávie. Zde působil mimo jiné i u Jugoslávské reprezentace.²³⁶ Později se vrátil domů do Českých Budějovic, a v jihočeské metropoli dne 27. října 1992 zemřel. Zlatko Červený je veden v registračním protokolu krajského velitelství StB v Českých Budějovicích. Od 4. června 1954 byl veden jako agent s krycím jménem „Maria“ pod registračním číslem 4359. Spolupráce byla ukončena 18. 12. 1963.²³⁷ Dnes se můžeme pouze domnívat, za jakých okolností přesvědčili komunisté jednoho z nejobojnějších členů celé skupiny Modrý a spol. ke spolupráci.

Josef Jirka se v roce 1953 dočkal předčasného propuštění, ale do Prahy se již nevrátil. V násilně přerušené kariéře pokračoval v Brně. Nikoli v místní Rudé Hvězdě, nejlepším hokejovém klubu v ČSR té doby, nýbrž v menších klubech z Židenic a Králova Pole, kde po v roce 1958 svou hokejovou kariéru ukončil. Od té doby žil v moravské metropoli stranou hokejového prostředí. V Brně žil až do své smrti 11. prosince 2000.

Zbývající pěti hokejistů, propuštěných až v roce 1955 díky amnestii, zkomplikoval snahu o obnovení hokejové kariéry zákaz působení „kriminálních“, jak byli nezdůvodněvaně osouzeni, v prvních dvou nejvyšších soutěžích. Například Augustin Bubník tak hrál pouze třetí ligu v týmu Moravia Olomouc, který především jeho zásluhou postoupil

²³⁵ MACKŮ, Zapřené generace; Obětovaní šampióni, s. 284.

²³⁶ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 134

²³⁷ Dostupné na: https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//CSB/CSB_2.pdf

o soutěž výše. Zde už ale Bubník týmu pomoci nemohl.²³⁸ K prolomení zákazu došlo až ve chvíli, kdy vlivní funkcionáři Sparty (tehdy oficiálně nazývané Spartak Praha Sokolovo) zařídili pro své mužstvo posílení o Václava Roziňáka a Stanislava Konopáska.²³⁹ Zákaz byl vzápětí prominut i ostatním.

V případě Vladimíra Kobranova se však i tak zdálo, že na svou úspěšnou kariéru již nenaváže. Nějakou dobu o návratu k hokeji nechtěl slyšet, nakonec ale přeci jenom v roce 1957 posílil tým z Pardubic a až do konce aktivní kariéry v roce 1964 zůstal věrný východočeskému týmu. Několik let pak trénoval tým ve Zlíně (tehdy samozřejmě Gottwaldově). Jeho život změnila okupace v roce 1968. Ještě před ní dostal svolení k odchodu do Švýcarska, kde trénoval hokejový tým z Curychu. Po srpnových událostech za ním přijel i zbytek rodiny a Kobranov se rozhodl ve Švýcarsku zůstat. Zpátky do Československa se natrvalo netrávil ani po Sametové revoluci a ve Švýcarsku zůstal až do své smrti v říjnu 2015.²⁴⁰

Díky zájmu ze Sparty mohl Václav Roziňák obnovit spolu se Stanislavem Konopáskem a Vladimírem Zábrodským útočnou spolupráci z druhé poloviny 40. let. A se Spartou spojil celou druhou část své kariéry. Po návratu z uranových táborů sice začal s hokejem v relativně pokročilém věku 33 let, ale oporou pražského klubu byl ještě následujících osm sezon, než v 41 letech skončil a přesunul se k trénování spartánského rezervního týmu.²⁴¹ V roce 1968, ještě před okupací, odešel do Švýcarska. Stejně jako Vladimír Kobranov kvůli trenérské nabídce, dokonce i ze stejného města, tedy Curychu. Společné bylo i jejich rozhodnutí, že do okupovaného Československa již jejich cesta nepovede. Roziňák se usadil ve Švýcarsku a věnoval se hokejovému i tenisovému tréninku. Krátce po pádu komunismu mu byla zjištěna rakovina.²⁴² Se zákeřným onemocněním statečně bojoval až do své smrti 1. března 1997.

Dlouhou dobu vydržel ve Spartě po návrtu z vězení i Stanislav Konopásek. Po šesti sezonách strávených v spartánském dresu odešel na jednu sezonu do Motorletu, nástupnického klubu I. ČLTK, kdysi druhého nejlepšího týmu po LTC Praha. Po konci

²³⁸ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 134.

²³⁹ LUKŠŮ, PALÁN, Stanislav *Konopásek: Hráč, který přežil*, s. 187.

²⁴⁰ GUT, PRCHAL, *100 let českého hokeje*, s. 85.

²⁴¹ JENŠÍK, *První mistři světa*, s. 115.

²⁴² MACKŮ, *Zapřené generace; Obětovaní šampióni*, s. 306.

kariéry odešel na tři sezony do zahraničí, na rozdíl od jiných hokejistů však pouze v rámci socialistického bloku, když trénoval polský tým z Katowic. Krátce před 21. srpnem byl na dovolené v Itálii, tuto příležitost k odchodu do exilu však nevyužil a vrátit se do ČSSR, kde převzal trenérskou pozici v rezervním týmu Sparty.²⁴³ V polovině 70. let trenérskou kariéru i působení v hokeji uzavřel.

Augustin Bubník musel s hráčskou kariérou pro zdravotní problémy poměrně brzy, již ve 32 letech. Jeho posledním klubem byl Slovan Bratislava. V roce 1966 dostal povolení převzít národní tým Finska a hned následující rok s tehdy nepříliš silným finským výběrem na světovém šampionátu překvapivě porazil Československo. Po návratu domů trénoval několik ligových týmů, mládežnickou reprezentaci ČSSR, a dva roky i národní tým Nizozemska, který jako jediný trenér dostal do nejvyšší divize MS. Ve Finsku jako trenér prožil i rok 1989. Po návratu domů byl úspěšný i na politickém poli, v letech 1998–2002 zasedal jako člen ODS v poslanecké sněmovně.²⁴⁴ Augustin Bubník zemřel jako poslední přímý pamětník vykonstruovaného procesu z roku 1950 ve věku 88 let 18. dubna 2017.

Největší zdravotní následky si kvůli putování po uranových táborech odnesla hlavní postava celého procesu, Ing. Bohumil Modrý. I přesto, že v táborech nucených prací strávil pouze něco málo přes rok, odešel na svobodu už jako těžce nemocný člověk s trvalými následky. I přes to se v té době téměř 40letý Modrý pokusil o návrat k hokeji, ale v dresu Motorletu odchytil pouze některé přípravné zápasy, než definitivně pochopil, že návrat do brankoviště není možný. Chvilí v Motorletu působil jako trenér, ale kvůli postupující nemoci musel zanedlouho zanechat i trénování. Následkem radiace mu začalo ochabovat svalstvo a postupně se začala svalová tkáň rozpadat úplně.²⁴⁵ Nakonec musel být trvale upoután na lůžku a po dlouhém, ale marném boji se zákeřnou nemocí Bohumil Modrý 21. července 1963, ve věku pouhých 47 let, zemřel.

Nájemce hospody U Herclíků a bývalý ligový hokejista Mojmír Ujčík se už v době věznění potýkal se zdravotními problémy. I přes intervence jeho rodiny odpykal svůj tříletý trest v celé výši. Zdravotní problémy, především pak nemocné srdce, ho

²⁴³ LUKŠŮ, PALÁN, Stanislav *Konopásek: Hráč, který přežil*, s. 204.

²⁴⁴ Rozhovor s Augustinem Bubníkem, [cit. 2019–04–15]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/bubnik-augustin-1928>.

²⁴⁵ HASLINGER, s. 221.

pronásledovaly i po propuštění a měly vliv i na jeho předčasné úmrtí. Mojmír Ujčík zemřel v roce 1977 ve věku pouhých 57 let v důsledku prodělaného infarktu.

11. 1 Působení Vladimíra Zábrodského po roce 1950

Vladimír Zábrodský po událostech z roku 1950 odešel z rozpadajícího se LTC Praha do Sparty. Zde strávil celá 50. léta. Působení v pražském klubu pro něj ovšem skončilo velkým skandálem. Osobnosti napříč celou sportovní scénou byly namočeny v manipulacích s výsledky zápasů z důvodu sázkových příležitostí. A jednou z hlavních postav celé kauzy byl právě Vladimír Zábrodský. Celý případ skončil u soudu, od něhož Zábrodský odešel s pokutou 30 tisíc korun a dvouletou podmínkou.²⁴⁶ Krom toho obdržel ještě zákaz sportovní činnosti, což v podstatě znamenalo, že ztratil zaměstnání. Přijal nabídku z Ostravských uhelných dolů a z největší poválečné hokejové hvězdy se načas stal horník. Po roce mu byl trest skutečně prominut a Zábrodský se mohl vrátit do Prahy.²⁴⁷ Ve Spartě už ale o služby téměř 40letého hráče nemělo vedení klubu zájem. V roce 1965 měli o jeho trenérské služby zájem hned dva kluby, Motorlet Praha a Plzeň. Do svých ho však nezískal ani jeden. V červnu 1965 se stal Vladimír Zábrodský informátorem StB. Ze své funkce měl ohlížet na to, aby sportovní oddíly rádně reprezentovali ČSSR a měl na zahraniční zájezdy vyjíždět s nimi.²⁴⁸ Jenže již 1. července 1965, aniž by stihl svou novou funkci jakkoliv uplatnit, odjel Zábrodský i s rodinou na dovolenou do Jugoslávie, odkud se již nevrátil a přes Švýcarsko, kde již 16 let žil jeho bratr Oldřich, se dostal do Švédska.²⁴⁹ Kde navázal na svou trenérskou kariéru z ČSSR, když vedl několik hokejových klubů a zároveň otevřel v roce 1966 tenisovou školu, kterou vedl 30 let.²⁵⁰ Ve Švédsku zůstal i po pádu komunismu ve střední a východní Evropě. A žije zde i v roce 2019, ve věku 96 let jako pravděpodobně poslední žijící pamětník procesu, který ukončil jednu z nejslavnějších etap v domácí hokejové historii. Byť sám odsouzen nebyl, proces ovlivnil i jeho. V první řadě přišel o své spoluhráče a na nějakou dobu možnost reprezentovat. Především však až do dnešních dní zůstal tím, kdo měl v celém procesu i přes chybějící důkazy a možné závěry podivnou roli, kterou si většina bývalých spoluhráčů uvědomovala. Vypovídající je vzpomínka Václava Roziňáka na okamžik, kdy po návratu z vězení spolu se Stanislavem Konopáskem přišli do Sparty, aby spolu se Zábrodským obnovili proslulou

²⁴⁶ ABS, sign. 604934 MV, č. listu 24.

²⁴⁷ LUKŠŮ, PALÁN, *Vladimír Zábrodský – skutečný příběh hokejové legendy*, s. 268.

²⁴⁸ ABS, sign. 604934 MV, č. listu 3.

²⁴⁹ ABS, sign. 738875 MV, č. listu 3.

²⁵⁰ LUKŠŮ, PALÁN, *Vladimír Zábrodský – skutečný příběh hokejové legendy*, s. 277.

útočnou formaci ještě z časů LTC Praha: „Našemu nástupu předcházela nepříjemná debata se Zábrodským. Museli jsme mu vysvětlit, že do Sparty nejdeme kvůli němu, ale proto, abychom neumřeli hlady.“²⁵¹

11. 2 Revize rozsudku

V 60. letech 20. století docházelo v souvislosti s relativním uvolněním poměrů v Československu k revizi některých rozsudků, vnesených v době nejtvrďšího stalinismu v 50. letech. A proces s hokejisty nebyl výjimkou. Projednání celého případu bylo jedním z úkolů tzv. Pillerovy komise, vytvořené v dubnu 1968, která se měla věnovat právě projednáváním procesů z 50. let. Případ odsouzení dvanáctky hokejistů podstoupila k Nejvyššímu soudu a dne 30. července 1968 se Nejvyšší soud v Praze usnesl na revizi rozsudku ze 7. října 1950. Všechny obžalované zprostil viny v plném rozsahu.²⁵² Změnu rozsudku odůvodnil tím, že tehdejší Státní soud při vynesení verdiktu nepostupoval správně, že pro odsouzení hokejistů z příslušných zločinů neměl k dispozici žádné podklady a že již ze skutkových zjištění Státního soudu vyplývá, že hokejisté svým jednáním příslušné trestné činy nespáchali.²⁵³ Nové rozhodnutí nejvyššího soudu pod vedením jeho předsedy Otomara Bočka tak znamenalo po 18 letech spravedlnost pro dvanáctku odsouzených. Režim, který z nich svým rozhodnutím učinil na dlouhá léta občany druhé kategorie, je konečně omilostnil. Hlavní postava celého procesu, Ing. Bohumil Modrý, který v říjnu 1950 obdržel nejvyšší trest z celé skupiny, se již revize celého případu a zpětného omilostnění nedočkal. V červenci 1963 podlehl dlouhé nemoci, způsobené radioaktivním zářením, kterému byl vystaven v Jáchymově. Několik dalších obětí vykonstruovaného rozsudku, například Václav Roziňák a Vladimír Kobranov, se osvobozujícího rozsudku dočkali již jako emigranti. Revize rozsudku potvrdila po 18 letech to, co každý z odsouzených věděl již od prvního dne ve vyšetřovací vazbě. Tedy že se ničeho nezákonného nedopustili.

²⁵¹ ŠKUTINA, BAKALÁŘ, s. 133.

²⁵² ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 392.

²⁵³ Tamtéž, s. 393.

12. Závěr

Od procesu s hokejovými reprezentanty a Bohumilem Modrým coby hlavní postavou celého procesu dnes uplynulo takřka 70 let. Z přímých aktérů těchto událostí dnes již téměř nikdo nežije. Výjimku tvoří nejzáhadnější postava celé kauzy, kapitán a trenér reprezentačního týmu Vladimír Zábrodský, který v březnu 2019 oslavil 96. narozeniny. Právě jeho osobě byl věnován první cíl zkoumání. Na otázku, z jakého důvodu nebyl souzen coby vůdčí postava reprezentačního výběru spolu s většinou svých spoluhráčů, neexistuje žádná nevyvratitelná odpověď. Ovšem po prostudování všech možných teorií a závěrů dospěl autor k názoru, že Vladimíra Zábrodského zachránily vlivné známosti ze Sovětského svazu, především přátelství jeho otce s Valerianem Zorinem, bývalým sovětským velvyslancem v ČSR, a v době zatýkání hokejistů náměstkem ministra zahraničí Andreje Vyšinského. Zábrodský tak byl na příkaz z vyšších míst vyjmut a jako hlavní postava byl nakonec do procesu instalován Bohumil Modrý. Zábrodského konexe stačily na záchranu jeho samotného, svým spoluhráčům už však zřejmě pomoci nemohl. I přes dle mého vysoce pravděpodobné zásahy ze strany vysoce postavených osob ze SSSR není pravděpodobné, že by byl z komunistické supervelmoci řízen celý proces. Pro sovětské poradce, toho času již operující v Československu, bylo prioritní hledání zrádců v nejvyšších patrech KSČ. Teorie o likvidaci československého národního týmu kvůli nastupující reprezentaci SSSR nevypadá příliš logicky už z důvodu načasování. Sovětský hokejový tým se velké akce zúčastnil až roku 1954, tedy plně čtyři roky po rozprášení národního týmu Československa. Odpověď na druhou otázku ke zkoumání, tedy zda byl proces řízen československými komunisty nebo těmi ze SSSR, tedy vyznívá jednoznačně.

S tím souvisí i odpověď na závěrečný předmět zkoumání, a sice otázku, proč vlastně k zatčení a odsouzení hokejistů došlo. Komunisté měli velké obavy z případné emigrace celého národního týmu. Už předtím se pro odchod do exilu rozhodlo více sportovců, mezi nimi i několik hokejistů, například mladší bratr Vladimíra Zábrodského Oldřich. Zejména případ špičkové krasobruslařky Aleny Vrzáňové způsobil velké pozdvižení. A další podobnou událost nehodlali komunisté připustit za žádnou cenu. K podobnému běhu událostí by však pravděpodobně došlo i bez emigrace Vrzáňové, jelikož komunisté dobře věděli o prozápadním smýšlení řady hokejistů nebo o hlasování o odchodu do exilu na přelomu let 1948 a 1949 ve Švýcarsku. Následné protikomunistické projevy některých hokejistů v hospodě U Herclíků pak vytvořily ideální záminku pro zatčení.

Proces se skupinou špiček z oblasti sportovního života měl sloužit i jako odstrašující příklad pro ostatní sportovce.

Dvanáct odsouzených ve vykonstruovaném procesu z roku 1950 patřilo pouze mezi malou část osob perzekuovaných komunistickým režimem. I oni však tvoří komplexní obraz doby, ve které komunisté posílali k soudu všechny, které považovali za své protivníky. Ať už se jednalo o osobnosti politického, církevního nebo uměleckého života. Skupina kolem Bohumila Modrého měla reprezentovat odstrašující příklad buržoazního typu sportovce a výstrahu pro všechny sportovce té doby. Za svou popularitu a oblibu mezi širokou veřejností zaplatili až pětiletým pobytem za mřížemi, podstupováním výslechů hraničících s mučením a pobytem v uranových táborech, kde byli vystaveni zhoubnému radioaktivnímu záření. Taková byla cena za údajnou velezradu a pobuřování proti republice.

13. Resumé

In the context of Czechoslovakia, the 1950s are inherently connected particularly with the hardest phase of the Bolshevik dictatorship. The Communist Party consolidated its power in this period and show trials against their enemies formed an integral part of the struggle. Among the most famous of these were the trials with General Heliodor Píka, the group around Milada Horáková or the former General Secretary of the Communist Party, Rudolf Slánský, and a number of other high-ranking Communist officials against whom the party terror, which they themselves helped create, turned eventually. This Master's thesis deals with one of these trials, which combines interest in sport and modern Czech, or Czechoslovak, history. Specifically, it is a trial with members of the Czechoslovak ice-hockey team held in 1950. The team members were then supposed to travel to the World Championship in London with a vision of defending gold medals. At that time, they were among the most famous and admired Czechoslovak athletes and they were also useful for the communist regime from the propaganda point of view.

But their participation was forbidden. On the same day, after the insults of the communist regime and its top officials, the first members of the national team were arrested. In a few days, it also reached the future main character of the whole trial, the goalkeeper Bohumil Modrý, who had not been a member of the national team for several months and who was not even preparing for the World Championship in London. But then, like eleven other jailed hockey players, he was the target of physical and mental pressure during the interrogations. In October 1950, the hockey players heard a verdict at the State Court in Prague that, for some, meant more than 10 years behind bars. Most of them were later placed in uranium camps in western and central Bohemia. The most severely punished ones were saved in 1955 by an amnesty from President Antonín Zápotocký. Their sporting career was forcibly interrupted for several years, but above all, a long separation from their families and loved ones awaited them. In addition, some of them returned to freedom with ill health. The events of the turning point in 1950 form a key part of the whole thesis, in addition, the paper describes the grasp of the power of the communist regime that was behind the imprisonment of the athletes, the development of ice-hockey in Bohemia and Czechoslovakia until 1950, and the fate of the imprisoned hockey players behind bars and after their release. In addition, the thesis will analyse some still unanswered questions about the entire

process, such as the role of the national coach and captain Vladimír Zábrodský, who, unlike the vast majority of his teammates, was not brought before the court, or the question of who was interested in sentencing sports celebrities of the time to years into prison. The paper is made with the help and use of archive materials and available literature.

14. Bibliografie

Nevydané prameny

Archiv bezpečnostních složek, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. a 2. část

Archiv bezpečnostních složek, sign. 572602 MV

.Archiv bezpečnostních složek, sign. 604934 MV

Archiv bezpečnostních složek, sign. 738875 MV

Národní archiv Praha, fond Státní prokuratury Praha, Pst I 658/50

Monografie

ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*, Praha 2008.

DEVÁTÁ, Markéta, KOCIAN, Jiří, *Únor 1948 v Československu: nástup komunistické totality a proměny společnosti*, Praha 2011.

FELDSTEIN, Petr, *Utečenci: 25 příběhů sportovců, kteří odešli za svobodou*, Praha 2004.

GUT, Karel, PRCHAL, Jaroslav, *100 let českého hokeje*, Praha 2008.

GUT, Karel, PRCHAL, Jaroslav, *Český hokej 1909/2003*, Praha 2004.

HASLINGER, Josef, *Jáchymov*, Brno 2012.

HEJL, Vilém, *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990.

JENŠÍK, Miroslav, *Kronika českého hokeje 1894 – 2000*, Praha 2001.

JENŠÍK, Miroslav, *První mistři světa*, Praha 1997.

KAPLAN, Karel, PACL, Vladimír, *Tajný Prostor Jáchymov*, České Budějovice 1993.

KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2001.

KAPLAN, Karel, *Pravda o Československu 1945–1948*, Praha 1990.

KUČERA, Tomáš, *200 neznámých hokejových příběhů*, Praha 2018.

LAUFER, Josef, *Hokej můj osud*, Praha 1960.

LEPKA, František, *Český uran: 1945-2002 neznámé hospodářské a politické souvislosti*, Liberec 2003.

LUKŠŮ, David, PALÁN, Aleš, Stanislav *Konopásek: Hráč, který přežil*. Praha 2007.

LUKŠŮ, David, PALÁN, Aleš, *Vladimír Zábrodský – skutečný příběh hokejové legendy*, Praha 2010.

MACKŮ, JIŘÍ, *Kauza Zábrodský: hokejový génius, ale jinak lotr; Na oltáři komunismu: v ohnisku zájmu nelítostného režimu*, Praha 2005.

MACKŮ, Jiří, *Zapřené generace: vyškrtnutí z historie, vymazání z paměti; Obětovaní šampioni: mistři světa určení k likvidaci*, Praha 2004.

PALOUŠ, Jan, *Mušketýři s hokejkou*, Praha 1959.

RATAJ, Jan, HOUDA, Přemysl, *Československo v proměnách komunistického režimu*, Praha 2000.

RENNER, Hans, SAMSON, Ivo, *Dějiny Československa po roku 1945*, Bratislava 1993.

ŠKUTINA, Vladimír, BAKALÁŘ, Robert, *Ztracená léta: Příběh hokejového zločinu, Pardubice 1990*.

TOMÍČEK, Rudolf. *Těžba uranu v Horním Slavkově*. Sokolov 2000.

VEBER, Václav, *Osudové únorové dny*, Praha 2008.

VYHLÍDAL, František, KŘÍŽ, František, *Kronika mistrovství světa v ledním hokeji 1920 – 2005*, Praha 2006.

Články z odborných časopisů

BÁRTOVÁ, Markéta, „*Řekl mi, že mi páni vzkazují, že chcípnu jako pes*“. In: *Paměť a dějiny* 3/4, 2017, s. 62–72.

BURSÍK, Tomáš, *Násilí páchané na politických věznicích na Borech v letech 1948–1952*. In: *Paměť a dějiny* 4, 2008, s. 113–123.

Sborníky

Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody, Praha 2005.

Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie, č. 3/4, 2016.

ŠKUTINA, Vladimír, a kol., *Na západ je cesta dlouhá*, Curych 1980.

Periodika

Národní listy, 1932.

Rudé právo, 1947.

Rudé právo, 1950.

Pražské listy, 1938.

Elektronické zdroje

<http://krajane.net/articleDetail.view?id=1329>

http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=208

http://www.totalita.cz/txt/txt_kv.pdf

<http://www.vhu.cz/jachymovsky-uran-se-podilel-na-vzestupu-sssr-coby-jaderne-velmoci/>

https://sever.rozhlas.cz/sites/default/files/styles/cro_16x9_tablet/public/images/02582407.jpeg

https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//CSB/CSB_2.pdf

<https://www.pametnaroda.cz/cs/bubnik-augustin-1928>

<https://www.pametnaroda.cz/cs/spaninger-antonin-20071021-0>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231>

www.esbirky.cz

15. Příloha

Příloha č. 1 – Československá reprezentace na soustředění přes MS 1947

Zdroj: www.esbirky.cz

Příloha č. 2 – Československá reprezentace na vítězném MS v roce 1949

Zdroj: www.esbirky.cz

Příloha č. 3 – Sportovní hlasatelé Josef Laufer (v popředí) a Otakar Procházka, jejichž chybějící víza se staly záminkou pro odřeknutí účasti na MS v Londýně

Zdroj:

https://sever.rozhlas.cz/sites/default/files/styles/cro_16x9_tablet/public/images/02582407.jpeg

Příloha č. 4 – Budova v Pštrossově ulici, kde dříve byla hospoda u Herclíků, v níž došlo ke konfliktu hokejistů s příslušníky StB a prvnímu zatýkání

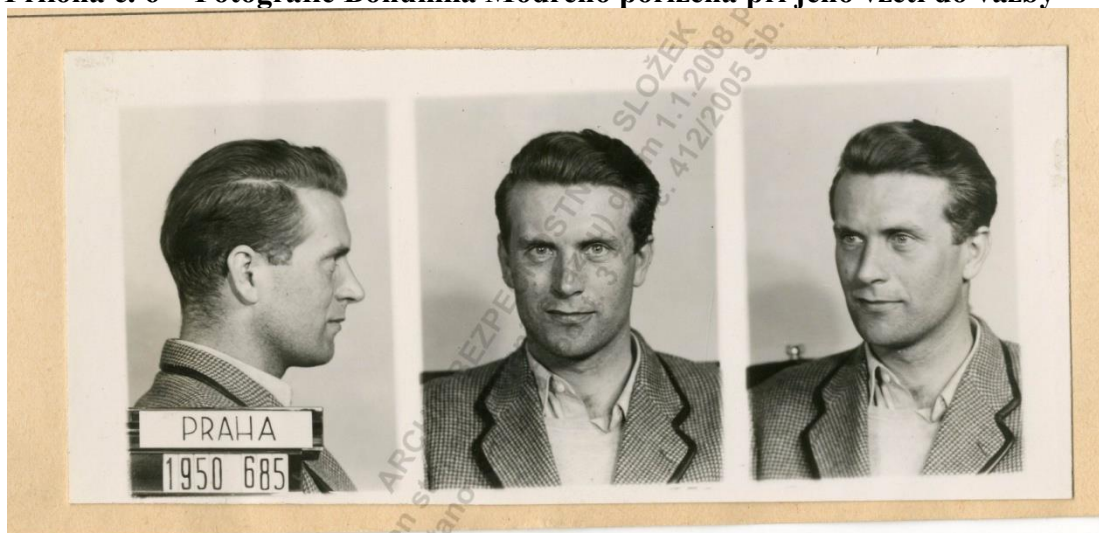
Zdroj: <http://www.pametnimista.usd.cas.cz/praha-1-pametni-deska-obetem-politickeho-procesu-s-ceskoslovenskymi-hokejisty1/>

Příloha č. 5 – Pamětní deska na budově bývalé hospody U Herclíků, umístěna v roce 2009

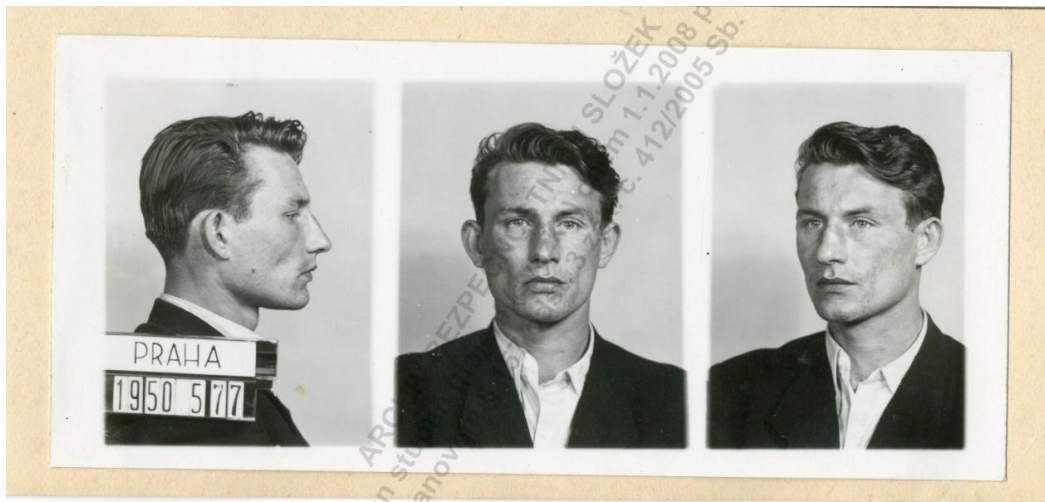
Zdroj: Autor práce

Příloha č. 6 – Fotografie Bohumila Modrého pořizena při jeho vzetí do vazby

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV

Příloha č. 7 – Fotografie Zlatka Modrého pořizena při jeho vzetí do vazby

Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV

Příloha č. 8 – Fotografie Augustina Bubníka pořízena při jeho vzetí do vazby

Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV

Příloha č. 9 – Fotografie Jiřího Macelise pořízena při jeho vzetí do vazby

Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV

Příloha č. 10 – Fotografie Vladimíra Kobranova pořízena při jeho vzetí do vazby

Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV

Podhorská a Marie Pohanková.

Když jejich hrubé urážky vrcholily, zakročili výše uvedení orgánové proti hlavním podněcovatelům a to Bubníkovi, Červenému a Rozíňákovvi, kteří vykřikovali výroky jako na př.:

"Siřáci, lumpové, lháři, balamutí jen lidi, v rozhlase nám lžou, že mesmíma do Londýna, protože L a u f r a P r o c h á z k a nedostali vstupní visa a oni je zatím měli již v sobotu". "Jápu to svině komunistický, mají strach, že bychom se nevrátili. Toto prohlašovali několikráte a zejména R o z í ň á k vykřikoval " my chceme býtí volní jako rackové a odletět, ty svině komunistický vědí, že , bychom se nevrátili, my nechceme mítí řetízky na rukou". Kromě toho byly pronášeny výroky jako na př.: " my se na režim vyserepe a na komunisty též" - " smrt práci, smrt komunistům" . Dále všichni společně zpívali pardáři písničky " Nikdo není tak nezkej, jako Venca Kopeckej", což mělo býtí sesměšnéním ministra informací Václava K o p e c k é h o . Dále byly pronášeny výroky jako : "sereme na Gottwalda, na Hrad i na vládu".

Když tyto urážky vrcholily, zakročili výše uvedení orgánové, ale byli napadení zejména Č e r v e n ý m, který zranil orgána číslo služ.odznaku 171 v obličeji, takže tento musel býtí ošetřen policejním lékařem.

Po zatčení těchto tři jmenovaných t.j. Č e r v e n é h o, R o z í ň á k a a B u b n í k a Gusta-va, který se pokoušel o útěk, byl též předveden M a c e l i s, kde byli všichni jmenovaní protokolárně vyslechnuti k těmto výrokům se plně doznali a po prohlídce policejním lékařem bylo zjištěno, že nebyli v podnapilém stavu.natolik, aby nevěděli co provádí. M a c e l i s po výsledku byl propuštěn, protože se přímo nezúčastnil těchto výroků. Ostatní shora jmenovaní byli ponecháni ve zdejší vazbě.

K tomu podotýkám, že osoby mimo hráčů národního mužstva, které byly jmenovitě zjištěny jak je ve zprávě uvedeno, zejména hostinský U j č í k, byly si vědomy toho, že se provádí protizákonné věci a U j č í k svým chováním zřejmě

Příloha č. 12 – výpověď Augustina Bubníka, po které byl následujícího dne zatčen Bohumil Modrý

230
57

46 strana protokolu s voj. Augustinem B u b n í k e m .

d/ dne 9.3.1950 , když jsem navštívil před odjezdem do Londýna kptě Bowe v jeho kanceláři , seděl jsem se u stolu a on se mne vyptával ještě na různé podrobnosti, jak vypadá situace v mužstvu, zdali někdo má v úmyslu zůstatí za hranicemi, jak jsem uvedl již v předchozí části své výpovědi. V průběhu tohoto rozhovoru, když jsem ho informoval že mezi některými hráči je nálada , aby zůstali za hranicemi, vytáhl najednou z peněženky šek , který mi ukázal . Precetl jsem tam pouze , že šek byl vystaven asi na 10.000 dolarů, nebo snad na vyšší částku, nemohu si cifru přesně vybavit, ale pro koho byl šek vystaven jsem neprecetl. Kptě Bowe, když jsem šek prohlédl nerikal mi k tomu žádné konkrétní vysvětlení a uložil šek do pokladny , zavolał totiž sl. Kokešovou a ta šek uložila. Popíram, že by mně kpt. Bowe při ukazování tohoto šeku řekl přímo účel proč byl šek vystaven, ale připouštím, že ~~mmmmmm~~ ve smyslu dříve uvedených rozmluvy mezi nim a ing. B. Modrým mohlo se jednatí o šek, který byl určen jako první podpora pro naše národní mužstvo při jeho deseřci v Anglii, ale konkrétně jsem to od něho ani neslyšel, ani jsem to na šeku nečetl .

e/ ing. Modrý sám, přestože nebyl nominován do národního mužstva hledal cestu pro svůj útěk do zahraničí. Víím ze mi vyprávěl že má nějaké známé na Špicáku na Šumavě a že tam by se dalo velmi snadno utéci a že jednou byl již s příslušníky SNB i s autem a dvěma dětmi asi 1 km od našich hranic a že stačilo pouze přidat plyn, ale že tehdy nevyužil této příležitosti z toho důvodu, že neměl s sebou manželku a že nebyl připraven. Paní Modrá sama měla cestovní pas , jehož platnost byla prolongována i pro letošní rok a natento pas nechala si připsati i svoji starší dceru . Víím potom, že při jedné návštěvě u kpt. Bowe projednávala s ním tu možnost, zdali by manželka kpt. Bowe mohla vzítí obě děti nebo alespoň mladší dceru při své cestě do Německa . Ona sama , že by mohla odejetí na řádný pas , Boža, t.j. ing. Modrý -že by se dostal přes hranice sám. Řekla , že v tomto směru by bylo také možné spoléhatí na pomoc Jimy H o o k a Americana , který žije v Garmisch Partenkirchenu , s kterým se ing. Modrý seznámil v roce 1946 při zájezdu našeho mužstva do Garmisch - Partenkirchen. Řekla , že Jimy HOOK by mohl čekati na ně na našich hranicích a víím také, že při svém posledním návštěvě- zájezdu do Švýcarska při návštěvě svého otce , se při zpáteční cestě zastavila v Garmisch Partenkirchenu u Jimy Hooka a tuto věc s ním pravděpodobně nějakým způsobem projednávala. Blížeších podrobností o této věci nevíím.

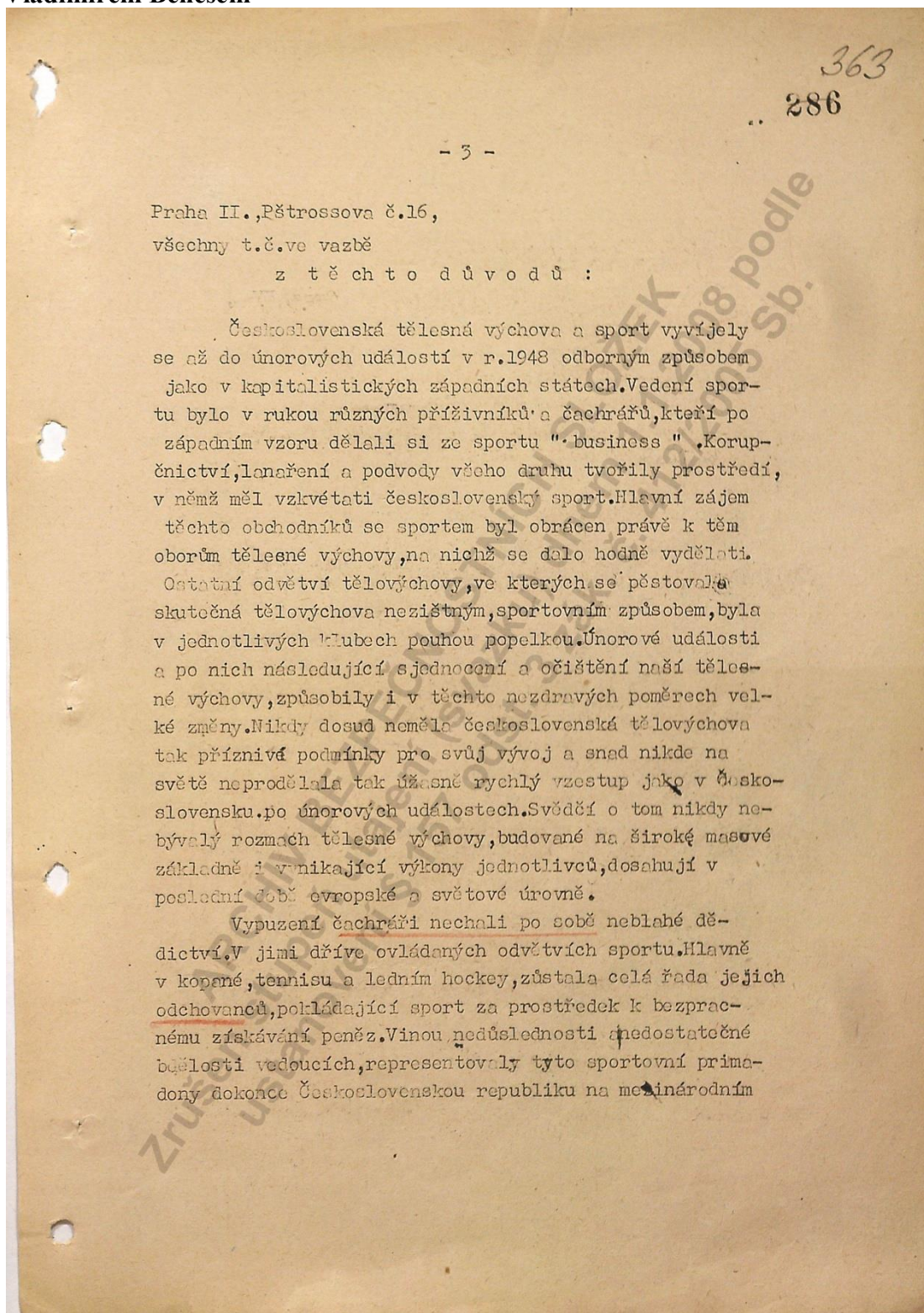
f/ právě v den odletu našeho národního mužstva na hockeyové mistrovství do Londýna , odjížděl kptě Bowe s manželkou do německé okupační zony americké. Zdali měl nějakou dohodu v tomto směru s ing. B. Modrým ~~v tomto směru~~ není mi známo.

Protokol přerušen dne 23.března 1950 17.15 hod.

ing. Bubník

Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 230.

Příloha č. 13 – Ukázka ze žaloby proti hokejistům vznesené prokurátorem Vladimírem Benešem

Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 363.

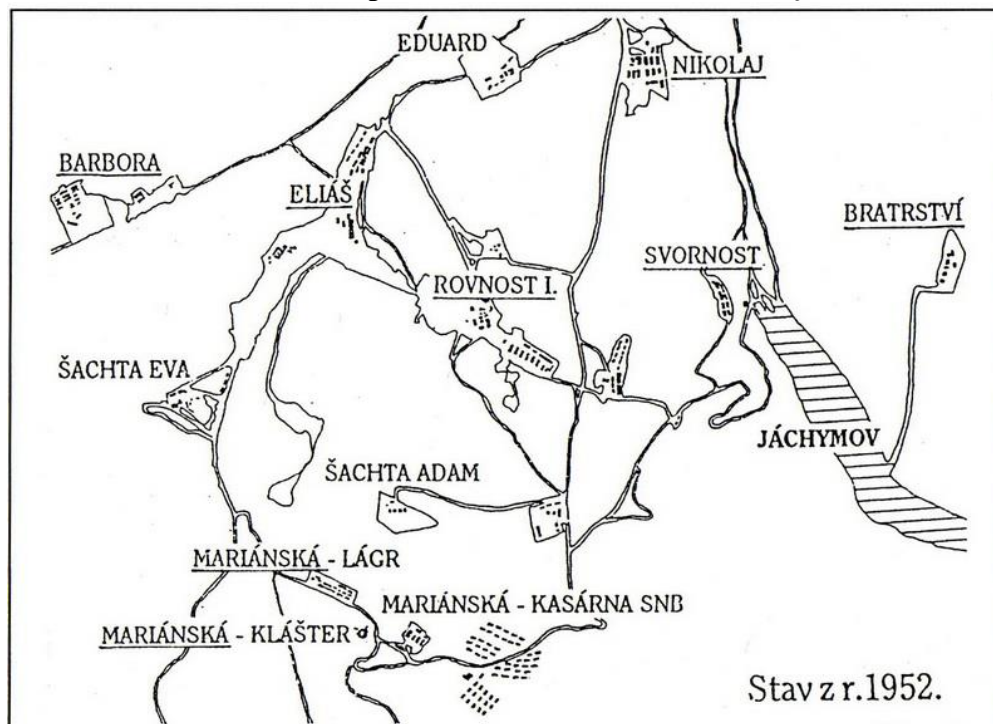
Příloha č. 14 – Rozsudek Státního soudu v procesu s československými hokejisty

-- 6 --

Mojmír Ujčák podle § 35 odst. 1 zák. 331/48 Sb.,
všichni též podle § 47 zák. 331/48 Sb., ku trestu
odnětí svobody a to:
Ing B. Modrý na 15/ patnáct/ roků a ku peněžitému trestu
20 000 Kčs,
Augustin Pábínek na 14/ čtrnáct / roků a ku peněžitému
trestu 20 000 Kčs , v případě nedobytnosti k náhr. trestu
odnětí svobody na 40 dnů,
Vladimír Kobranov na 10/ deset/ roků a ku peněžitému
trestu 15 000 Kčs v případě nedobytnosti náhradnímu
trestu odnětí svobody na 30 dnů.
Přemysl Hajný na dobu 1/ jednoho / roku a ku peněžitému
trestu 10 000 Kčs, v případě nedobytnosti náhradnímu tres-
tu odnětí svobody ^{na} 20 dnů.
Josef Jirka na 6/ šest/ roků a ku peněžitému trestu
10 000 Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu trestu
odnětí svobody na 20 dnů
Václav Roziňák na 10/ deset / roků/ a ku peněžitému
trestu 10 000 Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu
trestu odnětí svobody na 20 dnů,
Stanislav Konopásek na 12 -/ dvanáct / roků a ku peně-
žitému trestu 20 000 Kčs v případě nedobytnosti k ná-
hradnímu trestu odnětí svobody na 40 dnů
Jiří Macelis na 2/ dva/ rok a ku peněžitému trestu
15 000 Kčs, v případě nedobytnosti náhradnímu trestu
na 30 dnů

Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 2. část, č. listu 372.

Příloha č. 15 – Rozmístění pracovních táborů v okolí Jáchymova

Zdroj: <http://www.vhu.cz/jachymovsky-uran-se-podilel-na-vzestupu-sssr-coby-jaderne-velmoci/>

Příloha č. 16 – tzv. Věž smrti ve Vykmánově u Jáchymova

Zdroj: autor práce

Příloha č. 17 – pomník politickým vězňům na jáchymovském hřbitově

Zdroj: autor práce

Příloha č. 18 – hrob politických vězňů na jáchymovském hřbitově

Příloha č. 19 – rozsudek z července 1968 zprošťující hokejisty viny

- 8 -

Prz 50/68

Bývalý státní soud neměl proto žádné podklady pro to, aby uvedené jednání obviněných ing. Bohumila Modrého, Augustina Bubníka, Josefa Jirky, Vladimíra Kobranova, Václava Roziňáka a Stanislava Konopáska posoudil jako trestný čin velezrady podle § 1 odst. 1 písm. c/, odst. 2 zák. č. 231/48 Sb., a to u Modrého a Bubníka ani v jejich styku s americkým občanem kpt. Martinem Bowem a ani jako jiný trestný čin. Rozhovory obviněných a jejich úvahy o možnosti zůstat při zájezdech za hranice v zahraničí, konkrétně v posledním případě v Londýně, mohly by být posouzeny jediné jako přípravné jednání k trestnému činu neoprávněného opuštění území republiky podle § 40 odst. 2 zák. č. 231/48 Sb. a toto jednání nebylo v době jeho spáchání trestným jednáním. Nebylo totiž výsledky řízení prokázáno, že by obvinění ještě někdy po březnu 1950 o něčem takovém hovořili a jednali. Tito obvinění měli být proto obžaloby z trestného činu velezrady zproštěni. Nejvyšší soud porušil zákon tím, že pochybení bývalého státního soudu nenapravit a odvolání obviněných zamítl.

Bývalý státní soud nepostupoval správně podle zákona ani v tom směru, když uznal obviněné Augustina Bubníka, Václava Roziňáka, Stanislava Konopáska a Zlatko Červeného vinnými trestným činem pobuřování podle § 3 odst. 1 zák. č. 231/48 Sb., Augustina Bubníka, Václava Roziňáka a Zlatko Červeného též trestným činem hanobení některých ústavních činitelů podle § 24 cit. zák., Augustina Bubníka, Václava Roziňáka, Jiřího Macelise a Zlatko Červeného též trestným činem popuzování podle § 26 odst. 1 cit. zák. Z výroku rozsudku nelze zjistit, jakými skutky měli tyto obvinění uvedené trestné činy spáchat a také ani z odůvodnění rozsudku nevyplývá, z jakých skutkových okolností bývalý státní soud vycházel při hodnocení jednání těchto obviněných z hlediska uvedených trestných činů. Rozsudek bývalého státního soudu v tomto směru je proto nepřezkoumatelný. Jak vyplývá z obsahu spisů, mohl bývalý státní soud u těchto trestných činů vycházet jen z výpovědí obviněných Augustina Bubníka, Václava Roziňáka,

Zdroj: Zdroj: ABS, Vyšetřovací spis Bohumil Modrý a spol., sign. V-2654 MV, 1. část, č. listu 230.